

GEORG GRAF

Äriline kirjavahetus ja õigusteaduse käsiraamat

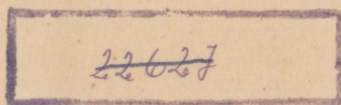

TALLINNAS, 1935

„PRAKTILISE RAAMATUPIDAMISE JA KAUBANDUS-
TEADUSE KURSUSE“ VÄLJAANNE

GEORG GRAF

ÄRILINE KIRJAVAHEBUS

TALLINNAS, 1935

„PRAKTILISE RAAMATUPIDAMISE JA KAUBANDUS-
TEADUSE KURSUSE" VÄLJAANNE

2.

KÄSIKIRJA ÕIGUSEGA.

Järelaimamine ja autori loata kasutamine on keelatud

A- 9698

Essõna.

Toetudes usaldusele, mis 16 a. jooksul on osaks saanud minu kaubanduslistele kursustele ja paljudele minu endistele ja praegustele õpilaste soovidele vastu tulles, asusin käesoleva teose — **ÄRILISE KIRJAVAHETUSE** — koostamisele, kindlas lootuses, et sellega olen suutnud kõrvaldada puuduse, mis andis meil ennast vägagi tunda sel alal.

See raamat tahab olla igale ärimehel, ametnikule ja eraisikule parimaks nõuandjaks ja leksikoniks, nii ärilises kui ka juriidilises kirjavahetuses ja vajaliste seaduste tundmises.

Loodan, et minu töö on saavutanud sihi.

Tallinnas, septembri k. 1935.

G. Graf.

I jagu.

Kaubandusline kirjavahetus.

Kirjavahetus täidab läbirääkimise aset, kui kaks poolt on üksteisest lahus.

Kaubanduses on kiri selles tähtis, et saadud kiri igal ajal tuletab meelde kokkulepitud tingimused ja mõtete lahkuminekul või tüli korral on tõenduseks, kuna suusõnalised läbirääkimised niisugustel kordadel võib tõestada ja kindlaks teha ainult tunnistajate abil. Sellepärast on kirjavahetus ärilises tegevuses ja isiklikus läbikäigus välisilmaga väga tähtis. Suurimaid ja tähtsamaid kokkuleppeid pannakse kirja erilistel lepingutel.

Kes tahab olla väljapaistvam kirjakirjutaja, see peab kõige pealt täielikult tundma keelt ja õigekirja (ortograafiat), omi mõtteid oskama selgelt ja lühidalt avaldada ning selge ja ilusa käekirjaga kirjutada (kuid meie praegusel tehniliselt arenenud ajal aitab sellest üle kirjutusmasin).

Kiri olgu võimalikult lühike (et mitte panna proovile tihti rohkelt tööga koormatud kirjasaaaja kannatust) ja selge, niihästi väliselt kui mõtte poolest, et selles ei tuleks arusaamatusi ette, või nii et kirjasaajal oleks korraga selge, mis kirja-saatja tahtnud temale teatada.

Paraku kirjutatakse meieaegses kirjavahetuses, iseäranis ametasutuses niisuguseid arusaamatuid kirju, et mõne aja möödumisel kirjakirjutaja peab isegi enne järele mõtleva ja meelde tuletama, mis ta sel korral on tahtnud ütelda, kirjasaaaja aga ei saa saadud kirja sisust üldse midagi aru.

Seepärast kirjutage omad kirjad lihtsas, arusaadavas kõne-keeles ja kirjaviihis: lühidalt, selgelt ja loogiliselt.

Meil patustatakse tihti ka võõrkeelsete sõnade tarvitamisega. Kas ei ole meie oma emakeel küllalt sõnarikas, et väljendada omi mõtteid selles keeles?

Kiri langeb oma vormi poolest 6 ossa:

1. Koht, (kust kirjutatakse), päev, kuu ja aasta, millal kiri kirjutatud.

2. Kellele kiri on määratud (asutuse nimetus ehk isiku nimi ja selle asupaik ehk elukoht).

3. Põhjus, mis alusel kiri kirjutatakse.

4. Tekst ehk kirja sisu.

5. Lõpuvormel (kirjutaja aupakkumine kirjasaaajale).

6. Kirjasaatja ehk kirjakirjutaja allkiri.

Kõige tähtsam juriidiline osa kirja juures on viimane, see on allkiri. Allakirjutaja vastutab kirja terve sisu ja tema tagajärgede eest, sellepärast peab igaüks, kes kirjadele ehk teistele paberitele ja dokumentidele oma nime alla kirjutab, selle sisu enne läbi lugema ja järele mõtlema, kas vastab kõik tõele, mis kirjas öeldud, ja kas ta võib vastutada selle sisu ja sellest tekkivate järelduste eest.

Kirjavahetuses on võimata anda kindlat õpetust, sest igal inimesel on omapärased iseloomustavad vaated, mõtte- ja väljendusviisid, sellepärast saavad ärides kirjakirjutajatele (korrespondentidele) kirjad ette dikteeritud. Korrespondent peab aga oskama anda dikteeritud kirjale pruugiks võetud vormi.

Näit.: Teie peremees teeb Teile ülesandeks N. N-le teatada, et temal on müüa 400 kg. kohvi hinnaga à 1/25. Et peremehe ülesannet täita, võtate kirjapoogna, s. o. asutuse nimega paberi. Kirja parema nurka üleval kirjutatakse päev, kuu ja aasta, millal kiri kirjutatakse, 5—6 rida alla poole äri nimetus ehk isiku nimi ja selle asupaik, kellele kiri kirjutatakse. Sellest veel 3—5 rida allapoole algab kirja sisu. On kõik öeldud, mis tarvis, siis lisatakse kirja lõppu kirjasaatja aupakkumus kirjasaaajale, mis peab tunnistama ärimehelikku lugupidamist. Siis alles kirjutab kirjasaatja, kirja sisu kinnitamiseks kirjale oma nime alla.

„Teie“ ja sõbralik „Sina“ kirjutatakse kirjades alati suurte algtähtedega, mis tunnistab samuti lugupidamist isiku vastu,

kellele kiri määratud. Inglased kirjutavad oma kirjades „mina“ suurte algtähtedega sellega tähendades, et ta nõuab enese vastu täit lugupidamist.

Ärikirjad on oma sisu poolest väga mitmesugused, nagu:

Teadaanded (ringkirjad). Need sisaldavad äri avamistedaannet ehk ettetulnud muudatustest ärides, nagu üleminek teise omaniku kätte, nimetuse muutmine, üleminek aktsiaseltsile, osakondade avamine, juhatuse muutmine jne. Niisugused ärikirjad saadetakse äridele ja isikutele, kellega äri juba enne läbi käinud, praegu ühendust peab või kellega tulevikus loodab ärilisi sidemeid luua.

Ringkirjade väljasaatmine ei sünni igakord ühel ajal kõikidele, sellepärast loetakse nende väljasaatmise ajaks postile antud kuupäev, mis tähendatud postitemplil, sellepärast kannavad niisugused kirjad märkust: „postitempli kuupäev.“ Niisugustel kirjadel on nime asemel, kellele kiri saadetakse (adresseeritakse) „P. P.“ (Praemissis praemitentis), mis peab tähendama: tarvilise lause täitmiseks ehk aadressi asemel. Meil on selle asemel tarvitusel „V. a.“ (väga austatud) ehk „Lgp.“ (lugupeetud).

Kauba pakkumise ja tellimise kirjad. Nendel peab olema, nagu ka kõikidel teistel kirjadel, kindel aadress, kellele kiri määratud. Kirjas tuleb pakutud ehk tellitud kaup sordi ja numbri järele täpsalt ära tähendada, vastava hinnaga ja t. tingimistega, tellimise kirjades peab ka nimetama, kuhu, kuidas ja millal peab kaup välja saadetama. Igal juhul peab olema kiri niivõrd täielik, et kirjasaaaja ei saaks olla millegi üle kahevahel.

Ka need kirjad lõpevad teatud viisakuse väljendusega, lootusega, et pakutud kauba headus ja hind vastab nõuetele, ehk tellimise vastuvõtmise korral tänuavaldusega antud tellimise eest. Sellele järgneb harilik lõpp.

Maksu nõudmise ja õiendamise kirjad. Tähtsamad ärikirjadest on arvete õiendamise kirjad, sest need peavad tooma sisse raha. Niisugused kirjad sisaldavad summat, mida nõutakse, summad, millised maksetakse, mahaarvamised ja mis

eest, mil teel maksmine toimitakse, kas sularahas, panga ehk posti kaudu jne.

Lõpuks tuleb palve arvete õigekstunnistamise, teatada raha kättesaamise üle jne.

Üldine ärikirja vahetus. Niisugused kirjad sisaldavad järelpärimisi, õiendusi, vastulauseid, mitterahulolemisi, teadaandeid jne.

Peale selle on suur hulk erisisulisi kirju, nagu: teenistus-tunnistused, soovituskirjad, palved kohasaamise asjus jne.

Kirjavahtuseski on aeg, praktika ja enese hoolas edasipüüdmine ning teadmiste täiendamine kõige parem õpetaja.

Lõpuks tuleb alati meeles pidada: „Kiri on Teie hinge päevapilt.“ Mida puhtam kiri välja näeb, ja mida selgemalt ja arusaadavamalt on kokku seatud, seda suuremat tähelepanu ta väärrib ja seda suurema heameelega loetakse teda, ning seda kindlamad on kirja tagajärjed. Viisakus, olgu ta igapäevases eraelus ehk ärilises või ametlikus kirjavahetuses, ei maksa teile midagi, kuid võib teile tuua palju kasu; see viisakus ei tohi aga olla roomav meelitus. Pidage alati meeles, et ka Teie olete inimene, kes väärrib täit lugupidamist ja tunneb haavatud olevat, kui keegi ta vastu oleks viisakuseta, ning kirjutate inimesele, kes on õigustatud Teilt nõudma sedasama, mis Teiegi nõuate enese vastu.

Hea käitumine, kindel kord ja meeldiv kiri on saanud mõnelegi ärile õnnistuseks — sellepärast püüdke käia Teiegi seda teed.

I. Ringkirjad.

Äri asutamise üle.

Pärnus, Jaanuaris 1934.

Lgp.!

Seega on mul au teatada, et olen 1. jaanuarist s. a. avanud Pärnus Kuninga tän. nr. 3

RAUA- JA TERASKAUPADE ÄRI
müügiga suurel ja väikesel arvul

H. R E B A S E
nime all.

Minu laos leidub alati kõrgeväärtuslikke sise- ja välismaa kaupu äärmiselt mõõdukate hindadega. Ka teenimine on alati kiire ja korralik.

Palun minu noort ettevõtet oma tellimiste ja sisseostudega austada.

Kõige suurema lugupidamisega

H. Rebane.

Ringkiri äriomaniku muutmise üle.

Valgas, postitempli kuupäev.

V. a.!

Käesolevaga palume teadmiseks võtta, et oleme h-ra

A. Mäemetsa

jalanõude kaupluse, mis asub Heeringa tän. nr. 12, 1. märtsist s. a. üle võtnud ning palume usalduse, millise olete üles näidanud endisele äriomanikule, ka meile üle kanda.

Oleme täiendanud kaupade tagavarasid suurelt ja kõige moodsamate ning kõrgeväärtuslike saadustega ja loodame igati rahuldada Teie nõudeid.

Jääme lootma, et Teie meid oma külastusega peagi austate.

Suurima lugupidamisega

H. Kukk ja J. Puussaar.

Ringkiri äri müümise üle.

Rakveres, 1. oktoobril 1934.

Lgp.!

Käesolevaga on meil au teatada, et oleme täna oma

KOLONIAAL- JA TOIDUAINETEKAUPLUSE,

mis asub Valge tän. nr. 1, h-ra

August Pärnale kõigi õigustega müünud.

Palume vastu võtta meie suurim tänu usalduse eest, millega olete siiani austanud meid ja loodame, et sama usaldust üles näitate ka meie järeltulijale.

Kõige suurema austusega

Jaan Katlassepp ja osan.

Niisuguste ringkirjadega saadetakse ühtlasi ka uue omaniku äri poolt ringkiri laiali.

Rakveres, 1. oktoobril 1933.

Lgp.!

Toetudes fa J. Katlassepa ja Ko teadaandele kinnitan, et olen üle võtnud nende

KOLONIAAL- JA TOIDUAINETEKAUPLUSE,

mis asub Valge tän. nr. 1.

Minu alatine püüe on rahuldada ostjaskonna nõudmisi parimate kaupadega, mõõdukate hindadega ja korraliku teenimisega ning palun usalduse, millisega austasite mu eelkäijaid, ka minule üle kanda.

Kõige suurema austusega

August Pärn.

Ringkiri äri üleviimise puhul.

Tallinn, 15. veebruaril 1934.

V. a.

Äri hoogsa arenemise tõttu olime sunnitud kaupade tagavarad ajakohastele nõuetele vastavalt uudistega täiendama ja tegevust laiendama, mis meid sundis ettevõtet Laialt tänavalt nr. 5 üle viima avaramatesse ruumidesse

Viru tän. Nr. 18.

Palume Teid meie uue äri asukoha lahkelt võtta teadmiseks ning meid edaspidi omagi tellimistega toetada.

Avaldame meile siiani ülesnäidatud usalduse eest sügavat tänu ja jääme

kõige suurema lugupidamisega

K/m. J. Rikas ja A. Pöder.

Tallinn, 1. veebruaril, 1934.

P. P.

Käesolevaga palun võtta lahkeks teadmiseks, et olen oma

Jalanõude äri

Suure Tartu mnt. nr. 16 üle viinud

Narva mnt. nr. 10.

Palun mind ka äri uuel asukohal austada oma usaldusega.

Nagu siiani, nõnda ka edaspidi, püüan Teie nõudmisi rahuldada korraliku tööga ja täpsa tellimiste täitmisega.

Jään ootama Teie tellimisi, millede eest avaldan ette oma suurimat tänu.

Kõige suurema austusega

J. Tattermaa.

Teadaanne volituse andmise puhul.

Tartus, 15. jaanuaril, 1934.

L g p.!

Seega on mul au Teile teatada, et ma tänasest päevast oma kauaaegset raamatupidajat h-ra

Endel Põldots'a

olen ametlikult volitanud minu nimel sõlmima kõiksuguseid lepinguid ja äritehinguid, alla kirjutama kohustustele, juhatama minu ärilisi ettevõtteid jne. ning palun tähele panna tema allkirja.

Kõige austusega

J. Pääsuke.

H-ra Endel Põldots kirjutab alla:

p. pa J. Pääsuke

E. Põldots.

Märkus: Niisugustele ringkirjadele peab andma volinik (E. Põldots) oma käega kirjutatud allkirja proovi.

Teadaanne esindaja (proovireisija) külastamise puhul.

Tallinn, 10. jaanuaril, 1934.

V. lgp. h-ra M. S a a r,

Viljandis.

Käesolevaga on mul au Teile teatada, et minu esindaja, h-ra K. Puusepp, külastab Teid neil päevil.

Eeldades, et olete huvitatud minu uuemast kaupade sortimendist, palun lahkelt reserveerida h-ra Puusepale oma tellimisi ja jään

kõige austusega

M. Raudkepp.

Tallinnas, 16. oktoobril, 1933.

V. lp.!

Meie kalender 1934. a. e. ilmub tänavu oma 24. aastakäiku. Kuna kalender oma sobiva sisu tõttu ühingute kaudu levib üle maa kaugelt üle 10.000 eksemplari, on ta soodsaim väljaanne kuulutamiseks.

Eeldades, et Teie tänavu tunnete huvi kuulutamiseks nimetatud kalendris, külastab Teid lähemate läbirääkimiste otsarbel ligemal ajal meie esindaja.

Kõige austusega

II. Kaupade pakkumise ja tellimise kirjad.

Niisuguste kirjade abil hangitakse kaupadele või tööstussaadustele ostjaid ehk otsitakse odavaid ja soodsaid kaupade tellimise allikaid, kust osta kaupu edasimüümiseks sisse.

Kaupade pakkumise juures ei tohi kiita kaupade headust mitte ülearuselt, et ostjat asetada pettumuse seisukorda ja enesele seeläbi ära teenida etteheidet, kui kaup osutub alaväärtuslikumaks kui kirjeldatud.

Kaupade pakkumise juures soovitatakse juurde lisada kaupade proovid.

Võõrastele, kelledele kaupa esimest korda pakutakse, on soovitatav nimetada mõned ärisõbrad, kellega juba ärilises vahekorras ollakse, et kahtleja neilt võiks hankida kaubapakkuja äri üle teateid.

Tartus, postitempli kuup. 1934.

P. P.

Juuresoleva hinnakirjaga lubame enesele tutvustada Teid oma tööstuse

Peepli- ja pildiraamide
toodangutega ja hindadega.

Ühtlasi palume tähele panna, et oleme oma tööstust suurendanud ja täiendanud ning seetõttu võime tulla vastu oma austet kaubatarvitajaile nägusa kaubaga ja soodsate maksumistingimistega. Hinnakirjas mainitud kaupadest on meil alati suured tagavarad, nii et võime täita kiirelt igat tellimist.

Palume hinnakirjale lasta osaks saada Teie erilist tähelepanu ja meid peatselt austada oma tellimistega.

Kõige suurema lugupidamisega

A. Tõnisson ja Ko.

Narvas, 12. jaanaril.

L g p.!

Käesolevaga lubame enesele Teile teatada, et oleme asutanud Narvas, Kivimäe tän. nr. 3

Naha ümbertöötamise suurtööstuse,

kus valmistame igat sorti nahka: jalanõude, masinarihmade, hobuseriistade ja m. tööstuste tarvis, võistlemata headuses ja äärmiselt odavate hindadega. Ka maksutingimistes püüame igati olla vastutulelikud.

Loodame, et leiate meie rikkalikust valmismaterjalide laost Teile vajalikke materjale ja palume tarbekorral välja nõuda meie eriline hinnakiri ja vastavate kaupade proovid.

Jääme lootma, et Teie käesolevat pakkumist ei jäta tähelepanuta.

Kõige suurema austusega

O.-Ü. A. Kask.

Narvas, 5. veebruaril, 1934.

H-ra J. R i k a s,

Tallinn.

Et ma pikemat aega Teilt pole saanud tellimisi, luban enesele saata siinjuures minu kaupade uue hinnakirja ja palun Teile tarvisminevaid kaupu aegsasti tellida.

Olen alati valmis Teile vastu tulema igasuguste soodustustega ja jään Teile lugupeetud tellimist ootama.

Suurima austusega

A. V a h e r.

Pärnus, 10. jaanuaril, 1934.

H-rad A. Pöld ja M. Allas,

Tahkurannal.

Seega on mul au Teile pakkuda

100—200 kg. Jaava kohvi

50 kg. kottides à Kr. 1.10 kg. franko Pärnu, maksuga 3-kuise vekslu vastu või 20% kontoga kohemaksetava raha juures.

Eraldi saatsin Teile selle kohvi proovi ja loodan, et Teie olete tema headusega ja hinnaga täitsa rahul, sest kaup on tõesti värske, kuiv ja väga odav.

Jään Teie peatset tellimist ootama.

Kõige austusega

K. Noormets.

Tahkurannal, 15. jaanuaril.

H-ra K. Noormets,

Pärnus.

Kinnitades Teie lugupeetud kirja 10. skp. ja kohviproovi kättesaamist, palume saata järgmisel reedel teelemineva mootorpaadiga meie nimele

100 kg. Jaava kohvi.

Peale kauba kättesaamist õiendame Teie arve oma 2-kuise veksliga.

Jääme Teie teateid ja arvet ootama.

Kõige austusega

A. Põld ja M. Allas.

Tallinn, 10. jaanuaril, 1934.

H-ra L. Goldberg,

Tartu.

Kinnitame Teie kaupade hinnakirja kättesaamist ning palume kiires korras välja saata Tallinna jaama, väikese kiirusega:

1600 kg. suhkrut,

300 „ küünlaid Nr. 2,

500 „ seepi, kirju II-a.

Teie hinnakirjas tähendatud hindadega.

Saadetise palume adresseerida dubl. ettenäitajale.

Arve õiendame oma 3-kuise veksliga.

Tellimise kättesaamist palume kinnitada ja jääme

kõige austusega

J. Rikas ja A. Pöder.

Tallinn, 12. jaanuaril, 1934.

Hrad A. Rebane ja Ko,

Narvas.

Seega palume saata väikese kiirusega Tallinna jaama, saatek. dublik. ettenäitajale, endistel maksutingimustel:

500 kg. nisujahu	00
500 „ „	0
1000 „ „	I
1000 „ „	II.

Kui kaup ja hinnad vastuvõetavad, otsustasin anda Teile suurema tellimise.

Jään Teie arvet ja kauba saatedokumenti ootama.

Kõige austusega

A. Vanatare.

p. pa (Allkiri.)

III. Arved ja nende õiendamised.

Arved on kirjalikud nõudmised kaupade, tööde j. n. e. eest. Nendel on kindel vorm ja kirjutusviis ja nad peavad sisaldama:

Koht ja aeg, mil arve koostatud,

Kellele arve määratud, (kellelt tasu nõutakse) ja

Kes arve järele nõudja (arve väljaandja).

Arve sisu peab üksikasjalikult selgitama, mis eest ja kui palju raha nõutakse. On kaupa antud ehk tööd tehtud mitmel ajal, siis peab arve sisaldama ka kuupäeva, mil kaup antud ehk töö tehtud, selle arvu ja väärtuse.

Arved, mis üle 10 kr., maksustatakse sellekohase tempelmaksuga. Arve maksmise (õiendamise) korral kinnitab tasusaamist (kviteerib) rahasaaja oma allkirjaga: „Raha vastu võtnud“ (nii ja nii palju, ära tähendades sõnadega) ehk „Arve tasutud“ ja sellele järgneb maksu kuupäev ja rahasaaja allkiri.

Arved tasutakse ka vekslitega. Niisugustel juhtudel tähendatakse arvel, missugused vekslid vastu võetud, mil nende tähtpäevad ja vekslite summad.

Arvetes kaupade eest nimetatakse ka maksu- j. m. tingimised, nagu: saatja ehk saaja vastutus kaupade teeloleku, maksumähtpäev ehk mahaarvamise protsendi määr ennetähtaajalise maksu eest. Näit.:

Äri nimetus.

Tallinn, 5. jaanuaril 1934.

Arve Nr. 1329.

H-ra P. Õunapuule.

Saate- lehe kuu- päev	Saate- lehe nr.	Arv	Kaup saadetakse ostja kulul ja riisikol. Uhisus ei vastuta kauba rikke ja kadumise eest raudteel ehk laeval. Kaebed tehtagu 8 päeva jooksul kauba vastuvõtmise päevast arvates. Pakkimise ja veo tasu võetakse oma kulude suuruses.	Hind	Summa	
					Kr.	S.
27/12	1235	1654 kg	kohvi	à	1/20	198 48
		130 "	seepi	"	0/40	52 —
			jne.			

Arved saadetakse laiali kaaskirjaga, milles ära tähenda-
tud, kuidas kaup saadetud, s. o. kas raudteel, laeval ehk muul
teel, lisatakse juure saatekirja dublikaadi ehk dokumendi (ko-
nossemendi), mille ettenäitamisel kaubasaajale kaup väljasta-
takse. Kui saatekirja dublikaat ehk konossement on antud in-
kassole (sissenõudmisele) panka ehk vastavasse asutisse, siis
teatatakse sellest saatekirjas.

Mööblitööstuse
nimetus ja
aadress.

Tallinnas, 25. jaanuaril 1934

ARVE

H-ra A. Mäemetsale,

Siin.

(ehk)

S i i n.

jaan.	5	1 riidekapi eest	70	—
		1 kirjutuslaua eest	50	—
"	20	12 tooli eest	150	—
		Kr.	270	—
		Kakssada seitsekümmend kr.		
		Raha vastuvõtnud 27. jaanuaril 1934		
		Allkiri (peab läbistama tempel- marki).		

ehk

ARVE

H-ra A. Mäemetsale

S i i n.

Jaan. 5.	1 riidekapi eest		70	—
	1 kirjutuslaua eest		50	—
" 20.	12 tooli eest		150	—
		Kr.	270	—
	Kakssada seitsekümmend krooni.			—
	Arve tasuks vastuvõetud:			
	sularahas		70	—
	Veksel thp. 25. veebr. s. a.		100	—
	" " 25. märtsil " "		100	—

Tallinnas, 27. jaanuaril 1934.

Allkiri (peab läbistama tempelmarki).

Rakveres, 10. jaanuaril 1934.

H-rad J. Rikas ja A. Pöder,

Tallinnas.

Saadam Teile siinjuures arve Nr. 3567 kr. 195.— üle (suuruses).

Palun see summa tasuda saatekirja dublik. Nr. 137634 vastu, millise andsin Krediid Panka inkassole.

Loodan, et Teie mind ka edaspidi oma tellimistega rõõmustate.

Kõige austusega

A. Mägi
vol. (allkiri).

ehk:

Hrad J. Rikas ja A. Pöder,

Tallinnas.

Saadan Teile siinjuures minu arve Nr. 3567

Kr. 195.—

suuruses ja saatekirja dubl. Nr. 137634 Teile Tallinna jaama saadetud kaupade üle, tellimise põhjal 3. s/kp.

Mainitud arve palun katta oma kolmekuise veksliga või sularahas 30 päeva jooksul 20% skontoga.

Tänan Teid antud tellimise eest ja loodan, et peate minu äri ka edaspidi meeles.

Kõige suurema austusega

A. Mägi.

Tallinn, 20. jaanuaril 1934.

H-ra A. M ä g i,

Rakveres.

Kinnitades Teie kirja 10. s/kp, ühes lisadega kättesaamist, saadame siinjuures Teie arve Nr. 3567 katteks oma veksli Kr. 195.— suuruses summas thp. 10. aprillil s. a.

Veksli kättesaamise üle palume teatada ja jääme
kõige austusega

J. Rikas ja A. Pöder,
vol. (Allkiri).

Ehk:

H-ra A. M ä g i,

Rakveres.

Kinnitame seega Teie lugup. kirja 10. s/kp. ning arve Nr. 3567 ja saatek. dubl. Nr. 137634 kättesaamist ning täname tellimise kiire täitmise eest.

Mainitud arve õiendamiseks saadame siinjuures Krediit-Panga maksukäsu Kr. 191.10 üle:

Teie arve	Kr. 195.—
20% skonto	3.90

jääb tasuda Kr. 191.10

Raha kättesaamist palun kinnitada.

Kõige austusega

J. Rikas ja A. Pöder
vol. (Allkiri).

Ehk:

H-ra A. M ä g i,

Rakvere.

Kinnitan tänuga Teie lugup. kirja 10. s/kp. ühes lisadega kättesaamist ning teatame, et maksime Rakvere Ühispanka üleviimiseks Teie jooksvale arvele Tallinna Krediit-Panka

Kr. 191.10

(ükssada üheksakümmend üks kr. 10 snt.). Teie arvest
Kr. 195.— arvasime maha 2% skonto = Kr. 3.90.

Kõige austusega

J. Rikas ja A. Pöder
vol. (Allkiri).

Kui õiendatakse arveid, ja arvet kaasas ei ole, või maksetakse üldarvest ainult osa (osamaksuna), siis antakse raha maksjale vastuvõtmise tõenduseks kviitung.

K v i i t u n g Nr. 4306.

Kellelt: h-rad J. Rikas'elt ja A. Pöder'ilt
minu arve Nr. 3567 katteks (ehk osamaksuna)

Kr. Ükssada üheksakümmend üks Kr. ja 11 snt.

Vastu võtnud

A. Mägi.

Rakveres, 20. jaan. 1934.

Niisugused kviitungid maksustatakse tempelmaksuga. (Vaata tempelmaksu seadus). Allkiri kirjutatakse tempelmargist läbi ehk margid kustutatakse äri templiga. Kui kviitung antakse kviitungiraamatust, millisest teine pool jääb rahasaaja kätte, siis tuleb tempelmark kleepida nõnda, et pool marki jääb rahamaksja kviitungi poolele ja teine pool tempelmarki jääks kviitungi kontsule. Seejuures tuleb tähele panna, et mark asetatakse kirjaga ülespoole.

Kui õiendatakse mitu arvet korraga ning sealjuures osalt rahas ja osalt vekslitega, siis peavad olema õiendatavad arved kui maksuvahendid kirjas ära tähendatud.

Tallinn, 15. jaanuaril 1934.

H-ra Jaak Allik,

Narvas.

Teie arve katteks:

15/XII, m/a.	Kr.	153.75
22/XII "	"	78.60
28/XII "	"	175.—
5/I s. a.	"	203.15
12/I "	"	67.45

kokku Kr. 677.95

saadan Teile siinjuures:

Krediit-Panga maksukäsk Nr. 17345 Kr. 177.95

Minu veksell thp. 3/III s. a. " 200.—

A. Pärnpuu veksell, thp. 25/II s. a. " 300.—

kokku Kr. 677.95

Mainitud maksuvahenditega palun minu arve Teile juures krediteerida ja mulle sellest teatada.

Kõige austusega

J. Laius.

Postkaart.

Narva, 17. jaanuaril 1934.

H-ra J. Laius,

Tallinn.

Käesolevaga kviteerin tänuga Teile lugup. kirja 15. s/kp. ühes selles mainitud lisadega kättesaamist, ning krediteerisin Teile arvet minu juures Kr. 677.95.

Kõige austusega

J. Allik.

Rakveres, 10. jaanuaril 1934.

H-ra M. Õun,

Narva.

Teie kaubasaadetise 5. skp. sain täna kätte, kuid pean kahjatsedes teatama, et ma saadetud rosinatega rahul ei või olla, sest kaup ei vasta kaugeltki headusele, mis arvesse pandud hinnale kohane.

Kui Teie võimalikuks ei leia hinda märksa alandada, siis olen sunnitud rosinad Teile tagasi saatma.

Jään Teie korraldusi ootama

Kõige austusega

P. Pärn.

Narvas, 12. jaanuaril, 1934.

Hra P. Pärn,

Rakveres.

Kinnitades Teie lugupeetud kirja 10. skp. kättesaamist ja kontrollides kaupa, mis Teile 2. skp. teele saadeti, pean oma suureks meelepahaks tunnistama, et reklameeritud 2 kotti rosinaid saadeti Teile minu laovalitseja eksituse tõttu I sordi asemel II sort, sellepärast palun eksitust vabandada ja minu arvesummat Kr. 30.— võrra kärpida, arvates rosinatega hinnaks Kr. 1.60 asemel Kr. 1.25 snt. kg.

Loodan, et selle hinnavahega kaup Teile vastuvõetav ja jään

Kõige austusega

M. Õun.

Tartus, 7. veebruaril, 1934.

Hra A. Kivisaar,

Nõmme.

Kinnitades tänuga Teie tellimise 3. skp. kättesaamist, pean kahjuks teatama, et ma Teie soovi 3-kuise krediidi suhtes mitte täita ei või, sest mul ei olnud siiani Teie lugupeetud ettevõttega ärilist vahekorda, sellepärast palun Teid kauba väär-

tuse Kr. 83.50 sularahas ette maksta, ehk lubada, et tellitud kauba saadan Teile lunamaksuga.

Edaspidi, kui ma Teie ettevõttega rohkem tutvunen, võimaldan Teile ka vastavat krediiti.

Jään Teie lahkete vastust ootama,

Kõige austusega

P. Savisik.

IV. Meeletuletuskirjad maksu asjus.

Niisuguseid kirju tuleb kirjutada suurima ettevaatusega, viisakusega ja lugupidamisega — ja tingimata saata kinnises ümbrikus võlgnikule. Postkaardil kirjutatud meeletuletused peetakse haavamiseks ja neil võivad olla mittesoovitavad tagajärjed.

Esimese meeletuletusena saadetakse võlgnikule kätte arve. Kui sellele 10—15 päeva jooksul vastust ei järgne, siis võib teist korda saata arve ära kirja, ühes meeletuletuse kirjaga. Kui ka sellele ei järgne võlgnikult vastust või arve tasumist, siis võib tarvitada juba valjemat kirjaviisi.

Tallinnas, 8. veebruaril, 1934.

H-ra M. P i p a r,

Haapsalu.

Siinjuures on mul au esitada arve Nr. 734, 5. m/kp. ära kirja meeletuletusega, et summa

Kr. 162.—

Teie poolt siiani alles tasumata. Nähtavasti on see väike võlg Teie arveraamatuis kahe silma vahele jäänud, sellepärast luban enesele seda Teile meeletuletada.

Palun vastu võtta minu sügavat austust ja lugupidamist.

R. Roosaar.

Tallinn, 18. veebruaril 1934.

H-ra M. P i p a r,

Haapsalu.

Kirjaga 8. veebr. s. a. lubasin enesele Teile meeletuletada, et minu arve 5. jaan. s. a. Kr. 162.— alles katmata.

Palun tungivalt mainitud summa kuni 25. skp. ära õiendada, sest minul on tasuda lähematel päevadel suuremad pangakohustused.

Jään Teie lugupeetud vastust ootama, mis eest olen Teile ette tänulik.

Kõige suurema lugupidamisega

R. R o o s a a r.

Tallinn, 28. veebruar 1934.

H-ra M. P i p a r,

Haapsalu.

Jäänud siiani ilma Teie vastuseta minu kirjadele 8. ja 18. skp., millistes palusin Teid õiendada minu arvet 5. jaan. s. a. Nr. 734

Kr. 162.— suuruses,

paneb Teie vaikimine mind tõesti imestama.

Täites Teie tellimisi tingimusel, et tasute arved 30 päeva jooksul, määrsain Teile äärmiselt madalad hinnad, mille tõttu ma ei või kuidagi lubada pikemat maksutähtaega.

Ma ootan Teie korraldusi veel 5 päeva ja kui selle aja kestel jääb arve õiendamata, olen kahjuks sunnitud tarvitusele võtma abinõud, millised ei meeldiks Teile ega ka mulle.

Loodan, et meie hääd ärilised suhted, mis siiani püsinud, ka edaspidiseks alal hoiate, jään

Kõige suurema lugupidamisega

R. R o o s a a r.

Haapsalu, 1. märtsil 1934.

H-ra R. R o o s a a r,

Tallinn.

Kinnitades Teie kirjade 8., 18. ja 28. skp. kättesaamist, pean oma vabanduseks ette tooma fakti, et olin viimastel kuudel ebaõnnestunud ärilise tehingu tõttu sattunud ajutisse maksuraskusesse, mis nüüd möödunud.

Saadan Teile siinjuures arve õiendamiseks:

Minu veksell, tht. 25. märtsil, s. a. Kr. 100.—

Sularahas Kr. 62.— + 6% viivitusraha 1.35 63.35

Kokku Kr. 163.35

Palun veelkord minu maksuviivitust lahkelt vabandada,
jään

Kõige austusega

M. P i p a r.

V. Teadete hankimine.

Niisugused kirjad sisaldavad palvet teatada teatud ettevõtte ehk isiku varandusliku seisuga, maksuvõimete, iseloomu jne. üle.

Niisuguste järelepärimistega pööratakse tuttavate äri-meeste ehk ustavate isikute poole. Kui võlgu soovija ehk kohaotsija, kelle üle soovitakse teateid saada, ära tähendanud, kellelt tema üle võib lähemaid teateid saada, võib pöörata ka nende asutuste ehk isikute poole, ilma et nendega ollakse varem tuttav. Muidugi peab niisugustel juhtudel ette vaatama, et teadete andja isikuga, kelle üle teateid soovitakse, mitte suguluses ei oleks, sest niisugused teated ei ole tihti erapooletud.

Asutuse ehk isiku nimi, kelle üle teateid soovitakse, ei nimetata kirjas, vaid kirjale juurelisatud eralehel, nii et teadete andja võib selle kirjast lahutada ja ära hävitada. Ka vastusekirjades ei nimetata asutuse ehk isiku nime, kelle üle teateid antakse, vaid toetutakse saadud kirjale ja selles mainitud nimemele. Niisugune kirjavahetus on muidugi salajane ja kannab paremal nurgal pealpool aadressi märkust: „Konfidentsiaalne“, s. o. salajane. Järelepärimistega pöörata 2—3 isiku ehk asutuse poole on väga soovitav, et saadud vastuseid saaks võrrelda ja nendest teha järeldusi. Antavad teated peavad olema võimalikult täpsed ja erapooletud.

Tartus, 10. veebruaril 1934.

H-ra A. M e t s,

Narvas.

H-ra A. Kallas kandideerib meie juures vabakssaanud

raamatupidaja kohale ning teatab oma sooviavalduses, et olevat Teie juures 3 a. samal kohal teeninud.

Palun mind h-ra Kallase iseloomu, töövõime ja usaldusväärsuse üle informeerida, mille eest avaldame ette oma suuri-
mat tänu.

Kõige austusega

M. Pajusaar.

Vastus.

Narvas, 8. jaanuar, 1934.

H-ra M. Pajusaar,

Tartu.

Vastuseks Teie lugup. järelepärimisele 5. s/kp. kinnitan, et h-ra A. Kallas teenis minu juures üle 3 a. raamatupidajana ning täitis omi kohuseid korralikult ja asjatundlikult. Tema teenistusajal olen teda kõigis asjus usaldanud ja võin teda kui tublit ja usaldusväärilist töötajad soovitada.

Minu teenistusest lahkus h-ra Kallas oma palvel ja nagu kuulda, olid selleks puhtisiklikud põhjused.

Kõige austusega

A. Mets.

Rakvere, 5. jaanuar 1934.

H-rad J. Rikas ja A. Põder,

Tallinn.

Juuresoleval lehel nimetatud äri saatis mulle täna suurema tellimise pargitud nahkadele ja palus temale lubada 3-kuiset krediiti. Et tähendatud äri mulle täitsa tundmata, pööran Teie poole palvega teatada, missuguses seisukorras mainitud äri praegu on ja missugust vekslikrediiti võib talle usaldada.

Kinnitan, et kasutan Teie lahkeid teateid täitsa salaja ja ilma Teie vastutusest.

Avaldan Teile ette oma sügavamat tänu ja olen igasugusele vastuteenistusele alati valmis.

Kõige austusega

M. Pärn.

Vastus.

Tallinn, 10. jaan. 1934.

H-ra M. Pärn,

Rakvere.

Kinnitades Teie lugup. kirja 5. skp. kättesaamist, teatame, et mainitud äri tegutseb meie teada täitsa kindlal varanduslikul alusel juba 5—6 a. ja kasutab nähtavasti laialdast usaldust.

Meie järelepärimisele N. N. Pangas vastati meile, et äri kasutab selles pangas kuni 2000 Kr. lahtist ja kuni 10000 Kr. vekslikrediiti ning siiani ei ole tema juures mingisuguseid maksuraskusi tähele pandud.

Ilma meie vastutusest.

Kõige austusega

J. Rikas ja A. Pöder.

Ehk:

Tallinn, 10. jaan. 1934.

H-ra M. Pärn,

Rakvere.

Vastuseks Teie lugup. järelepärimisele 5. s/kp. teatame, et mainitud äri tegutseb meie teada kaunis ebakindlal varanduslikul alusel ja nagu kuulda, tasutakse arved tihti suurte viivitustega ja väikeste osade kaupa. Meie järelepärimisele N. N. Pangas vastati, et suurema veksl-krediidi juures tuleks talitada äärmise ettevaatusega.

Selle järele palume ise otsustada.

Kõige austusega

J. Rikas ja A. Pöder.

V. Lgp.

Toetudes Teie kuulutusele „Päevalehes“ t/kp. Nr. luban enesele Teid paluda, vabanenud raamatupidaja koht mulle usaldada.

Olen E. V. kodanik, 25 a. vana, lõpetasin 1930. a. keskkooli ja N. N. kaubanduslikud kursused. Peale selle teenisin N. N.

kontoris 3 a., alates praktikandina ja hiljem 2 a. iseseisva raamatupidajana, mille kohta oman parimaid tunnistusi. Mitmekülgne praktiline ja iseseisev töö on mu teoreetilisi kui ka praktilisi teadmisi täiendanud ja loodan, et suudan enesele võita Teie usaldust ja rahulolemist.

Eriti olen sunnitud mainima, et minu aineeline seisukord ei luba mind kohasaamisega viivitada, sest minu ülalpidada on, sellepärast julgen loota, et minu käesolev palve ei jää Teie poolt tähelepanuta.

Kõige suurema lugupidamisega.

(allkiri.)

Aadress:

Mind võivad Teile soovitada:

- 1) K/m. E. Õunapuu, Tallinn, Karja t. 5.
 - 2) H-ra Direktor N. Pärm, A/S. „Edu“, Tallinn, Pikk t. 76.
 - 3) „ A. Viidikas, äriomanik, Tallinn, Kivi t. 15.
- Lisa: 3 tunnistuse ära kiri.

K/m. A. Kivisaar ja Ko.

Tallinn.

Kindlastest allikatest teada saanud, et lähemal ajal vabaneb Teie juures raamatupidaja-korrespondendi koht, luban enesele Teid paluda mind sellele kohale määrata.

Olen E. V. kodanik, 30 a. vana, keskkooli haridusega ja lõpetanud 1925. a. N. N. praktilise raamatupidamise ja kaubandusteaduse kursused. Peale selle teenisin K/m. M. Pärn, siin, 6 k. praktikandina ja 2 a. raamatupidaja abina. 1928. a. lahkusin K/m. Pärna teenistusest ja sain iseseisva raamatupidaja koha A/S. „Ühenduse“ juures, kus olen siiani ametus.

Soovides omi teadmisi laiendada, ja et mind tekstiilala eriliselt huvitab, olen Teile ette tänulik, kui minu sooviavaldus leiab Teie lahket tähelepanu.

Oman parimaid soovitusi end. teenistuskohtadelt ja valdan täielikult kohalikke ning peale selle ingl. ja prantsuse keelt kõnes ja kirjas.

Jään Teie lahkeid teateid ootama.

Kõige suurema lugupidamisega

(Allkiri).

Pääsukese t. 7—11.

Soovitajad:

H-ra dir. P. Ōun, a/s. „Edu“, siin.

„ K. Põder, äriomanik, Pikk t. 7.

„ N. Vares, „ Lai t. 42.

VI. Tunnistused.

Tunnistused antakse teenistusest lahkuvatele ametnikkudele, milles antakse oma otsus nende töövõime, hoole, iseloomu ja ustavuse kohta.

Niisugused tunnistused peavad vastama absoluutsele tõeale, mille eest vastutab tunnistuse väljaandja oma allkirjaga.

Peale teenistustunnistuste on palju muid tunnistusi, nagu isikuttõendavad tunnistused, õppeaja lõpetamistunnistused, tööde vastuvõtmise tunnistused jne.

Peale teenistus- ja õppeaja lõputunnistuse käivad kõik tunnistused seadusliku tempelmaksu alla.

Selle tunnistuse ettenäitaja h-ra Villem Pärnpuu teenis minu äris neli (4) aastat raamatupidaja abina. Selle aja jooksul olen ma teda kui hoolsat ja edasipüüdjat ametnikku tundma õppinud ja võin teda igal ajal soovitada kui ustavat ja kohusetruud kaastöölist.

H-ra Pärn lahkus minu teenistusest omal palvel.

Tallinn, 5. jaanuaril 1934.

(Allkiri).

Selle tunnistuse omanik, h-ra Jüri S a a r oli 1. veebruarist 1930. a. kuni 15. maini 1934. a. minu äris, algul praktikandina, siis müüjana ja hiljem raamatupidaja-korrespondendina teenistuses.

Ma võin h-ra Saart kui asjatundjat, kohusetruud ja igati ustavat kaastöölist soovitada ning soovin temale ta edaspidises tegevuses edu ja parimat kordaminekut.

Tallinn, 17. mail, 1934.

(Allkiri).

Kinnitan seega, et selle tunnistuse ettenäitaja Juhan Maasik on minu lukusepatöökojas 1. märtsist 1931. a. kuni 1. märtsini 1934. a., s. o. kolm aastat õpilasena töötanud.

Juhan Maasik oli kogu õppeajal tähelepanelik, sõnakuulelik ja edasipüüdja õpilane, omandas vajalist tööoskust liht- kui ka peenemates töödes ja ma võin teda soovitada kui head töötajat.

Tallinn, 3. märtsil 1934.

(Allkiri).

Lukuseppmeister.

VII. Lepingud.

Leping on kahe ehk mitme isiku kirjalik kokkulepe, milist pooled on kohustatud täitma vastu vaidlemata ja muutmata. Leping peab sisaldama:

- a) Lepingu sõlmimise kuu, päev ja aasta.
- b) Lepingu sõlmijate (poolte) nimed.
- d) Täpne tingimuste lühike, kuid selge kirjeldus.
- e) Lepingu sõlmijate allkirjad.
- f) Lepingu objektiivne väärtus (summa) ja vastav tempelmaks.

Enne lepingu allakirjutamist peab mitmekülgselt läbi arutama iga lepingus tähendatud kokkulepe, iga sõna ja lause olgu selge ja kindlasisuline, et ära hoida pärastisi vaidlusi ja arusaamatusi.

Leping, mille sisu kahemõtteline, väljendustes segane ehk selles leiduvad paragrahvid, mis käivad üksteise vastu, võib tunnistada maksvusetuks. Niisama võib maksvusetuks tunnistada lepingut, mis sõlmitud fiktiivselt, et mööda hiilida seadusest või kolmanda isiku petmiseks.

Lepingu maksvus lõpeb, kui pooled on oma kohustuse täitnud, kui lepingus ettenähtud tähtpäev on möödunud või ka mõlemate poolte nõusolekul.

Leping loetakse rikutuks, kui pooled ei täida üht või mitut lepingus tähendatud paragrahvi. Niisugusel korral on kahjusaaaja õigustatud nõudma kahjutasu, mida võib ette näha lepingus eneses või kindlaks teha vahekohtu ehk kohtu abil.

Lepingud on mitmesugused:

a) Ostus-müügi lepingud.

b) Üürilepingud.

d) Töö- ja teenistuslepingud jne.

Tähtsamad lepingud, nagu kinnisvara ostuleping, pikaajalised üürilepingud jne. sõlmitakse harilikult õigusteadlase kaasabil ja allkirjad kinnitatakse notari juures.

a) Ostu-müügi leping.

3. mail 1930. aastal on Ado Taari, kui müüja, ja J. Laiuse, kui ostja vahel kindlaks tehtud ja alla kirjutatud alljärgnev leping.

§ 1. A. Taar müüb J. Laiusele 3. mail s. a. tema päralt olevast saeveskist okaspuu lauad ja otsad kahetuhande kolme-saja kahe (2302) krooni väärtuses järgmistel tingimustel:

§ 2. Müüdud lauamaterjalid antakse A. Taari poolt üle ja ostja on kohustatud nad hiljemalt 1. augustiks 1930. a. vastu võtma selles seisukorras, häädukes ning pikkuses, nagu nad kohapeal olemas. Üleande vastuvõtmiseks ja väljapaneku kulud kannavad ostja ja müüja kumbki pooles osas.

§ 3. Alates vastuvõtmise päevast jäävad materjalid ostja hoiu ja täielise vastutuse alla, samuti kannab ostja sellest ajast peale vastutuse igasuguste kahjude ja puudujääkide eest.

Kui lauamaterjalid ei asu lauatehase maaalal, ja viimase eest tuleb maksta rendiraha, siis jääb see maks vastuvõtmise päevast alates ostja kanda.

§ 4. Ostja on kohustatud $\frac{1}{3}$ ostusummast maksma hiljemalt 1. juuliks 1930. a. ja ülejäänud $\frac{2}{3}$ osa hiljemalt 1. augustiks 1930. a.

§ 5. Ostusumma lõpliku tasumiseni loetakse materjalid müüja omanduseks ja ostjal on keelatud nende välja- ehk ära-vedu. Kui ostja viib materjali või osa neist müüja loata siiski ära ehk võõrandab muul teel, võetakse ta vastutusele kui hoiule antud varanduse raiskaja.

§ 6. Ostja on kohustatud materjalid ära vedama laoplat-silt hiljemalt 1. okt. 1934. a.

§ 7. Laudade üleandmisel toimitakse nende paksuse, laiuse ja pikkuse mõõtmist ja arvestamist üldise korra järele. Puu massi arvutamine (tihumeetrites) sünnib Maurachi tabeli järele.

§ 8. Ostetud ja aktiga vastuvõetud lauad on ostja kohusta-tud sellekohasel nõudmisel A. Taari nimele tule vastu kinni-tama, kuni nende täieliku ostuhinna A. Taarile tasumiseni või tarviliselt kindlustamiseni: kinnitada tuleb vähemalt ostuhinna suuruses.

§ 9. Ostja maksab sisse lepingu tagatiseks 10% ostu-hinnast. Sularaha asemel võib kautsjoniks vastu võtta obli-gatsioonid, panga garantiid, riigi hangete ja tööettevõtete seadusega lubatud kindlustusi.

Tagatis-kautsjon antakse ostjale tagasi, kui lepingu tingi-mused on korralikult täidetud. Tagatiste pealt ei maksta ostjale 0/0%.

§ 10. Oma tööliste kui ka tööjuhatajate eest, kui need ri-kuvad metsaseadusi, või ei täida ostu-müügi tingimusi, vastu-tab ostja üldiste maksvate seaduste ja määruste alusel.

§ 11. Pikenduse saamisel maksab ostja A. Taarile viivi-tuse 0/0% järgmiselt: a) rahamaksu pikenduse saamisel 1% kuus pikendatud summalt, b) äraveo tähtaja pikendamise pu-hul 1% kuus äravedamata materjalide pealt, kui platsiraha ei tule maksta.

§ 12. A. Taar võib, kui ta seda peab tarviliseks ja ostja selleks avaldab soovi, anda vabaks ostusumma arvele makstud summadele vastavalt või esitatud garantii kindlustuses mater-jale jaokaupa äraveoks.

§ 13. Kui ostja loobub ostust või ei täida käesolevaid tin-gimusi, võib A. Taar tühistada lepingu, kusjuures sissemaks-tud tagatis jääb A. Taari kasuks. Samuti jäävad A. Taarile sissemakstud summad ja kõik materjalid, mille kohta jäänud ostuhinna tingimused ostja poolt täitmata. Ka ostutingimuste mittetäitmisel A. Taarile tekkinud kahju on kohustatud kand-ma ostja J. Laius.

§ 14. Kõik A. Taari nõudmised ostja vastu käesolevate müügitingimuste põhjal, kui ka kõik teised sõlmitava lepingu vahekorras tekkivad küsimused, mis ei ole selles ette nähtud, lahendatakse riigi hangete ja tööettevõtete seaduse kohaselt.

§ 15. Tempelmaksu 2% suuruses tasuvad müüja ja ostja lepingu allakirjutamisel ja on kohustatud seda tarbekorral ka edaspidi täiendama.

Allkirjad:

b) Üürileping.

1. mail 1934. a. sõlmisid Jaan Paju, kui majaomanik, ühelt poolt ja Adu Muru, kui üürnik, teiselt poolt alljärgneva lepingu:

§ 1. Majaomanik Jaan Paju annab äripidajale Adu Murule üürile 1. maist 1934. a. kuni 1. maini 1936. a. omas majas Harju tn. 42 oleva äriruumi, mis asub maja alumisel korral ja koosneb kahest vaheseinaga lahutatud ruumist, selle juurde kuuluva laoruumiga, ait nr. 1, mis asetseb hoovis, üldise üüriseaduse alusel.

§ 2. Adu Muru, kui üürnik, maksab § 1. mainitud ruumide eest Kr. 720.— seitsesada kakskümmend krooni aastas üüri veerandaasta kaupa ettemaksuga, s. o. 1. mail Kr. 180.—, 1. augustil Kr. 180.—, 1. novembril Kr. 180.— ja 1. veebruaril Kr. 180.—. Kui üürnik Adu Muru ei õienda üüriraha mainitud tähtpäeval või järgneva 8 päeva jooksul, siis loetakse käesolev leping rikutuks ja üürnik Muru peab kuni järgmise esimese kuupäevani üüritud äriruumid vabastama ning majaomanikule kahjutasu Kr. 100.— (sada krooni) suuruses ühe kuu üüri ja kahjutasu maksuma.

§ 3. Majaomanik Jaan Paju annab üürnikule Adu Murule üüritud ruumid täies korras ja remonteeritult üle ja üürnikul, A. Murul, ei ole õigust ette võtta mingisuguseid muudatusi ehk sisemisi ümberehitusi.

§ 4. Üürnik A. Muru on kohustatud temale üürile antud ruumid pidama korras ja vastutab kõikide rikete ja uste, akende, seinte, põrandate jne. vigastuste eest.

§ 5. Üürnik A. Muru ei ole õigustatud käesolevat lepingut üle andma kolmandale isikule ilma majaomaniku J. Paju sellekohase nõusolekuta.

§ 6. Kui 30 päeva enne lepingu tähtpäeva poolte poolt ei järgne kirjalikku lepingu ülesütlemist, jääb käesolev leping automaatselt maksma ühe aasta peale, s. o. 1. maini 1935. a.

§ 7. Tempelmaksu 2% suuruses tasuvad lepingu osalised pooleks allakirjutamisel ja on kohustatud seda tarbekorral ka edaspidi täiendama.

§ 8. Käesolev leping sõlmitakse kahes eksemplaris: algkirja omab majaomanik J. Paju ja dublikaat väljastatakse üürnikule A. Murule.

(Allkiri) J. Paju.

(Allkiri) A. Muru.

Panga kirjavahetus.

Kirjavahetus pankadega läbikäimises sarnaneb stiili ja vormi poolest täitsa kaubanduslisele kirjavahetusele, kuid on rohkem šablooniline. Suurem osa kirjade sisu trükitakse hulgaviisi valmis, mis tarvilisel korral täiendatakse tähtpäevade, summade jne. juurdekirjutamisega, vastavalt tehingutele või teadaannetele.

Raha on üldiselt tarvitata väärtuste vahetusabinõu; seepärast on asutused, mis korraldavad raha liikumist, tingimata tarvilikud ja need asutused on p a n g a d.

Pangad on kas riigi, ühisuse või eraomaniku päralt ja nende siht on raha, kus ta seisab tarvitamata, oma juure juhtida ja koondada (hoiule võtta) ja oma juurest laenu näol sinna juhtida, kus ta äri või tööstuse edustamiseks on tarviline. Ka riikidele muretsevad pangad laene, riigi laenu- ehk pantkirju kapitalide omanikkude vahel laiali laotades ja realiseerides.

Kõige eesotsas igas riigis on riigipank (meil Eestis Eesti Pank). Riigipangad on aktsiaseltsid, mille peavalitus asub riigi pealinnas, osakonnda aga maakonnalinnades ja, kui on tarvilik, ka elavamates tööstus- ja kaubanduspunktes.

Iga korralik äri mees võib ajada riigipanga kaudu äri, kusjuures ta peab andma pangale oma varanduse seisukorrast kindlaid teateid.

Pankade tegevus on vekslite ülesostmine ja müümine (diskonteerimine), vekslite ja muude nõudedokumentide järele raha sissenõudmine (inkasseerimine), laenu andmine kindlustuste vastu (kulla, hõbeda, kalliskivide, kaupade ja m. väärtuste vastu), raha hoiulevõtmine (jooksvale ja tähtajalisele arvele) ja laenude väljaandmine. Välismaa raha muretsemine — ostmine ja müümine, maksude teistesse riikidesse toimetamine ja teistest riikidest meile.

Diskonteerimine.

Diskonteerimine on vekslite ostmine ja müümine, kusjuures ooduse % (müügipäevast kuni veksli tähtpäevani) arvatakse maha veksli summast ostja kasuks. Vekslil on täisväärtus tema maksutähtpäeval, kuna ta enne tähtpäeva nii palju on odavam, kuipalju aega on tema tähtpäevani.

Näiteks: 10000-kr. veksli, mille thp. 10. septembril, maksaks 20. juulil s. a. 5 ooduse % juures 5% 50 päeva eest vähem, s. o. Kr. 9930.56, ehk: $10000 \times 50 : 72 = 69.44$, (vt. kaub. arvutamine lhk. 14—18).

Iga veksli, mis pankades diskonteeritakse, peab olema diskonteerija nimega veksli tagaküljel žireeritud (allkirjaga varustatud). Seega on žireerija kohustatud veksli väljaandja maksuvõimetuse korral pangale veksli eest saadud summa tagasi maksma (vaata veksliseadus).

Ühes vekslitega esitab veksli diskonteerija panga juhatusele järgmise kaaskirja:

193... a.

Krediit Kr.

N. N. Panga Juhatusese.

Kr.

Veksliandia

Arve nr.

peale

Paluⁿme allpool nimetatut veksl Kr. diskon-
teerida ja vekslite summa, maha arvatud % ja kulud,
välja maksta kanda

kanda

N. N. Panga diskonto-krediidi tingimused ja Panga põhikirja
 nõudmised on $\frac{\text{minule}}{\text{meile}}$ teatada. Allkiri:

$$\begin{matrix} \dot{z} \\ z \end{matrix}$$
[illegible]

Sai ⁿ _____	veksl'_____	Kr.	peale. *)
taqasi _____			

Qalliri:

*) Need vekslid, mis diskonteerimiseks panga poolt vastu pole võetud, antakse tagasi.

Panga nõukogu vaatab läbi diskonteerimiseks antud vekslid ja otsustab, kas on vekslite väljaandjad, kui ka diskonteerija küllalt usaldusväärsed ja annab dokumendi täitmiseks panga diskontoosakonda.

Diskonteeritud vekslite üle annab pank vekсли diskonteerijale kirjalikult teada.

N. N. PANK

TALLINN, VIRU T. 36

Tallinnas, 193... a.

Diskonteerisime T/..... vekslid kokku Kr.....

maha arvatud :

% % Kr.....

komisjon "

porto "

..... "

..... "

..... " Kr.....

saldo T/heaks Kr.....

(Kr.....)

kandsime T/..... arvele m/juures tähtpäev

Kõige austusega

N. N. PANK.

Jooksev arve.

Igal rahaomanikul on võimalus anda raha panka kas tähtaajalisele või n. n. jooksvale arvele. Tähtajaliselt hoiult makstab pank kõrgema protsendi, kuid tähtajaliselt hoiult ei saa omanik enne määratud tähtaega raha välja võtta. Kui raha on tarvis tarviduse järele panka viia ja jälle sealt võtta, siis

Jooksvale või kontokorrent arvele sissemaksud teostatakse kirjalikult:

Kr.

A.=S. Krediit Pangale

Palun hira

jooks.
kontokor.

arvele Nr.

vastu võtta

Kr.

Sisse kantud:

Sissemaksja allkiri:

Sissemaksudest hoiumsummade arvele kolmanda isiku poolt, teatab pank hoiumussumma omanikule postkaardiga.

N. N. PANK
TALLINN

Tallinnas, 193..... a.

Lgp.

T/jooksvat arvet m/juures krediteerisime järgmiste sissemaksudega:

Kreedit	Sissemaksja nimi	Thp.*)

Kõige austusega

N. N. PANK.

*) Thp. = tähtpäev, millest pank hakkab arvama protsente.

Niisama teatatakse ka väljamakstud summade üle.

N. N. PANK
TALLINN

Tallinnas, 193..... a.

Lgp.

T/jooksvat arvet m/juures debiteerisime T/alljärgnevate maksukäskude järgi:

Deebet	Order	Kus kohal	Thp.

Kõige austusega

N. N. PANK

Hoiusummade omanik võib ka kirjalikult nõuda, et pank toimiks tema hoiusummadest makse kolmandale isikule.

N. N. Pangale.

„.....“ 193 a.

Lisades siia juure sularahas (tšekk Nr.)

Kr.

Kr.

palun see summa üle viia

Huidas

Kuhu

Kellele

Rahasaatja

Allkiri:

Ülemalnimetatud summa Kr.

Komisjoni „

vastu võtnud.

Kokku Kr.

Laekahoidja:

Transferdi Nr.

Aasta lõpul ehk jooksva arve omaniku nõudel saadab pank hoiusumma omanikule arve väljavõtte ühes vastavate hoiuprotsentide väljaarvamisega, ning saldo (ülejäägi) äratähendamisega. Niisuguse arve väljavõtte saadetakse kaaskirjaga, millele vastab arve omanik oma poolt kirjaga, tunnistades arve õigeks.

N. N. PANK

TALLINN

Tallinnas, 193

Saadame siin juures väljakirjutuse T/..... arvest m/juures, mis 193.... a. saldoga

Kr.

.....eie heaks lõpeb.

Palume arvet läbi vaadata ja õigeks leidmist meile kinnitada.

Kui 15 päeva jooksul, ärasaatmise päevast arvates, vastuvaielust ei tule, loetakse arve õigeks.

Kõige austusega

N. N. PANK

..... 193.... a.

N. N. PANGALE,

Tallinnas.

Teie kirja juures 193.... a. saadetud m/arve väljakirjutust, mille järelle m/arve Teie juures 193.... a. saldoga

Kr.

.....eie heaks lõpeb, ole..... võrrelnud ja õige leidnud olevat, mida sellega kinnita.....

(allkiri)

Inkasso operatsioonid.

Igasuguseid võlgade sissenõudmisi sise- kui ka välismaalt toimitakse ka pankade kaudu.

Dokumendid (vekslid, kaupade veokirjad jne.), millele järelle raha sisse nõutakse, esitatakse saatekirjaga pangale:

N. N. Pangale,Tallinn, Viru t. 36.

Saadame siin juures sissenõudmiseks allpool nimetatud

..... Kr. peale ja
 palume meie kasuks vastuvõetud summad meie arvele
 kanda, sellest meile teatades.

Dokumentide kättesaamist palume meile kinnitada.

Kõige austusega

.....
(alikirj)

Nr. Nr.	Summa	Maksja	Tähtpäev	Kelle nimel proteſteerida

Samasuguste kirjadega saadab pank edasi oma korrespon-
 dendile dokumendid sissenõudmiseks maksja elukoha järele.

Maksualusele teatab maksu sissenõudja pank samuti kirja-
 likult maksudokumendi liigi (kas veksel, või dokumendi nime-
 tus), maksutähtpäeva ja summa.

Sissenõudmine vekslite järele.

N. N. PANK
 TALLINN, VIRU 36

Tallinna postitempli kp.

Teatame, et Teil on maksta meie juures järgmised vekslid :

Nr. Nr.	Tähtpäev	Summa	Kellele välja antud

Seda lehte palutakse maksmise juures ette näidata.

Panga kassa on avatud igal äripäeval kella 9—2. Tähtpäeval väljaost-
 mata vekslid saadetakse kõige hiljem järgmisel päeval kell 12 notari juurde.

Sissenõudmine kaupade veokirjade (ehk m. dokumentide) järele.

N. N. Pangale, Tallinnas.

Palun allpool nimetatud dokumendid sissenõudmiseks vastu võtta:

Dokumendi nimi ja nr.	Maksja ja tema aadress	Maksu koht	Summa	Märkused

Tallinnas,

Tallinnas, 193..... a.

Aadress:

Allkiri:

Kui vekslel mittetasumisel protestitakse, teatab inkassolevõtja pank sellest vekslile omanikule kirjaga, lisades juure ka oma kulude arve.

N. N. Pank.
Tallinn.

Tallinn

H-ra J. Pöder.

Siin.

Teie kirjaga 10. m/kp. meie inkassole saadetud vekslitest protestiti mittemaksmise tagajärjel.

J. Abeli vekslel thp. 5. skp.

Kr. 189.65.

Palume mainitud vekslel ühes protestiga meie juures vastu võtta ja meie kulud Kr. 2.98 kassasse tasuda.

Kõige austusega

Krediitkirjad.

Krediitkirjad antakse pankade poolt välja, et reisijaile poleks võõrsil tarvis kanda rahasummasid kaasas. Selleks peab krediitkirja saaja kodumaal ühele pangale teatud summa sisse maksma või andma kindlustuse, et saada selle summa suuruses välismaal pankadest raha.

Välismaal pankadelt saadud rahasummad märgitakse krediitkirjale ja need peab siis laenusaaja kodumaale tulles krediitkirja väljaandjale pangale maksma tagasi.

Niisuguseid kirju nimetatakse ka „akreditiivkirjadeks“.

Akreditiivideks nimetatakse ka ettemakse panka või teise asutusse, mis kaubamüüjale kauba äraandmisel välja maksetakse.

K r e d i i t - k i r i (kirjutatakse selle riigikeeles, kuhu krediitkiri välja antud; selle riigi keele mitteavaldamisel saksa, inglise või prantsuse keeles): näit.

K r e d i t b r i e f (Akkreditiv).

Hierdurch erlauben wir uns, Herrn Jaan Paju aus Tallinn, Estland, bei Ihnen einzuführen.

Indem wir ihn Ihrer freundlichen Aufnahme und Fürsorge empfehlen, stellen wir Herrn Jaan Paju bei Ihnen gleichzeitig

Rmk. Zweitausend (2000.— Reichsm.)

zur Verfügung.

Wir bitten Sie, dem Genannten auf Wunsch bis zu diesem Betrage unter Abzug Ihrer Gebühren gegen Doppelquittung Zahlungen zu leisten und uns für die Abhebungen unter Anzeige zu belasten. Die erhobenen Beträge wollen Sie gefl. auf der Rückseite des Akkreditives, das mit dem 25. Juli a. c. erlischt, vermerken.

Wir empfehlen uns Ihnen und zeichnen

hochachtungsvoll

Kredit-Bank in Tallinn

p. pa (allkiri) (allkiri).

An die Deutsche Bank in Berlin.

„ „ A./G. Dresdener Bank in Dresden.

Selle krediit-kirja ettenäitamisel võib J. Paju raha saada Berliinis või Dresdenis, kirjas nimetatud pangast.

Kaubandusl. võõrsõnade tõlge.

A.

- ✓ (à)conto = osamaks.
- ✓ agent = vahetalitaja kauba müümiseks mitte oma arvel. Esi-
taja.
- agio = lisahind parema sordi eest.
- à jour = (à žuur) iga päev tööga valmis olema.
- akordeerima = kokkuleppe teel, teatud protsent oma võlast
maha kauplemas.
- ✓ aktiva = ettevõtja omavarandus.
- ✓ aktsepteerima = käsk-veksli maksukohustusi vastu võtma,
maksvaks tunnustama. Tingimustega nõustuma või vastu
võtma nimetatakse ka aktseptiks.
- ✓ aktsia = aktsiaseltsi osatäht, mis annab õiguse saada osa pu-
haskasust.
- al pari = ühehinnaline.
- ✓ amortiseerima = teatud vananemise või kulumise protsent
väärtusest maha kirjutama.
- ✓ annuleerima = maksvusetuks tunnustama, tühistama.
- arbitraaž — vahekohus. Kaubandusline arbitraaž lahendab
tülikäsimusi kaupade headuse, tingimuste täitmise ja kah-
jutasude nõudmise asjus, kui ostja ja müüja ei leia oma-
vahel kokkulepet. (Vaata börs.)
- avaal-žiiro = vastutuspealkiri vekslil, s. o. kohustus veksli
võlgniku mittemaksmise korral kohtuta võlgnev summa
tasuda.
- ✓ avanss = ettemaks.
- aviis = teadaanne.
- aviseerima = teatama.

B.

- baisse (bäss) = väärtpaberite või hindade langemine.
- bastard-veksel = veksel, mis puudulikult välja kirjutatud ja
selle tõttu ei vasta veksliseadusele. Niisugused vekslid
on ainult võlakohustusena maksvad.
- Blanko-krediit = lahtine krediit, mille pank annab oma äri-
sõpradele ilma kindlustuseta.

✓ blanko-veksel = võlgniku allkiri puhtal vekslipaberil, millele tähtpäev ja summa veksli omanik juure võib kirjutada.
blanko-žiiro = veksli edasiandja pealkiri, kusjuures järgmine veksli omanik pole ära tähendatud.

branche (branš) = kaubandusharu. Eriala.

✓ bruttokaal = kogukaal, kauba kaal ühes pakkimismaterjaliga.

✓ bruttokapital = kogukapital, millest võlad maha arvamata.

✓ bruttokasu = kogukasu, millest kulud maha arvamata.

✓ Börs = Börs oli oma algkujul äriteeste ühing, kuhu töösturid, kaupmehed, laevakaptenid, agendid ja teised kokku tulid ja oma jooksvate päevaküsimuste üle nõu pidasid, isiklikult üksteiselt äriilma sündmusist said teateid ja nende üle pidasid läbirääkimisi.

See asutus on aga uuemal ajal saanud kindlama ja laialt ulatuslikuma ilme ja tähtsuse, nii et ka riigivalitsus tähtsamais kaubanduslisis küsimusis peab arvestama börsiga ja paneb tähele börsi arvamisi erinõudeile vastavate seaduste loomise juures.

Börsi tegevus seisab aktsiate, väärtpaberite jne. müümises ja ostmises, samuti kaupade ja väärtmetallide jne., rahakursi langemise ja tõusmise üle teadete kogumises ja nende kuulutamises, uute äride avamise või äride lõpetamise registreerimises, kauba ostu- või müügilepingute (sisemaa kui ka välismaa äride vahel) korraldamises kui ka kinnitamises. Tema kohustuste hulka kuulub ka aktsiate registreerimine ja realiseerimine, kusjuures börs opereerib ainult suurte summadega ja kogudega, kuna väiksemad ärijuhtumised üle lähevad pankadele või toimetatakse pankade vahetalituse läbi. (Vaata ka Kaubandustööstuskoda.)

Börsi tegevus jaotatakse kahte liiki: kaubabörs ja fondidebörs (raha, vekslid, aktsiad ja m. väärtpaberid).

C.

centrum = keskpaiik.

centralne = keskpaiikne.

cif (insurance, freight, paid) = hind ühes merekinnitusega ja veokuludega; näit.: hind cif Tallinn, tähendab kinnituse, laadimise ja veokulud kuni Tallinnani maksab kaubamüüja. Ostja kannab ainult väljalaadimise kulud.

Conto = arve.

Cours = kurss, päevahind.

D.

daatoveksel = veksel, kindlaks määratud tähtajaga. (Lihtveksel).

defektiivne = puudulik.

✓ defitsiit = puudujääk, väljamineku ülekaal sissetulekust (vaata ka manco).

delkreedere = vastutus, mille võtab oma peale üks kaupmees teise eest. Niisugune vastutus võib olla täiel määral või osaline: nagu: 10%, 25% või 50% kogu summast. Osaline vastutaja vastutab ainult selle osa eest, mille ta oma peale võtnud.

✓ detail-müük = müük väikesel arvil kaubatarvitajale.

✓ ² differents = hinna, kaalu, summade jne. vahe.

✓ diskont = vekslil oodused %/0%.

✓ dividend = aktsia omanikule väljamaksetav osa puhaskasust äriaasta lõpul.

dubioosne = kahtlane, kahtlane võlg.

✓ duplikaat = teisikdokument, ära kiri algkirjast.

E.

eksklusiiv = mitte kaasa arvatud.

✓ eksporteerima = kaupa välismaale välja vedama.

✓ en-gros-müük = müük suurel arvil (edasimüüjale).

etablierima = asutama, avama.

✓ etikett = kaubanduse või tööstuse ärimärk, millega kaitstakse järeleaimamise eest.

F.

faktuura = arve (Kauba arve).

fiktiivne = näiline, kujuteldud (vaata ka pro-forma).

✓ firma = ärinimetuse, ettevõtte nimetus.

fob = (free on board) kauba hinnas on laevale laadimise kulud kaasa arvatud, näit.: hind fob Hull, tähendab kaubamüüja kannab kauba sadamasse veo- ja laeva laadimise kulud. Muud kulud, nagu: kindlustus- ning veokulud Hullist Tallinna ja väljalaadimise ning tollimaksud, kannab ostja.

Force majeure (loe: fors mažöör) = nii nimetatakse õnnetut juhtumit looduse vägede läbi, nagu laevahukk, tuleõnnetus, plahvatus jne.

Force majeureiks nimetatakse ka juhtu, kui äri teise pankrotti jäänud äri läbi raskustesse sattunud.

franko = saatekuluta; franko Tallinn tähendab, et kauba müüja tasub kauba veokulud Tallinna jaamani. Franko ladu, tähendab, et kaup on müüdud müüja laost; sealt edasi toimetamise kulud kannab ostja.

G.

✓ garanteerima = vastutama teise isiku kohustuste eest. Vastutama kauba headuse eest.

✓ gireerima = vastutama vekslil võla eest. (Vaata žireerima).

girokonto = jooksev arve (vt. žiirokonto).

✓ gratifikatsioon = annetis; eritasu, mille ametnik ehk agent saab peale kindla tasu ehk palga.

✓ gratis = maksuta.

I.

Indosseerima = seesama, mis žireerima.

immobiil = „liikumatu“ vara, kinnisvara.

✓ importeerima = välismaalt kaupu sisse vedama.

✓ inkasso = raha sissenõudmine.

inklusiivne = ühes arvatud, kaasa arvatud.

✓ inventuur = äri aktiiva ja passiva kindlakstegemine. Varanduse ja võlgade nimestik.

✓ järelmaks = lunamaks, kaubasaatja poolt ülesantud summa, mille vastu annab välja raudtee, post või laevaühing kaubasaajale kauba.

K.

- ✓ kalkuleerima = kauba või tööstussaaduse omahinna väljaarvamine.
- ✓ komisjonikaup = vahetalituskaup (vt. konsignatsioon).
- ✓ kommers = ärialsse puutuv, kaubanduslik.
- ✓ kompanjon = ärikaaslane; äraosanik või kaasomanik.
- konditsioon = tingimus.
- konfidentsiaalne = salajane.
- konformne = samakujuline, vastav.
- ✓ konkureerima = võistleva teiste äridega.
- konkurss = pankrottijäämine, maksujõuetus.
- konkursivalitsus = kreditoride (võlanõudjate) koosolek ja kohtu poolt määratud valitsus, mille ülesanne pankrotti jäänud äri varanduse realiseerimine ja võlausaldajatega vahekorra korraldamine.
- konsignatsioon = kaupade saatmine müümiseks komisjoni arvel, kusjuures kaup jääb saatja omanduseks. (Komisjoni kaup).
- ✓ konsulaat = ametlik, kuid eriliselt kaubanduslik esindus välismaa linnades, mille kohuseks kaitsta ka omamaa kodanike huvisid.
- konto a metá = arve, millist peetakse kahe ettevõtja ühisel äritegevusel (äri pooleks). Mõlemad osalised kannavad kulud ja kahjud ühte viisi ning jagavad kasud pooleks.
- ✓ kontroleerima (kontrollima) = tegevust revideerima.
- Kredit = väljamineku (parem) lehekülg arveraamatuis.
- ✓ Krediit = võlausaldus.
- ✓ kupong = täht, mille vastu maksetakse väärtpaberite protsendid.
- ✓ kurss = väärtpaberite ja raha päevahind, mis kindlaks määratakse börsil.
- ✓ Kvaliteet = kauba headus või sort.
- ✓ kvantiteet = kogus, hulk.
- ✓ Kviitung = maksu- või väärtuste vastuvõtutunnistus.

L.

- lekaaž = nõudest läbiimbunud vedelikkude puudujäägi hinnaalandus.
- ✓ likvideerima = lõpetama, tegevuse lõpetamisel võlad sisse nõudma, kohustusi maksma ja ladusolevad kaubad müüma.
- litsents = leiduse kasutamise õigus.
- loko = kohalik, samal kohal.
- lokaliseerima = kohalikuks muutma.
- loroarve (üksus suo) = nende ehk tema arve. Sellesse arvesse kirjutatakse sisse kõik tehingud, mis on tehtud ärisõbra ülesandel ja temalt nende eest saadud tasud ja tagasimaksud. (Vaata ka nostroarve).
- lunamaks = vt. järelmaks.

M.

- Manko = puudus, puudujääk (näit. kauba kaalus, kassas jne.).
- Maakler = ostu-müügi vahetalitaja. Seaduslikud maaklerid töötavad börsidel ja nad on vannutatud — poolametlikud isikud.
- Manuaal = käsiraamat (juhend).
- Memoriaal = märkuste raamat (ka päevaraamat).
- Memorandum = meeletuletus (teadaanne tähelepanemiseks).
- Mensuaal = kuuraamat (raamatupid. koondamisraamat).
- mobiilne = liikuv, vallas.
- mobiil = liikuv varandus, vallasvara.
- ✓ moratorium = tähtajaliste võlgade maksu tähtaja edasilükkamine. Võlgnikule antakse uus — kindel tähtaeg (6 kuud kuni 1 aasta) oma kohustuste õiendamiseks.

N.

- ✓ Nettokaal = kauba puhaskaal ilma pakkimismaterjalita.
- ✓ nettokapital = puhaskapital, millest võlad maha arvatud.
- nettokasu = puhaskasu.
- ✓ nominaalväärtus = nimetisväärtus, väärtpaberite alghind.

nostro (üksus mio) = meie või minu arve. Tarvitusel pankade arvepidamises. Nostro või mio arvele kantakse sisse kõik äritehingud, mis meie või minu ülesandel on tehtud ja mille eest meie või mina vastutame, või maksame.

O.

obligo = kohustus, vastutus teadete andmisel; „ilma obligota“ tähendab, et teateandja ei võta enda peale mingit vastutust ega kohustust teate õiguse eest. Kui see märkus on vekslil žiiroga ühenduses, siis ei vastuta žirant veksli mittemaksmise korral.

obligatsioon = võla-, pantkiri, mille kindlustuseks kinnisvara.

oksjon = müümine enampakkumisel.

order = maksukäsk, täitmisekäsk.

originaal = algkiri, algupärand.

P.

pari = väärtpaberite alghinna ja kursi ühtlane seis; ühtlane väärtus kahe rahaliigi vahel nende kullasisalduse järele (vt. al-pari).

pankrott = maksujõuetus, maksuvõimetus.

passiva = võlad, maksukohustused.

patent = leiduse patent on leidurile patendiametilt välja antud kaitsekiri, mille põhjal tema omab ainuõiguse oma leiduse kasutamiseks.

Äripatent = äritunnistus.

preiskurant = kauba hinnakiri.

pro-forma = näiline ehk eelkäiv, pro-forma-arve = eelarve, pro-forma leping, eelleping.

prokuura = äriivolitus, ametlik volikiri.

p. pa (per procura) = äriivolitusel alla kirjutatud.

prolongeerima = pikendama, uuendama; veksli tähtaja edasi lükkama.

protest = notari pealkiri veksli tagaküljel, et veksel pole tähtpäeval tasutud (vt. veksli seadus).

provisioon = komisjonitasu, vahetalitustasu, vaevatasu, ka maakleritasu.

✓ P. S. = (Postscriptum) = järelkiri, lisamärkus.

R.

✓ rabatt = hinnaalandus; müügitasu (vt. kauband. arvutam.).

✓ realiseerima = väärtpabereid või varandust müüma.

rediskonteerima = veksleid, mis panga poolt diskonteerimiseks vastu võetud, teises rahaasutuses edasi diskonteerima.

redutseerima = vähendama, lühendama.

✓ registreerima = nimestikku sisse kandma.

✓ reguleerima = korraldama, arvet õiendama.

rekapitulatsioon = lõppkokkuvõte.

reklameerima = vastu vaidlema, vastulauset avaldama, kui kaup ehk töö ei vasta nõuetele.

reserv = tagavara; mõnedes ärides määratakse iga aasta osa puhaskasust tagavarakapitali moodustamiseks või täiendamiseks.

resultaat = tagajärg, saadus, tulemus.

rimess = võla katteks saadud veksel.

riskeerima = julgema, õnne katsuma, midagi ette võtma, kus tagajärjed kahtlased ning tuleb arvestada õnne ehk õnnetusega.

ruineerima = hävitama, rikkuma, hukka saatma.

S.

sconto = mahaarvamine arvetelt.

solventne = maksuvõimeline.

✓ spekuleerima = sisse ostma, lootes edaspidisele hinnatõusule.

spetsifitseerima = üskikasju eraldi nimetama.

✓ spetsiaalne = erine, eriline.

storneerima = äriraamatus valesti sissekantud summa õiendamine mahakirjutamise abil.

suksessiivne = järkjärgult, järjekordne.

Ž.

žiirokonto = jooksev arve (vt. äriiline kirjavahetus).

✓ žireerima = vekсли teisele isikule edasi andma, kirjutades oma nime vekсли tagaküljele.

T.

taara = kauba ümbriku ehk pakkimismaterjali kaal.

tantieme (tantiim) = eritasu.

✓ transfert = raha saatekaart või saatekiri.

transiit = kaupade läbivedu võõrast riigist.

transporteerima = ühest kohast teise vedama; edasi saatma.

tratte = maksuveksel, mis antakse võla ajutiseks tasuks (vt. vekсли seadus).

tsideerima = oma õigused ja nõudmised dokumentide alusel üle andma teisele isikule.

✓ tšekk = panga või isiku poolt, kellel pangas jooksev arve, väljaantud maksukäsk (vt. tšekiseadus).

U.

ultimo = viimane kuupäev.

V.

✓ valuuta = välisraha, võõra riigi rahaüksus.

✓ veksel = kirjalik kohustus teatud ajaks kellelegi teatud rahasumma maksmise üle (vt. vekсли seadus).

Z.

zerifikaat = tunnistus.

zirkulaar = ringkiri.

II jagu. Tsiviilosa.

Toimetanud vann. adv. K. Talts, Tallinnas.

Sissejuhatus.

Kes oma õiguse kaitsmiseks kohtu poole pöörata tahab, peab kõige pealt selgusele jõudma:

1) kas arvatav õigus, mille kaitsmist soovitakse, on tõeline, s. t. kas see põhjeneb seadustel, ning kas see on ka teostatav, ja

2) missugusesse kohtusse või ametasutisse tuleb pöörata õiguse kaitsmise (nõudmise) otsimisel.

Et selgusele jõuda, kuivõrd üks või teine õigus on tõeline ja kaitstav, peab tundma seadusi. Seadused on aga kas üldised või eriseadused. Lihtkodanikul on raske tutvuda kõikide ja väga mitmesuguste eriseadustega, seepärast on tarvilik, et ta selgusele jõuab seaduse üldpõhimõtteis. Seaduse üldpõhimõtted on toodud käesolevas raamatus pealkirja all „Üldosa“.

Missugusesse kohtusse või ametasutusse aga oma õiguse kaitsmisel pöörata tuleb, seda määrab tsiviil-kohtuasjus peatükk „Kohtualluvus“.

Üldosa.

Õiguse mõistmist. Õiguse mõistmist Eestis teostavad oma tegevuses rippumatud kohtud. Ülemat kohtuvõimu teostab riigi kohtunikudest koosnev Riigikohus.

Peale eriseaduses ettenähtud juhtumite kohtunikud ei või pidada kõrvalist teenistust.

Kohtuotsustel ei ole seaduse eeskirjade jõudu ja sellepärast ei või neid laiendada teistele juhtudele. Seaduse rakendamise ühtlustamiseks ei ole aga keelatud toetuda jõusseastunud kohtuotsusele, mis tehtud samasugustel juhtudel.

Kohtud peavad asju otsustama kehtivate seaduste täpsa mõtte järele, ega või oma otsuseid rajada mingitele toimingutele ja praksisele, mis seadusega kooskõlas ei ole.

Kohtunikku, kes süüdlane teadvalt ülekohtuse otsuse tegemises, karistatakse vangimajaga kuni 3 aastat, kui selline tegu saadetakse korda aga omakasu tõukel, siis tõuseb karistus kuni 6 aastani.

Füüsilised isikud. Iga inimene on õigusvõimeline ja võib selle tõttu õiguskorra piirides omada õigusi ja kohuseid. Õigusvõime algab inimese elusalt sündimisega. Laps enne sündimist on õigusvõimeline selle eeldusega, et ta elusalt sünnib.

Täisealine inimene on teovõimeline ja selle tõttu võib õiguskorra piirides oma tahteavaldustega tekitada, muuta või lõpetada oma õigusi ja kohuseid. Täisealisus algas 20-aastaseks saamisega.

Allealist, kes vähemalt 18-aastane, võidakse tema isiklikul palvel, vanemate või eestkostjate soovitusel tunnustada täisealiseks. Täisealiseks tunnustamisega omandab allealine täisealise inimese teovõime. Allealine, kes vähemalt 7-aastane, vajab õiguslikeks toiminguteks seadusliku esindaja nõusolekut.

Kohus võib huvitatud isikute või asutiste palvel tunnustada teovõimetuks täisealise:

- 1) kes vaimuhaiguse või vaimunõrkuse tõttu kestvalt ei suuda hoolitseda oma õiguslikeks toimingute eest või on kardetav teiste julgeolekule;

- 2) kes pillamisega viib enda või oma perekonna varandusliku viletsuse hädaohtu;

- 3) kes liigjoomise tõttu kestvalt ei suuda hoolitseda oma õiguslikeks toimingute eest või on kardetav teiste julgeolekule või viib enda või oma perekonna varandusliku viletsuse hädaohtu.

Teovõimetuks tunnustamine tuleb kohtuotsusega lõpetada, kui on ära langenud tunnustamise põhjus.

Otsusevõime. Teha teovõime piirides tahteavaldusi võib ainult see, kes on otsusevõimeline. Otsusevõimeline on iga inimene, kellel alaealisuse, vaimuhaiguse, vaimunõrkuse, joobnud oleku või muu sarnase kestva või mööduva seisukorra tõttu ei puudu võime aru saada oma teo iseloomust ja tähendusest või juhtida oma tegevust. Otsusevõimetu toimingud ei too endaga kaasa mingisuguseid õiguslikke tagajärgi.

Tahteavaldused, mis tehtud kurtide, tummade, kurttummade, pimedate või muidu kehaliselt vigaste poolt, on maksvad, kui tegemise ajal nendel ei puudunud võime aru saada oma teo iseloomust ja tähendusest või juhtida oma tegevust.

Sugulus. Isikud, kellest üks teisest põlvneb, on veresugulased otsejoones. Otsejoones sugulased on kas ülenejad või alanejad. Ülenevasse joonde kuuluvad vanemad, vanavanemad jne.; alanevasse — lapsed, lapselapsed jne. Isikud, kes ei ole sugulased otsejoones, kuid põlvnevad ühisest kolmandast isikust, on veresugulased küljoones. Kõikide ühisest isikust põlvnevate alanejate koondist ühes selle isikuga nimetatakse tüveks (tüvikonnaks, kändkonnaks).

Esimese tüve moodustavad teatav isik ja tema alanejad, teise tüve — selle isiku lähem üleneja ja viimase alanejad jne.

Kahe isiku sugulusaste määratakse nende isikute vahel olnud sündimiste arvuga.

Lapsed, kes põlvnevad ühisest isast ja ühisest emast, on täisvennad või täisõed, lapsed aga, kes põlvnevad ühisest isast, kuid mitmest emast, või ümberpöördult, on poolvennad või poolõed.

Lapsed, kes ei põlvne ühisest isast ega ühisest emast, ei ole omavahel sugulased, olgugi et nende vanemad on abielus.

Hõimlus ei lõpe selle abielu lõppemisega, millest ta on tekkinud.

Elukoht. Inimese elukohaks loetakse see koht, kus on tema asukoht ja toimingute ning huvide keskkohk ning kuhu ta kavatseb kestvalt jääda.

Elukoha alustamine ja selle mahajätmine toimub tahte teostamisega, mitte palja avaldamisega.

Kinnisvara asupaik, samuti ajutine viibimine ei määra iseenesest veel inimese elukohta.

Abielumehe elukoht on mõlema abikaasa elukohaks, vana elukoht tema võimu all seisva lapse elukohaks, eestkostjate elukoht eestkostetava elukohaks. Kui abielumehe elukoht on teadmata või abikaasad on õigustatud elama lahus, siis on abielunaisel oma elukoht.

Äraolijaks loetakse see, kes ei ole sellel kohal, kus ta peaks olema või kus toimub midagi, mille kohta temal on õiguslikku huvi.

Isiku lõpp. Inimese isik lõpeb surmaga. Surma tõendatakse perekonnaseisu-raamatutega. Kui need puuduvad või osutuvad ekslikkudeks, võib tõendamine toimuda ka muul viisil. Kui ei saa tõendada, kes mitmest ühises hädaohus surnud inimesest on elanud kauem teisest, siis tuleb eeldada, et nad on surnud ühel ja samal hetkel. Kui inimese surm on äärmiselt tõenäoline selle tõttu, et ta on kadunud tõsisel surmahädaohus või on kaua ära olnud ühegi teateta elusolemisest, siis võib kohus huvitatud isikute või asutiste palvel teda tunnustada surnuks. Surnuks tunnustamise palvet võib esitada, kui on möödunud vähemalt üks aasta surmahädaohu lõpust või vähemalt viis aastat elusolemisest viimase teate saamisest.

Surnuks tunnustamisel on loodusliku surma tagajärjed.

Kui kadunu või äraolija, kes on tunnustatud surnuks, tuleb tagasi, siis ennistuvad kõik tema õigused ja kohused, kui võrd see on õiguskorra piires võimalik või ei riiva kolmandate isikute heausklikult omandatud õigusi. Pärijatelt võib ta oma varanduse tagasi nõuda, kui võrd nõudmise algul neil see varandus veel alles on või nad on sellest rikastunud või rikastumise pahatahtlikult võõrandanud.

Juriidilised isikud. Õiguslike üksustena korraldatud isikute tähendused ja erisihide taotlemiseks määratud iseseisvad sihtasutised omandavad juriidilise isiku õigused seaduslikus korras registreerimisega.

Registreerimist ei vaja avalikõiguslikud ühendused ja asutised, mis seadusega otseselt loodud.

Registreerida ei tohi ühendusi või asutisi, kelle sihid on seaduse, avaliku korra või heade kommete vastased.

Juriidilised isikud võivad omada kõiki õigusi ja kohuseid, mille vajalikuks eelduseks ei ole inimese looduslikud omadused. Seadus, põhi- või asutuskiri võib juriidilise isiku õigusvõimet piirata. Juriidilised isikud on teovõimelised, kuivõrd on kujundatud seaduse ja põhi- või asutuskirja järgi selleks nõutavad organid. Organid on kutsutud avaldama juriidilise isiku tahet.

Juriidilise isiku elukoht on seal, kus asub tema juhatuse, kui seadus, põhi- või asutuskiri ei määra teisiti. Kui juriidiline isik toimib osakonna, abikontori või agentuuri kaudu, loetakse tema elukohaks vastavate toimingute suhtes ka osakonna, abikontori või agentuuri asukoht.

Avalikõiguslike kude ja seadusega otseselt loodud juriidiliste isikute kohta on eeskätt maksev avalik õigus või vastav eriseadus. Usulisi ja poliitilisi sihte taotlevate juriidiliste isikute kohta on eeskätt maksvad vastavad eriseadused. Varanduslikku kasu taotlevate juriidiliste isikute kohta on eeskätt maksvad selle liigi isikute kohta käivad eeskirjad.

Ühingud ja nende liidud. Ühingud või nende liidud võivad omandada juriidilise isiku õigused, kui nende põhikirjades väljendub tahe tegutseda juriidilise isikuna.

Põhikiri peab olema koostatud kirjalikult ja andma selgust ühingu või liidu nime, sihi, selle taotlemise vahendite, organisatsiooni ja juhatuse asukoha kohta. Kui ühingu või liidu põhikiri on asutajate liikmete poolt vastu võetud, siis on nad õigustatud esitama ühingu või liitu registreerimiseks ja pärast registreerimist kujundama vastavaid organeid. Ühingu asutajaid ei või olla vähem kui seitse ja liidu asutajaid vähem kui kolm isikut. Ühingud või liidud, kellel ei ole juriidilise isiku õigusi, alluvad lihtühingute kohta käivatele eeskirjadele.

Sihtasutised. Sihtasutise loomiseks on nõutav varanduse määramine teatava sihi taotlemiseks. Varanduse määramine juba olevale juriidilisele isikule teatava sihi taotlemiseks ei

tingi iseenesest uue sihtasutise loomist. Sihtasutise loomine toimub kas notariaalse toiminguga või viimase tahteavaldusega.

Sihtasutis registreeritakse asutuskirja alusel asutaja enda, testamendi täitja või tarbekorral järeлvalveasutise korraldusel. Asutaja on õigustatud asutuskirja tühistama kuni registreerimiseni. Asutaja pärijad või võlausaldajad võivad tõsta vaidlust sihtasutise loomise vastu samal alusel nagu kingituse vastu.

Sihtasutise organite ja tema varanduse valitsemise suhtes tuleb kinni pidada asutuskirja määrustest. Kui ettenähtud organisatsioon ei ole küllaldane, tuleb hoolekandekohtul teha vastavaid korraldusi selle muutmiseks, sest sihtasutised seisavad hoolekandekohtu järeлvalve all.

Ringkonnakohus võib hoolekandekohtu ettepanekul pärast sihtasutise kõrgema organi ärakuulamist sihtasutise organisatsiooni muuta, kui asutise varanduse või sihi alalhoidmine muutmist tungivalt nõuab.

Samas korras võib asutise sihti muuta või sihile kahjulikkudeks muutunud käsutisi või tingimusi lõpetada või muuta, kui esialgse sihi teostamine osutub võimatuks või esialgne siht on omandanud teise tähenduse või tagajärje, nõnda et asutis osutub nähtavalt võõraks asutaja tahte.

Sihi muutmisel tuleb võimalikult teostada asutaja tahet. Muudatused tuleb kanda registrisse.

Kui asutise siht kaob või osutub seaduse, avaliku korra või heade kommete vastaseks, siis lõpetatakse asutis kohtu otsusega, hoolekandekohtu ettepanekul või vastava asutise või huvitatud isiku nõudel.

Asjad. Esemед. Asjad seaduse mõttes on ainult õiguste ja kohuste kehalised esemed. Asjad on vallas- või kinnisasjad selle järgi, kas neid saab paigutada ühest kohast teise nende välist kuju rikkumata.

Vallasasjad on asendatavad või asendamatud selle järgi, kas nende suhtes harilikus käibes peetakse silmas ainult nende liiki või üksikut asja. Eriti kuuluvad asendatavate asjade hulka kõik asjad, mida kaubanduses ja üldse käibes määratakse arvu, mõõdu või kaalu järgi.

Vallasasjad on äratarvitatavad või äratarvitamatud selle järgi, kas nad nende tarvitamisega hävitatakse või võõrandatakse või mitte. Äratarvitatavateks loetakse ka vallasasjad, mis kuuluvad kaubaladusse või muusse asjade koondusse, mille harilikuks tarvitamiseks on üksikute asjade võõrandamine, s. o. ostu-müümise teel.

Olulised osad. Asja oluliste osade hulka käib kõik see, mis on temaga vahenditult ühenduses ja kuulub tema olemusse, nõnda et ilma selleta asja tema nimetuse ega mõiste järgi ei või üldse olla või ei või lugeda täielikuks.

Asi ja tema olulised osad ei või olla erinevate õiguste esemeteks, kuivõrd seadus ei määra teisiti. Maatüki oluliste osade hulka kuuluvad sellega kindlasti ühendatud asjad, samuti sellega seotud asiõigused.

Hoone oluliste osade hulka kuuluvad asjad, milledest hoone on ehitatud. Maatüki oluliste osade hulka ei kuulu asjad, mis ainult mööduvaks otstarbeks on ühendatud maaga. Hoone oluliste osade hulka ei kuulu asjad, mis ainult mööduvaks otstarbeks on hoonega ühendatud.

Päraldised. Päraldised on vallasasjad, mis ilma et nad teise asja (peaasja) olulised osad oleksid, on määratud peaasja majanduslikkude otstarvete teenimiseks ja on peaasjaga sellele ülesandele vastavas ruumilises vahekorras.

Asi ei ole päraldis, kui teda käibes päraldiseks ei loeta. Asja mööduv kasutamine teise asja majandusliku otstarbe jaoks ei tee kasutatavat asja päraldiseks. Kõik õigused ja kohused, mille esemeks on peaasi, laienevad iseenesest ka päraldistele, olgu siis et asjaosalised on sõnaselgelt määranud teisiti.

Põllumajandusliku maatüki päraldisteks loetakse majandamiseks määratud põllumajanduslikud tööriistad, masinad ja loomad, maatüki saadused, kuivõrd nad on vajalikud majandamise jätkamiseks samasuguste saaduste oodatava saamise ajani, samuti ka maatükil saadud ja seal olev väetis.

Vallasasjad loetakse hoone päraldisteks siis, kui nad on kestva hoone enese teenistuses ja oma loomu kohaselt suurendavad hoone kasulikkust ja mugavust.

Tööstuslikuks majandamiseks alaliselt sisseseatud hoone, eriti sepikoja või vabriku või muu sarnase ehitise päraldisteks, loetakse majandamiseks määratud masinad ja muud riistad.

Raamatukogude, kaubaladude ning muude asjade koon-
diste päraldisteks loetakse vastavad riiulid, kapid ja muud
panipaigad, kallisasjade päraldisteks aga nende ümbrikud.

Veesõiduki päraldisteks loetakse aerud, ankrud, köied,
purjed, paadid ja muud asjad, mis on määratud sõiduki juures
alaliseks tarvitamiseks.

Vili. Vilja all selle sõna laiemas mõttes tuleb mõista
iga kasu, mida võib saada teatava asja tarvitamisest. Kitsamas
mõttes nimetatakse viljaks teatava asja saadusi, olgu need
temast tekkinud loodusjõul või saadud tuludena, mida asi annab
eriliste õigussuhete tõttu; esimesi nimetatakse loomulikuks
viljaks, teisi kodanlikuks ehk tsiviilviljaks.

Loomulik vili on kas loomulik kitsamas mõttes või töös-
tuslik, kui selle tekitamiseks töö ja hool on loodusele kaasa
aidanud.

Loomulik vili loetakse asja oluliseks osaks seni, kuni ta
ei ole sellest lahutatud.

Kui keegi on õigustatud saama teatava asja või õiguse
vilja kuni teatava ajani või teatavast ajast peale, siis kuulub
see temale, kui ei ole teisiti määratud:

1) loomulik vili niivõrd, kui see õigustuse aja kestel on
asjast lahutatud;

2) kodanlikust viljast tema õigustuse aja kestvusele
vastav osa.

Kes on kohustatud vilja väljaandmiseks, see võib nõuda
vilja saavutamiseks tehtud kulude tasumist, kuivõrd kulud vas-
tavad korrapärase majapidamise nõuetele ega ületa vilja
väärtust.

Koormatiseid ja kulud. Kes asjast kasu saab või saada tahab, see peab
kandma ka selle asjaga seotud kahju. Kaht-
luse korral kannab kahju asja omanik. Asja kahju hulka kuu-
luvad asjal lasuvad koormatiseid ja kohustused, samuti tema
peale või tema pärast kolmanda isiku poolt tehtud kulud.

Asja peale tehtud kulud võivad olla kas vajalikud, kui nendega asja olu alal hoitakse või täielise kaotuse, kokkuvarisemise või hävimise vastu kindlustatakse, või kasulikud, kui nendega asi oluliselt paremaks tehakse, eriti tema kasutoovust suurendatakse, või toreduslikud, kui nendega ainult asja mugavust, meeldivust või kaunistust saavutatakse.

Vajalikud kulud tuleb tingimata tasuda igaühele, kes neid teinud, peale isiku, kes asja on omanud varguse, röövimise, väljapressimise või kelmuse teel.

Kasulikud kulud tuleb tasuda ainult sellele, kes võõrast asja heas usus oma asjana valdas, ja ainult niivõrd, kui ta ei ole juba tasu saanud asja vilja äratarvitamisest, ning selle määrani, milleni võõra asja väärtus nende tõttu on suurenenud. Kui aga väärtuse suurenemise määr ületab kulude summa, siis võib nõuda ainult kulude summa tasumist.

Kes ilma heas usus olemata on teinud võõra asja peale kasulikke kulusid, see ei või nõuda nende tasumist, aga tal on õigus tema poolt tehtud parandusi asjalt ära võtta, kuivõrd seesugune äravõtmine toob temale kasu ja on teostatav ilma asja rikkumata.

Kes on teinud võõra asja peale toreduslikke kulusid, see ei või nõuda nende tasumist, aga tal on õigus tema poolt tehtud mugavus- või meeldivus-esemeid või kaunistusi ära võtta, kuivõrd see toob temale kasu ja on teostatav ilma asja rikkumata.

Hinnang. Asju hinnatakse kas nende hariliku väärtuse (turuhinna), pidaja erilise huvi või tema isikliku kallikspidamise järgi.

Asja hariliku väärtuse (turuhinna) määrajaks on kasu, mida asi iseenesest võib anda igale pidajale.

Ligid omanikkude järgi. Asjad on kas eraisikute, riigi või muude avalikõiguslike isikute või ei kellegi omanduses.

Asju, mis on riigi või muude avalikõiguslike isikute või ka eraisikute omanduses ja mis on määratud avalikule tarvitamisele seadusega või vastava võimu korraldusega, nimetatakse avalikkudeks asjadeks.

Avalikkude asjade kohta, kuni kestab nende seesugune avalik ülesanne, ei või teha niisuguseid korraldusi ega tehinguid, millega rikutakse nende avaliku tarvitamise õigust.

Muud esemed. Õiguste ja kohuste esemeks võivad olla mitte ainult asjad, vaid ka muud seadusega lubatud hüved, eriti autori loomingud ja leiutised ning inimtalitused. Nende esemete ulatus ja õiguslik tähendus on seaduses eriti määratud. Õiguste ja kohuste esemeks võivad seaduse piirides olla ka üksikud õigused ja kohused ning nende koondised.

Õigused ja kohused. Õigused ja kohused, mis seaduse järgi või oma loomu tõttu ei ole lahutamatuult seotud teatava isikuga, võivad üle minne ühelt isikult teisele.

Fakte, millega seadus seob õiguste või kohuste tekkimise, muutmise või lõppemise, nimetatakse juriidilisteks faktideks.

Kus seadus ei määra teisiti, peab fakti olemasolu tõendama see, kes faktist tuletab õigusi.

Juriidilised faktid on looduslikud sündmused või inimoimingud, eriti lubamatud teod ja õiguslikud tehingud.

Õiguslikud tehingud. Õiguslikud tehingud on toimingud, mis lubatud viisil korda saadetakse õiguste ja kohuste tekitamiseks, muutmiseks või lõpetamiseks.

Õigusliku tehingu koosseisu osad on kas olulised või loomulikud või juhuslikud.

Oluline on õigusliku tehingu koosseisus kõik see, mis moodustab tehingu õige mõiste ja ilma milleta kavatsetav tehing pole mõeldav. Oluliste osade suhtes ei saa osalised midagi muuta, ka vastastikusel kokkuleppel mitte.

Tahteavaldused. Õigusliku tehingu oluliseks osaks on selle isiku tahteavaldus, kes õigusliku tehingu korda saadab. Tahteavaldus, et olla maksev, peab olema väljendatud sõnaselgelt või vaikivalt.

Kahe- või mitmepoolse tahteavalduse puhul on vajalik osavõtjate kooskõlastatud tahteavaldus. Kuni tahe ei ole avaldatud, ei ole tal õiguslikku jõudu.

Vaikiv tahteavaldus on olemas siis, kui tahe avaldub niisuguste toimingute kaudu, mille otseseks eesmärgiks ei ole

nimelt seda tahet väljendada. Need toimingud peavad aga olema säärased, et nendest võib kindlasti järeldada tõendatava tahte olemasolu.

Kus seadus tahteavalduseks näeb ette teatava vormi, seal ei ole vaikiv tahteavaldus küllaldane, kuigi ta on täitsa selge.

Lihtsat vaikimist ei loeta tahteavalduseks.

Kes sõnaselgelt või vaikides avaldab oma nõusoleku, see loeb sellega vastava toimingu maksvaks kõigi tema õiguslikkude tagajärgedega ega tohi tagantjärele enam piirata oma nõusolekut. Nõusolekut eeldatakse ainult seaduses ettenähtud juhtudel. Nõusoleku-avaldus kaotab maksvuse, kui toiming ei järgnenud niiviisi, nagu kokku lepitati või eeldati. Nõusoleku-avaldus võib toimuda ka tagantjärele; viimasel juhul nimetatakse seda kinnituseks (ratihabitio).

Kinnitusel on tagasiulatuv jõud tehingu sõlmimise ajaks, olgu siis et tehing oli iseenesest tühine. Kui iseenesest tühine tehing kinnitatakse selle isiku poolt, kes ta korda saatnud, siis tuleb kinnitusele vaadata kui tehingu uuele kordasaatmisele.

Tahteavalduste puudused. Tahteavaldus, et olla maksev, peab olema tõsine. Tahteavaldusel, mis tehtud naljaks või mänguks, ei ole mingit õiguslikku jõudu.

Kui näiliku tahteavaldusega on varjatud mõni teine tõeliselt tahetud tehing, siis viimane on maksev eeldusel, et ta sisuliselt rahuldab kõik oma maksvuseks vajalikud seaduse nõuded. Näilik tehing on maksev ainult niivõrd, kui see on vajalik tõeliselt tahetud tehingu jõushoidmiseks.

Poolte võlausaldajad ja muud kolmandad isikud võivad toetuda näilikule tahteavaldusele eeldusel, et nad on heas usus. Nad võivad ka tõendada näilikkust, mis tehtud nende kahjuks.

Pooled kui ka kolmandad isikud võivad tõendada näilikkust kõigi vahenditega, ka poolte vahel.

Eksimus. Eksimus loetakse oluliseks, kui ta käib selle isiku samasuse või tema oluliste omaduste kohta, kelle suhtes tahteavaldust taheti teha, tahteavalduse eseme samasuse või selle oluliste omaduste kohta, tahteavalduses väljenduva tehingu liigi kohta või olude kohta, mida tahteavalduse osa-

lised lugesid olulisteks või mida tuleb lugeda olulisteks, kui arvesse võtta head usku ja tingimusi, millistes tahteavaldus on tehtud.

See, kes nõuab eksimuse tagajärjel tehtud tahteavalduse tühistamist, on kohustatud vastaspoolele tasuma kahjud, mis see on kandnud selle tõttu, et ta ei teadnud eksimust ning arvestas tahteavalduse jõusolemist. See kohustus ei või aga ületada vastutust, mis eksija oleks kandnud siis, kui tahteavaldus oleks jäänud jõusse. Kahju tasumise kohustus langeb ära, kui kahjusaaja eksimust teadis või raske hooletuse tõttu ei teadnud.

Pettus. Pettuseks loetakse iga toiming, avaldus või vaikimine, millega keegi teist isikut tahtlikult viib eksimusse või teadvalt hoiab eksimuse seisukorras sihiga teda kallutada õigusliku tehingu kordasaatmisele. Kui pettuse on korda saanud mitte tehingust osavõttev pool, vaid kolmas isik, siis võib kahjusaaja pool nõuda tehingu tühistamist pettuse pärast, kui teine pool pettusest teadis või raske hooletuse tõttu ei teadnud.

Kui pettuse mõjul on tehingusse võetud ainult üksikud määrused, siis on petetul õigus nõuda ainult kahjutasu. Pettusega võrdseks arvatakse juhud, mil ära kasutades isiku kerge-meelsust, vilumatust või äärmist puudust sõlmitakse temaga tehing, mille järgi selle isiku kohustused väga suurel määral ületavad kasu, mis ta tehingust saab.

Eksimusse viimist, mille sihiks ei olnud eksimusse viidule kahju teha, vaid eksimusse viijale enesele alal hoida seda, mis tal on, või üldse temast kahju eemaldada, ei loeta pettuseks.

Sundus. Tahteavaldus loetakse tehtuks sunduse tagajärjel, kui ta on välja pressitud vägivallaga, vabaduse võtmisega või ähvardusega teha isiklikku või varanduslikku kahju tahteavaldajale või tema abikaasale, alanejale või ülenejale või teistele omastele, kohtu äranägemisel.

Ähvardus, et seda õiguslikult arvesse võtta, peab paistma küllaldaselt määral põhjendatuna oma tähenduse, tõelisuse ja möödapääsematuse poolest, kui silmas pidada ähvardaja ja ähvardatava omadusi ning olukorda.

Kui mitmepoolse tahteavalduse juures avaldas sundust kolmas isik, siis võib sunnitu samuti nõuda tahteavalduse tühistamist ja peale selle kahjutasu sellelt, kes teda sundis.

Esindus. Tahteavaldusi võib füüsiline isik teha mitte ainult isiklikult, vaid ka oma volitatud esindajate kaudu, välja arvatud juhud, mil seaduse järgi tahteavaldus tuleb teha isiklikult.

Juriidiline isik võib tahteavaldusi teha mitte ainult oma organite kaudu, vaid ka oma volitatud esindajate kaudu, välja arvatud juhud, mil seaduse ja põhi- või asutuskirjade järgi tahteavaldus tuleb teha organi kaudu.

Teovõimetuse või organite puudumise korral tegutsevad seaduslikud esindajad.

Tahteavaldused, mis esindaja on teinud oma volituste piires esindatava nimel, tekitavad vahenditult õiguslikke tagajärgi kas esindatava kasuks või kahjuks. Volituse piirid määrab volitaja tahteavaldus või, seaduslikkude esindajate suhtes, seadus.

Isik, kes on tehingu sõlminud esindajana ilma sellekohase volituseta või volituse piiridest ülestumise, on vastutav kahjude eest, mida selle vea tõttu kannab heausklik kolmas isik.

Tingimused. Tingimus on tehingu kõrvalmäärus, millega tehingu maksvus on tehtud olenevaks tulevases ja ebakindlast sündmusest. Millisel viisil tingimus peab täituma, tuleb otsustada selle järgi, mida tingimuse seadmisel on tahetud.

Kui tingimuse täitumiseks on määratud tähtaeg, siis peab viimasest kinni pidama. Vastasel korral tuleb tingimus lugeda mittetäitunuks. Kui tähtaeg ei ole määratud, siis on ükskõik, millal tingimus täitub.

Tingimus loetakse täitunuks, kui tingimisi kohustatud isik on pahatahtlikult takistanud tingimuse täitumist. Tingimus loetakse täidetuks, kui tingimisi õigustatud isik on teise vabastanud tingimuse täitmisest. Tingimus loetakse mittetäitunuks, kui tingimisi õigustatud isik on pahatahtlikult põhjustanud tingimuste täitumise.

Edasilükkavad tingimused. Tingimus on edasilükkav, kui tema täitumisest oleneb tehingu maksvus. Kuni edasilükkav tingimus hõljub, ei või tingimisi õigustatud isik nõuda tingitud kohustuse täitmist. Samal ajal ei tohi tingimisi kohustatud isik teha midagi, mis võib tingimuse täitumise korral takistada tingitud kohustuse täitmist.

Edasilükkava tingimuse täitumisega astuvad viimasest olenevad tehingu tagajärjed jõusse.

Äramuutvad tingimused. Tingimus on äramuutev, kui tema täitumisest oleneb tehingu maksvuse lõppemine.

Äramuutva tingimuse täitumisel tuleb sellest tingimusest olenevale tehingule vaadata, nagu poleks teda sõlmimisest saadik olnudki.

Tehinguosalised peavad tagasi andma kõik, mis nad üksteiselt tehingu põhjal saanud. Saadud vili aga jääb sellele, kes ta omandanud.

Kui äramuutev tingimus jääb täitumata, siis jäävad sellest tingimusest olenevad tehingu tagajärjed jõusse, nagu tingimust poleks olnudki.

Muud tingimused. Paratamatu on tingimus, millest kindlasti teada, et ta täitub. Võimatu on tingimus, millest kindlasti teada, et ta ei täitu. Kui tingimus tema seadmise ajal oli võimatu, kuid tema pärastine võimalikkus olude muutumise tõttu on mõeldav, siis tuleb temale vaadata nagu võimalikule tingimusele. Võimatu edasilükkav tingimus teeb temast oleneva tehingu maksvusetuks, kuivõrd seadus ei määra teisiti. Võimatu äramuutev tingimus tuleb lugeda olematuks ja temast olenev tehing tingimusetuks. Tingimus, mis on avaliku korra või heade kommete vastane, tühistab kõik temast olenevad tehingumäärused, kuivõrd seadus ei määra teisiti.

Tehing on tühine, kui ta on tehtud olenevaks tingimusest, mille täitumine oleneb ainult kohustatud isiku tahtest.

Tähtajad. Tähtaja määramisega tehakse tehingust tuleva õiguse või kohustuse täitmise algus, kestus või lõpp olenevaks tehingus määratud tähtajast. Tähtaja määramine ei tee iseenesest õigust või kohustust tingituks. Kui aga tähtaeg on määratud ühenduses tulevase ja ebakindla sündmusega, siis on

tähtaja määramisel kahtluse korral tingimuse iseloom. Kui aga teadmata ainult see, millal tähtaeg kätte jõuab, siis on tegemist ajamäärusega, millel on tähtaja tähendus.

Kui tähtpäev on täpelt määratud kalendri-kuupäevaga, siis tuleb ära oodata selle päeva kätte jõudmine. Kui on määratud kalendri-kuupäev aastat ära tähendamata, siis tuleb kahtluse korral oletada käesolevat aastat või kui käesoleval aastal vastav kuupäev juba möödunud, järgnevat aastat. Kui niisugune oletus on ilmses vastolus tehingu sisuga, siis määrab kohus tähtaja olude kohaselt, kui pooled ise selle kohta kokku ei lepi.

Sõnade all „mõni“, päev, nädal, kuu või aasta tuleb kahtluse korral mõista kolme ajaüksust vastavast liigist.

Kui kohustuse täitmise aeg on jäetud kohustatud isiku määrata, siis ei saa täitmist nõuda enne tema surma. Kohustatud isik võib oma kohustust täita ka enne määratud tähtaja kätte jõudmist, kui tehingus ei ole sõnaselgelt väljendatud vastupidist, või kui oludest selgesti ei järeldu, et ajamäärus on tehtud kohustatud isiku kasuks. Kui aga kohustatud isik on oma kohustuse enne määratud tähtaja kätte jõudmist täitnud, siis ei või ta tagasi nõuda seda, mis täitmisel antud.

Ajaüksusteks loetakse päev, nädal, kuu ja aasta. Need üksused näitavad kalendriaega, kui neid mõõdetakse kalendris tähendatud momentidega. Need üksused näitavad liikuvat aega, kui neid mõõdetakse arvates mõnest vabalt määratud momendist

Liikuv päev kestab katkestamatult 24 tundi, arvates vabalt määratud momendist.

Liikuv nädal kestab katkestamatult seitse päeva, arvates vabalt määratud momendist.

Liikuv kuu kestab vabalt määratud kalendrikuupäevast katkestamatult kuni järgneva kalendrikuu sama kuupäeva lõpuni või kui järgneval kuul nii palju päevi ei ole, selle kuu viimase päeva lõpuni.

Liikuv aasta kestab katkestamatult 12 liikuvat kuud, arvates kalendrikuu vabalt määratud päevast.

Tehingute vorm. Tehingud vajavad erilist vormi ainult kas seaduse ettekirjutusel või tehinguosaliste kokkuleppel.

Vorm, mis seaduses tehingu kordasaatmiseks ette kirjutatud, on maksev ka tema muutmiseks, välja arvatud seaduses tähendatud erandid.

Allkiri. Allkiri tuleb kirjutada oma käega. Allkirja valmistamine mehaanilisel teel on lubatud ainult seal, kus selle tarvitamine käibes on harilik, eriti väärtpaberitel, mida välja antakse suurel arvul.

Kui keegi ei saa allkirja kirjutada, siis on lubatud tema allkirja asendada notariaalselt tõestatud allkirja-märgiga või notariaalse või muu avaliku tõestamisega, välja arvatud seaduses ettenähtud erandid.

Kui tehing vajab vormi ainult lepinguosaliste kokkuleppe tõttu, siis võivad tehinguosalised kokkuleppega määrata ka vormiliiki.

Dokumendi väljaandmise koha ja aja äratähendamise puudumine ei avalda iseenesest mingit mõju dokumendi maksvusele, olgu siis et seadus selle äratähendamist otseselt nõuab.

Õiguslikkude tehingute tõlgitsemine. Õigusliku tehingu tõlgitsemisel tuleb selgitada, milline oli tehinguosaliste tõeline tahe. Tõlgitsemiseks on eestkätt õigustatud tehinguosalised, kuid see tõlgitsemine ei tohi olla ilmses vastolus tehingus tarvitatud sõnadega. Ühe tehinguosalise tõlgitsemine ei ole küllaldane.

Kui tõlgitsemine tehinguosaliste poolt ei ole kättesaadav, vastuvõetav või küllaldane, siis tuleb tehingut tõlgitseda alljärgnevate eeskirjade järgi.

Kõiki tehingu osasid tuleb tõlgitseda üheskoos, andes iga-ühele neist mõtte, mis järeldub tehingust kui tervikust, selles juures silmas pidades eeskätt tehingu iseloomu, mõtete seost, seda väljendus- ja mõtteviisi, mis on omane tehinguosalistele, ning samuti tehingu sõlmimise ajale ning kohale, ja viimati ka seda, mida harilikult tehakse arutataval või sellega sarnastel juhtudel.

Kui tarvitatud sõnade või lausete tähendus ei ole kahe-mõtteline, siis tuleb seda silmas pidada, olgu siis, et kindlate tõenduste järgi tehinguosaliste tahe oli teistsugune.

Kui tähendus on kahemõtteline, siis tuleb käia tehinguosaliste tõendatud tahte või selle puudumisel üldise tähenduse järgi.

Mitmeset võrdselt kohasest tähendusest tuleb eelistada seda, mis annab tehingule kõige parema kooskõla ja kõige paremini sobib ta määrustega. Kahtluse korral tuleb oletada, et harilikust tähendusest ei ole tehingus tahetud kõrvale kalduda.

Tehingut peab tõlgitsema võimalikult kooskõlas maksvate seadustega ja kohalikkude kommetega. Kahtluse korral tuleb eeldada, et tehinguosalised ei ole tahtnud nendest kõrvale kalduda.

Tõlgitsemist, mis jätab tehingu võimalikult suuremas ulatuses jõusse, tuleb eelistada tõlgitsemisele, mis tooks vastupidise tagajärje.

Kahtluse korral tuleb tehingut tõlgitseda kohustatud isiku kasuks, vastastikuste kohustuste juhul selle poole kahjuks, keda vastavas vahekorras tuleb lugeda õigustatud isikuks.

Alimentide ja viimses tahteavalduses tehtud lubaduste suhtes tuleb tehingut tõlgitseda võimalikult vastavate korralduste kasuks, nii et kahtluse korral need korraldused ja nendest tekkivad õigused jääksid võimalikult suuremas ulatuses maksma.

Tühisteks tuleb lugeda tõlgitsemisel sõnad või laused, mille tähendus on jäänud täiesti tumedaks või arusaamatuks, samuti tahteavaldused, mis käivad üksteisele täiesti vastu.

Õiguste teostamine ja kaitse. Oma õiguste teostamisel ja oma kohuste täitmisel tuleb toimida heausklikult. Kus seadus seob õiguslikud tagajärjed hea usuga, seal tuleb seda eeldada, kuni pole tõendatud vastupidist. Õiguse teostamine ei ole lubatav, kui selle otstarbeks on ainult kahju tegemine teisele.

Hädakaitseks toimunud tegu ei ole seadusevastane. Hädakaitse on seesugune kaitse, mis on vajalik, et õigel ajal vältida seadusvastast kallalekippumist enesele või teisele. Hädakaitse ei või ulatuda kaugemale, kui kallalekippumise vältimiseks vajalik.

Iga tsiviilõigust võib selle tunnustamise või alalhoidmise

vajaduse korral kohtulikult kaitsta. Õiguste kohtuliku kaitse kord sisaldub kohtupidamise seaduses.

Õigus kohtuliku kaitse peale lõpeb, kui seda kaitset ei ole nõutud aegumistähtaja jooksul. Seaduses ettenähtud aegumistähtaega ei või poolte kokkuleppel lühendada ega pikendada. Kohus võib rajada oma otsuse aegumistähtaja möödumisele ainult huvitatud isiku poolt sellele viite tegemisel.

Kõik nõudmised kohtuliku kaitse peale kustuvad kümneaastase tähtaja möödumisega, välja arvatud need, mis ei kuulu aegumisele või mille kohta on seatud erilised aegumistähtajad. (Vt. Aegumised).

Valdus ja omandus.

Asja valdajaks on see, kellel on tegelik võim asja üle. Kui keegi teostab tegelikku võimu asja üle teise isiku eest, siis on valdajaks ainult see teine isik.

Valdus on seaduslik või ebaseaduslik selle järgi, kas ta põhjeneb seaduslikul alusel või mitte.

Valdus on heausklik, kui valdaja on teadlik, et kellelgi teisel ei ole asja valduseks paremat õigust kui temal. Valdus on pahausklik, kui valdaja on teadlik, et tal asja valdamiseks õigust ei ole või et kellelgi teisel on asja valduseks parem õigus kui temal.

Valduse omandamine ja kaotamine. Valduse omandamiseks on vajalik, et omandaja tegeliku võimu alla läheb asi ise või abinõud, mis võimaldavad asja üle tegelikku võimu. Kas keegi on saanud asja üle tegeliku võimu, tuleb otsustada olude kohaselt.

Valdus läheb üle pärijatele. Valdus lõpeb sellega, et valdaja ise loobub tegelikust võimust asja üle või muul viisil kaotab selle võimu. Oma loomult möödaminev takistus või katkestus tegeliku võimu teostamisel ei lõpeta veel valdust. Kas keegi on kaotanud asja üle tegeliku võimu, tuleb otsustada olude kohaselt.

Valduse kaitse. Iga valdus seisab seaduse kaitse all lubamatu omavoli vastu. Kes valdaja nõusolekuta rikub asja valdust või võtab valdajalt selle valduse, see teostab lubamatut omavoli. Iga valdaja võib oma valdust lubamatu omavoli vastu jõuga

kaitsta. Kui omavoli on teostunud vägivallaga või salaja, võib ta kinnisasja kohe tagasi vallutada omavoli tarvitaja kõrvaldamisega ning vallasasja ära võtta värskest teolt tabatud või vahenditult jälgitud omavolitarvitajalt. Ta peab sellejuures hoiduma oludega õigustamata jõu tarvitamisest.

Valduse rikkumisest tekkiv nõudmine on sihitud rikkumise kõrvaldamisele, edaspidisest rikkumisest loobumisele ja kahju tasumisele.

Valduse rikkumise, kõrvaldamise ja äravõetud valduse ennistamise nõudmise õigus kustub ühe aasta möödumisega, arvates lubamatu omavoli kordasaatmisest.

Õiguse kaitse val- Igast vallasasja valdajast oletatakse, et ta on
duse kaudu. selle asja omanik, kuni vastupidist ei ole tõentatud.

Kinnistusraamat. Õiguste kohta kinnisasjade peale peetakse kinnistusraamatut. Kinnistusraamat on avalik. Keegi ei või end vabandada kinnistusraamatu sissekannete mitteteadmiseга.

Kes on heas usus toetunud kinnistusraamatu sissekandele ja selle järgi omandanud omandusõiguse või muu asiõiguse, see on selles omandamises seadusega kaitstud.

Sissekanded tehakse kinnisasja omaniku notariaalselt tõestatud avalduse alusel. Kinnistusraamatusse sissekantud asiõigus võõra kinnisasja peale ei kustu selle tõttu, et kinnisasja omanik selle õiguse omandab või selle õiguse omaja omandab kinnisasja peale omandusõiguse.

Omandus ja kaas- Omandus on õiguskorra piirides täielik õigus-
omandus. lik võim asja üle, eriti õigus oma äranägemise

järgi asja vallata, kasutada, käsutada, õigustamata isikute mõjuavaldusi asjalt kõrvaldada ning asja õigustamata isikutelt tagasi nõuda. Omanduses sisalduvad õigused eeldatakse olevateks, kuivõrd need ei ole kitsendatud seaduse eeskirjadega või teiste isikute õigustega.

Omandus, mis kuulub asja suhtes mitmele isikule mõtelistes murdosades ja reaalse jaotuseta, on kaasomandus. Igal kaasomanikul on oma murdosa kohta omaniku õigused ning kohused. Eriti võib ta seda osa võõrandada ning pantida ja see osa vastutab ta võlgade eest. Kinnisomanduse murdosa võõ-

randamisel isikule, kes ei ole kaasomanik või seadusega eriti eelisõigustatud, on teistel kaasomanikkudel võõrandatava osa peale ostueelisõigus. Kaasomanikud on omavahel kohustatud vastavalt igäüks oma murdosa suurusele kandma koormatise, mis asjale langevad, samuti asja alalhoidmisega, valitsemisega ning kasutamisega seotud kahjusid ja kulusid. Iga kaasomanik võib nõuda kaasomanduse lõpetamist, kui see ei käi vastu kaasomanduse tekitanud õiguslikule tehingule.

Õigusliku tehinguga tekitatud kaasomanduse lõpetamist võib nõuda ka enne tehingus tähendatud aega, kui on selleks kaaluv põhjus.

Omandusest tek- Omanikul on omandusnõude õigus igäihe
kivad nõuded. vastu, kes seadusvastaselt tema asja kinni peab.

Nõudmine on sihitud omandusõiguse tunnustamisele ja valduse tagasisaamisele. Nõudjale tuleb välja anda asi ühes päraldistega.

Kui kostja on pahas usus valdaja, siis ta vastutab asja ja selle päraldiste hävitamise või halvenemise eest, olgu siis et hävimine või halvenemine oleks aset leidnud ka nõudja valduse korral.

Kui kostja on heas usus valdaja, siis ta ei vastuta asja ja selle päraldiste hävimise või halvenemise eest enne nõude esitamist kohtuliku teate saamist, pärast selle saamist aga vastutab ta asja ja selle päraldiste hävimise või halvenemise eest, kui see on toimunud tema süü läbi.

Protsessi kestel asja võõrandamise eest vastutab iga kostja nagu pahas usus valdaja, olgu siis, et võõrandamine oli hädatarvilik, eriti asja riknemise vältimiseks.

Erandina võib kostja nõuda asja eest makstud hinna tasumist, kui hind on ära tarvitatud nõudja kasuks või kui kostja meelega võttis nõudja huvides asju oma valdusele oludes, milles asi muidu oleks nõudjale jäädavalt kaotsi läinud.

Kui omandusõigust rikutakse muul viisil kui valduse äravõtmisega või mittetagasiandmisega, siis võib omanik rikujalt nõuda rikkumise kõrvaldamist. Kui on karta rikkumise kordumist, võib omanik nõuda rikkumisest loobumist.

Vallasomandus. Vallasomanduse esemeks võib olla iga vallas-
Esemed. asi, mis ei ole käibest kõrvaldatud.

Kes peremeheta vallasasja võtab oma valdusse tahtega saada selle omanikuks, see saab seesuguse okupeerimisega selle omanikuks.

Asja ei saa omandada, kui okupeerimine on seadusega keelatud või valdusse võtmine rikub teise isiku okupeerimisõigust.

Metsikud loomad on peremehetud, kui nad on looduslikus vabaduses.

Vangistatud metsik loom muutub peremehetuks, kui ta on tagasi saanud loodusliku vabaduse ja omanik teda kohe taga ei aja kättesaamiseks või tagaajamise lõpetab.

Kodustatud metsik loom muutub peremehetuks, kui ta astub tagasi metsikusse olekusse, maha jättes harjumuse tagasi tulla kodukohta.

Mesipuust lahkunud mesilaspere muutub peremehetuks, kui omanik teda kohe taga ei aja kättesaamiseks või tagaajamise lõpetab.

Omanik võib mesilasperet võõra maa peal taga ajada, samuti ka, kui mesilaspere on läinud võõrasse tühja mesipuusse, neid sellest puust ära võtta; sellejuures on ta kohustatud tasuma tehtud kahju. Kui aga mesilaspere on läinud võõrasse mesipuusse, kus mesilased olemas, siis muutub ta selle mesipuu omaniku omanduseks tasuta.

Kes kaotatud asja leiab, see peab kolme nädala jooksul sellest teatama omanikule või kui omanik leidjale teadmata, politseile, või ise olude kohaselt tegema kuulutuse või teadaande.

Ta on kohustatud politseile teatama, kui asja väärtus silmanähtavalt ületab 10 krooni.

Kohtud.

Alluvus.

Oma koosseisu järele jagunevad kohtud kollegiaal- ja üksikkohtuiks. Kollegiaalkohtud on: Riigikohus, Kohtukoda ja Ringkonnakohtud. Neis kohtuis võtab kohtuasja otsustamisest osa enam kui üks kohtunik (harilikult 3 kohtunikku), mistõttu ka nimetatud kohtute otsused on autoriteetsemad kui seda on üksikkohtunikkude.

Üksikkohtud on meil jaoskonnakohus, kus asju otsustab üks kohtunik — jaoskonnakohtunik (end. rahukohtunik).

Peale selle võib kohtuid jagada veel n. n. algkohtuiks ja apellatsiooni ehk edasikaebe kohtuiks. Algkohus on niisugune kohus, kuhu vaielusalune tüliasi esialgseks otsustamiseks sisse antakse. Selliseks kohtuks on lihtsamais tsiviilasjus jaoskonnakohus, keerulisimais asjus aga ringkonnakohus (I kohtu aste).

Ei peaks aga ükski protsessi pooltest algkohtu (nim. ka esimeseks kohtuinstantsiks) otsusega rahule jääma, võib ta ühe kuu jooksul otsuse tegemisest arvates edasi kaevata apellatsioonikohtusse. Apellatsioonikohtud on meil jaoskonnakohtu asjus ringkonnakohtu II kohtu aste, ringkonnakohtu (I astme) asjus aga Kohtukoda.

Neis nimetatud (alg- ja apellatsiooni) kohtuis arutatakse kohtu asju sisuliselt, s. t. siin on võimalik veel uusi tõendusi esitada ja tunnistajaid üles anda. On aga vaielusalune küsimus kahes kohtuinstantsis sisuliselt läbi arutatud, siis viimase instantsi otsuse peale enam sisulist edasikaebust ei ole ja see otsus on lõplik.

Peaks aga niisuguses lõplikus kohtuotsuses leiduma seaduserikkumisi või ebaõigeid seaduse tõlgitsemisi, siis võib

nende rikkumiste kõrvaldamiseks kahe kuu jooksul kaevata kassatsioonikohtusse, millisena meil Riigikohus. Oma sisult kassatsioonikaebus erineb oluliselt edasikaebusest ning sellise kaebuse koostamine nõuab väga ja väga põhjalikku seaduse ja kohtupidamise kommete tundmist. Kassatsioonikaebus ei ole lubatud kohtu asjus, millede nõudehind on alla 50 krooni.

Leiab kassatsioonikohus lõpliku kohtuotsuse vigasena, ei tee ta ise uut otsust, vaid saadab asja uueks otsustamiseks (üldreeglina) samale kohtule tagasi, kusjuures uuesti asja otsustamisest ei või osa võtta kasseeritud otsust teinud kohtu koosseis.

Kassatsioonikohtu otsuse peale edasikaebust ei ole.

Nõudmised esitatakse sellele kohtule, millele asja otsustamine allub. Alluvust määrab ühest küljest — nagu öeldud — asjade iseloom (liik) ja teisest küljest kohtute tööpiirkond, s. o. territoriaalalluvus.

Kohtualluvus nõudeasjade iseloomu järele.

Jaoskonnakohtule alluvad:

- a) nõuded, mille väärtus mitte üle 1000 krooni;
- b) rikutud valduse endistamine, kui valduse rikkumise algusest ei ole möödunud üle 1 aasta;
- c) rikutud servituudi endistamine, kui rikkumisest ei ole möödunud üle 1 aasta;
- d) asja ehk liikuva varanduse ettenäitamine;
- e) tulevaste nõuete eelkindlustus, nõudesumma suuruse peale vaatamata;
- f) tõenduste kindlustus, nõudesumma peale vaatamata;
- i) alimentide nõudmised, summa peale vaatamata;
- j) sunnitäitmised kuni 1000 kroonini.

Ringkonnakohtule, kui I kohtu astmele alluvad:

- a) kõik nõudmised, millede väärtus üle 1000 krooni;
- b) kõik nõudmised ja vaielused kinnisvara suhtes, nõudesumma suuruse peale vaatmata, ja
- c) kõik muud nõudmised, mis jaoskonnakohtunikudele ei allu.

Alluvus kohtute tööpiirkondade järele.

Kui on selgusele jõutud, millisele kohtule nõudmispalve oma iseloomu järele esitada tuleb, s. o. kas jaoskonnakohtunikule või ringkonnakohtule, siis tuleb täiendavalt veel välja selgitada, milline neist kohtuist on õigustatud vaielusalust küsimust lahendama, s. o. kas tuleb palve sisse anda Tallinna või Tartu ringkonnakohtule, Mustvee või Rapla jaoskonnakohtunikule.

Et siin selgusele jõuda, selleks on seaduse poolt kohtute alluvuse territoriaal-piirkonnad ära määratud.

Seejuures tuleb aga veel järgmisi põhimõtteid silmas pidada:

1. Üldiselt saab nõudmise palve sisse antud sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas elab kostja (või kui neid on mitu, siis üks neist). See tähendab, kui kostja elab Tartus, ning nõudmine oma iseloomult allub ringkonnakohtu kui I kohtu astmele esitamiseks, siis tuleb nõudmine ka esitada mitte Tallinna, Rakvere või Viljandi ringkonnakohtule, vaid Tartu ringkonnakohtule. Allub nõudeasi oma iseloomult jaoskonnakohtule ning kostja elab Tartus, Jaani t. 2 — tuleb välja selgitada, missuguse Tartu jaoskonnakohtu tööpiirkond see on (antud juhul Tartu 1. jskk.) ning nõudmine esitada ka viimasele.

2. Nõudmised kinnisvarade ning nendest tuletuvate õiguste kohta alluvad kinnisvara asukoha kohtule. Nõudmised pärandusajus alluvad pärandustombu või surnud isiku viimse elukoha järele.

3. Nõudmised lepingute järele, millede täitmiseks koht oli ette nähtud, või millede täitmine ainult teatavas kohas võib toimuda, võib nõudja omal äranägemisel esitada kas lepingu täitmise koha või siis jälle kostja elukoha järele.

4. Lihtsamais kohtuasjus on pooltel õigus (välja arvatud kinnisvarasse puutuv) nõudmises juba ette kokku leppida ka selles, et nõudmisi võib sisse anda nõudja enese elukoha järele.

5. Vastunõudmine tuleb esitada samale kohtule, kellele allub algnõudmine.

Kohtude tööpiirkonnad.

Riigikohus.

Tallinn, Vismari t. 1.

Tööpiirkond: terve Vabariik.

Kohtukoda.

Tallinn, Jaani t. 7.

Tööpiirkond: terve Vabariik.

Tallinna Ringkonnakohus.

Tallinn. I aste — Jaani t. 7; II aste — Rahukohtu t. 3.

Tööpiirkond: Tallinn, Harju-, Lääne-, Saaremaa.

Jaoskonnakohtunikud.

(Sulgudes tööpiirkond).

Tallinna 1. jaosk. — Rahukohtu t. (Tallinna linna tänavad: Aida, Börsi käik, Duglase, Dunkri, Falgitee, Gümnaasiumi, Heeringa paarisnumbrid, Hobusepea, Kaarli pst. (Uus pst.) paarisnumbrid, Kaarli, Kaevu, Kinga, üksiknumbr., Kiriku, Kiriku plats, Kiriku põik, Kloostri Suur, Kloostri Väike, Kohtu, Komandandi, Kooli, Kullasepa, paarisnumbr., Laboratooriumi, Lai, Lossiplats, Niguliste, Niguliste põik, Nunne, Näituse, Oleviste, Pagari, Pikk t., paarisnumbr. 2—8, ja Pikk t. paarisnr. alates 10.—6. jsk., Pikkjalg, Rahukohtu, Rannavärava (Troonipärija pst.) paarisnumbr., Rannavärava Suur, Rataskaevu, Rutu, Rüütli, Suurtüki, Tolli, Toomkooli, Toompuiestee paarisnumbrid, Toom-Rüütli, Vabaduseplats paarisnumbr., Vaimu, Vaksali puiestee paarisnumbr., Vismari, Voorimehe).

Tallinna 2. jaosk. — Tallinn, Rahukohtu t. 3. (Tallinna linna tänavad: Apteegi, Brokumägi Suur ja Väike, Harju üksiknumbr., Jaani, Karja Suur ja väike, Kinga paarisnr., Kullasepa üksiknr., Kuninga, Mundi, Munga, Müürivahe paarisnumbr. 2—16, üksiknr. 1—9, paarisnr. 18—36, üksiknr. 11—27, paarisnr. 40—62, üksiknr. 29—37, Pikk paarisnr. alates 10, Posti Vana, Pühavaimu, Raekoja plats, Raekoja, Saiakang, Sauna, Teenri, Turg-Vana, Vabaduse pst. paarisnr., Valli (Vallivahe), Vene, Viru paarisnr., üksiknr. 1—19).

Tallinna 3. jaosk. — Rahukohtu t. 3. (1. politseijaoskond, ilma Koplita).

Tallinna 4. jaosk. — Rahukohtu t. 3. (4. politseijaoskond).

Tallinna 5. jaosk. — Rahukohtu t. 3. (5. politseijaoskond).

Tallinna 6. jaosk. — Tallinn, Rahukohtu t. 3. (Tallinna linna tänavad: Aafrika, Drevingi, Estonia pst., üksiknr. alates 9, Gildi, Heeringa, Hermannini nr. nr. 1 ja 2, Imanta, Israeli, Jakobi, Jakobsoni nr. nr. 1 ja 2, Jannseni nr. nr. 1 ja 2, Suur Juhkentali kõik nr. peale 2 ja 4, Kaasani, Kana, Kasarmu, Ki-

rikuaia üksiknr., Klaasingi, Pronksi nr. nr. 1 ja 2, Kuke, Laulupeo nr. nr. 1 ja 2, Lembitu üksiknr., Lennuki (V. Arehna), Liivalaia üksiknr. alates 51, Liivamäe, Lubja nr. nr. 1 ja 2, Luteri (Lutri Vaestekooli), Maakri, Mardi, Odra, Polgu, Pääsukese, Väike Pääsukese, Püssirohu, Reimanni nr. nr. 1 ja 2, Roos, Seltersi, Septembri, Schubbe nr. nr. 1 ja 2, Suur Tartu mnt. kõik nr., peale 39, 75, 79, 86, 88 100, Väike Tartu mnt. paarisnr. alates 10 ja üksiknr., Tornimäe, Vambola, Veski, Vilmsi nr. nr. 64 ja 49, Väike Juhkentali, Õuna).

Tallinna 7. jaosk. — Tallinn, Rahukohtu t. 3. (Tallinna linna tänavad: Estonia pst. üksiknr. 1—7, Gonsiori, Väike Gonsiori, Hermannini kõik nr. peale 1 ja 2, Hõbe, Jakobsoni kõik nr. peale 1 ja 2, Jannseni kõik nr. peale 1 ja 2, Joa, Ülem-Jõe, Kadri tee, Kesk-Kompassi, Koidula (Instituudi), Kollane, Pronksi kõik nr., peale 1 ja 2, Väike Kompassi, Kreutzvaldi, Kunderi, Kuristiku, Köhleri, Lahé, Laulupeo, kõik nr. peale 1 ja 2, Lubja kõik nr., peale 1 ja 2, Maneesi, Mäekalda, Narva mnt. paarisnr. 2—90, üksiknr. 1—79, Oru, Poska, Raua, Reimanni, kõik peale 1 ja 2, Roheline aas, Schubbe, kõik peale 1 ja 2, Suur Tartu mnt. nr. 39, Teras, Tina, Tobias, Tormi, Vene-Turg üksiknr. 1—7, Vase, Veizenbergi, Vesivärava, Viidemannini, Vilmsi, kõik nr. peale 64 ja 49, Voolu).

Tallinna 8. jaosk. — Tallinn, Rahukohtu t. 3. (Tallinna linna tänavad: Asunduse, Baikovi sild, Ballasti, Estonia pst. paarisnr., Uus-Hollandi, raudtee elumajad nr. nr. 7, 10 ja 46, Hommiku, Tallinn-Väike jaamahoone, Järve jaamahoone, Kalda nr. 24, Kantsi, Kase, Katusepapi, Kesk-Sõjamäe, Kiibu, Kivimurru, Kose tee, Kure, Kuuli, Kuuse, Künka, Laadimise plats, Suur-Lasnamäe, Väike-Lasnamäe, Lepa, Majaka, Masina, Merepuiestee nr. nr. 3, 5, 7, 9 ja 13, Mäe, Männi, Narva mnt. paarisnr., alates 92, üksiknr. alates 81, Suur-Paala, Väike-Paala, Paekivi, Petrooleumi, Pihlaka, Pirita tee, Punane, Põllu, Suur-Raevalla, Väike-Raevalla, Lasna kaubajaam nr. 2, Saare, Sadama, Uus-Sadama paarisnr. 2—4, üksiknr. 1—5, paarisnr. alates 6, üksiknr. alates 7, Sootaga, Suur-Sõjamäe, Suur-Tartu mnt. nr. nr. 75, 79, 86, 88 ja 100, Väike-Sõjamäe, Tamme, Toominga, Turba, Uus-Turg, Valge, Vao tee, Võidu jooksu).

Tallinna 9. jaosk. — Tallinn, Rahukohtu t. 3. (1. politseijaosk., Kopli abijaosk. ühes puuvillavabrikuga, Nõmme linn).

Tallinna 10. jaosk. — Tallinn, Rahukohtu t. 3. (Tallinna linna tänavad: Aia, Aiavilja, Hollandi, Hollandi põik, Inseneri, Jaama, Sadama kaupmeeste punkt, Jõe, Karu, Kopli t. nr. 15 ja raudtee vana depoo, Merepuiestee paarisnr. ja nr. 15, 17, 19, Tallinna Balti jaama hooned, Siimoni, Raudtee peatehaste hooned, Kopli kaubajaam ja kütteladu, Vene-Turg, kõik peale 1—7, Uus, Viru, üksiknr. alates 21, Vana-Viru, Väike Rannavärava, Harku, Kurna ja Nabala vallad).

Keila jaosk. — Keila alev. (Paldiski linn. Keila alev. Vallad: Keila, Kernu, Kloostri, Laitse, Nõva, Pakri, Riisipere, Saue, Varbola, Vihterpalu, Väana).

Raasiku jaosk. — Tallinn, Rahukohtu t. 3. (Vallad: Viimsi, Tuhala, Ravila, Rae, Raasiku, Prangli, Peningi, Nehatu, Naissaare, Kõnnu, Kuivajõe, Kolga, Kodasu, Kiiu, Jõeletme, Anija, Alavere).

Rapla jaosk. — Rapla alevik. Alevid: Rapla. Vallad: Triigi, Sipa, Raiküla, Kuimetsa, Kohila, Kehtna, Kaiu, Kabala, Järvakandi, Juuru, Ingliste, Hageri).

Haapsalu jaosk. — Haapsalu, Saue t. 18. (Haapsalu linn. Vallad: Asuküla, Lähtru, Martna, Oru, Palivere, Paaslepa, Piirsalu, Rikholdi, Sinalepa, Sooniste, Sutlepi, Vormsi, Võnnu).

Lihula jaosk. — Lihula alevik ja Märjamaa. (Lihula alevik. Vallad: Jõgisoo, Kalju, Kirbla, Kolovere, Luiste, Massa, Paadrema, Paatsalu, Saulepi, Valkna, Veltsa, Vigala, Velise).

Saaremaa 1. jaosk. — Kuressaare, Lossi t. 2. (Kuressaare linn. Vallad: Abroka, Kaarma-Suur, Kihelkonna, Lümmada, Ruhnu, Torgu).

Saaremaa 2. jaosk. — Kuressaare, Lossi t. 2. (Vallad: Hellamaa, Kogula, Kärla, Laimjala, Leisi, Loona, Maasi, Muhu-Suur, Mustjala, Pihtla, Pärsama, Uuemõisa).

Hiiumaa jaosk. — Kärdla alev, Tiigi t. 13. (Kärdla alev. Vallad: Emmaste, Keina, Kõrgesaare, Suuremõisa).

Rakvere ringkonnakohus.

Rakvere, Rohuaia t. 8.

Tööpiirkond: Viru- ja Järvamaa.

Jaoskonnakohtunikud.

Rakvere 1. jaosk. — Rakvere, Tallinna t. 47. (Rakvere linn. Vallad: Palmse, Rakvere, Vihula).

Rakvere 2. jaosk. — Rakvere, Tallinna t. 47. (Kunda alev. Vallad: Aaspere, Haljala, Kunda-Malla, Küti, Roela, Rägavere, Sõmeru, Undla, Varangu).

Narva 1. jaosk. — Narva, Valge t. 7. (Narva linna lõunapoolne osa ja Tallinna mnt. paarisnr. Vallad: Kose, Narva, Skarjatina).

Narva 2. jaosk. — Narva, posti t. 36. (Narva linna põhjapoolne osa, Hermannini t., Tallinna mnt. üksiknr. ja Peetri plats. Narva-Jõesuu alev. Vallad: Auvere-Joala, Peetri, Vasknarva).

Järva-Jaani jaosk. — (Vallad: Albu, Einmanni, Esna, Kapu, Kuksema, Veinjärve, Võhmuta).

Tapa jaosk. — Tapa, Pikk t. 25. (Tapa linn. Vallad: Ambla, Lehtse, Nõmküla, Saksi, Vohnja).

Jõhvi jaosk. — Jõhvi alev, Narva t. 9. (Jõhvi alev. Vallad: Iisaku, Illuka, Järve, Jõhvi, Mäetaguse, Vaivara, Vokka).

Paide jaosk. — Paide, Rütüti t. 8. (Paide linn. Türi linn. Vallad: Alliku, Anna, Kirna, Koigi, Käru, Mäo, Särevere, Vahastu, Väätsa).

Väike-Maarja jaosk. — Väike-Maarja, Kaarma asundus. (Vallad: Liigvalla, Paasvere, Polli, Salla, Vao, Venevere).

Lüganuse jaosk. — Lüganuse. (Vallad: Erra, Kalvi, Kohtla, Maidla, Pada, Püssi, Tudolinna).

Tartu ringkonnakohus.

Tartu, Veski t. 32.

Tööpiirkond: Tartu-, Võru-, Valga-, Petserimaa.

Jaoskonnakohtunikud.

Tartu 1. jaosk. — Tartu, Aia t. 35. (Tartu linna politsei 1. jaoskonna osa. Piirid: Tähtvere mõisa poolsest Emajõe kaldast linna administratiivpiiri mööda, Tähtvere mõisa maad linna administratiivpiirides kuni raudtee alla võorandatud maani, selle maaala piiri mööda kuni Maarjamõisa tänavani, Maarjamõisa tänav üksikud numbrid, Vallikraavi tänav üksikud numbrid, Jaani tänav numbrid 2, 4, 6, 8, Poe tänav nr. 1 kuni Emajõeni).

Tartu 2. jaosk. — Tartu, Aia t. 35. (Tartu linna politsei 1. ja 2. jaoskonna osad Emajõest Poe tänav lõpuni, Kaubahoov, Barklai plats, Vallikraavi ja Maarjamõisa tänav paarisnumbrid kuni Vaksali tänavani, Vaksali tänav linnapoolne külg Maarjamõisa tänavast Riia tänavani, Riia tänav üksiknumbrite külg Vaksali ja Kastani tänav vahel, Kastani tänav linnapoolne külg Riia ja Võru tänav vahel, Võru tänav üksiknumbrid Kastani tänavast kuni Lille tänavani, Lille tänav üksiknumbrid kuni Karlova tänavani, Karlova tänav paarisnumbrid kuni Lina tänavani ja Lina tänav paarisnumbrid kuni Emajõeni).

Tartu 3. jaosk. — Tartu, Riia t. 41. (Emajõe pahemal kaldal asuv Tartu linna osa tema administratiivpiirides, s. o. Tartu linna politsei 3. jaoskond, kusjuures ka Raadi mõisa süda ja mõisa maad, niipalju kui nad asuvad linna administratiivpiirides, kuuluvad sellesse jaoskonda).

Tartu 4. jaosk. — Tartu, Riia t. 41. (Kõik linnaosad linna administratiivpiirkonnas väljaspool 1., 2. ja 3. jaoskonna piire, raudteejaama territoorium semaforist semaforini, sadamaraudtee terves ulatuses ja raudtee Ropka, Tähtvere, Vorbuse ja Raadi valla piirides, vallad: Ropka ja Raadi).

Tartu 5. jaosk. — Tartu, Tiigi t. 52. (Vallad: Moisekatsi, Meeksi, Rasina, Ahja, Haaslava, Kambja, Kastre-Võnnu ühes Piirisaarega, Luunja, Mäksa, Vana-Kuuste, Vastse-Kuuste).

Tartu 6. jaosk. — Tartu, Tiigi t. 52. (Vallad: Alatskivi, Peipsiäärne, Laeva, Saadjärve, Sootaga, Vara, Vesneri, Ulila, Elistvere, Kavilda, Kavastu, Tammistu, Tähtvere, Vorbuse).

Valga 1. jaosk. — Valga, Vabaduse 6. (Valga linn ühes Valga raudteejaamaga ja kõigi sealt väljaminevate raudteeliinidega kuni 2. rahukohtuniku jaoskonna resp. Läti riigi piirini, vallad Sooru ja Kaagjärve).

Valga 2. jaosk. — Valga, Vabaduse 6. (Vallad: Kuigatsi, Tõlliste, Humuli, Keeni, Laatre, Sangaste, Karula, Laanemetsa, Taheva, Mõniste, Sooru

ja Vastse-Roosa: raudteeliin Valga 1. rahukohtuniku jaoskonna piirist Tartu sihis kuni Keeni jaamani (incl.) Võru sihis Võru maakonna piirini ja Mõniste sihis kuni Läti riigi piirini).

Tõrva jaosk. — Tartu tn. 25. (Tõrva linn; vallad: Patküla, Jõgeveste, Leebiku, Lõve, Helme, Taagepera, Holdre ja Koorküla).

Jõgeva jaosk. — Jõgeva, Jaama 2. (Jõgeva alev; vallad: Härjanurme, Jõgeva, Kaarepera, Kudina, Kuremaa, Laiuse, Puurmanni, Laius-Tähkvere, Vaimastvere).

Mustvee jaosk. — Mustvee alev, Tartu t. 33-a. (Alevid: Mustvee ja Kalaste; vallad: Avinurme, Kasepää, Kokora, Lohusuu, Ranna, Torma, Pala, Roela, Saare).

Elva jaosk. — Elva alev, Jõe 2. (Elva alev; vallad: Aakre, Aru, Hellenurme, Kirepi, Kongota, Meeri, Pangodi, Rõngu, Uderna, Valguta, Luke ja Rannu; raudteeliin Tartu 4. rahukohtuniku jaoskonna piirist kuni Keeni jaamani (excl.).

Otepää jaosk. — Otepää alev, Võru 22. (Otepää alev; vallad: Krüüneri, Kodijärve, Palupera, Pilkuse, Päidla, Pühajärve, Vana-Otepää, Vastse-Otepää, Valgjärve, Kooraste ja Urvaste).

Võru 1. jaosk. — Võru, Vabaduse t. 13. (Võru linn ja vallad: Võru, Timo, Peri, Pindi, Lasva, Loosi).

Võru 2. jaosk. — Võru, Vabaduse t. 13. (Antsla alev ja vallad: Aleksandri, Kähri, Koiola, Põlgaste, Erastvere, Karilatsi, Kioma, Kõlleste, Kär gula, Vana-Antsla, Uue-Antsla, Linnamäe, Vaabina, Sõmerpalu).

Võru 3. jaosk. — Võru, Vabaduse t. 13. (Vallad: Kasaritsa, Haanja, Saaluse, Nursi, Rõuge, Viitina, Rogosi, Vana-Laitsna, Misso, Vastseliina, Krabi, Vana-Roosa, Tsooru).

Petseri 1. jaosk. — Petseri, E. Panga maja, Aia ja Kastani t. nurgal. (Petseri linn; vallad: Petseri ja Meremäe v. Petseri maakonnast ja Orava v. Võru maakonnast).

Petseri 2. jaosk. — Petseri, E. Panga maja, Aia ja Kastani t. nurgal. (Vallad: Irboska, Rootovo, Senno, Laura, Vilo).

Petseri 3. jaosk. — Petseri, E. Panga maja, Aia ja Kastani t. nurgal. (Võõpsu alev; vallad: Räpina, Toolamaa, Veriora ja Kahkva v. Võru maakonnast ning vallad: Mäe, Kulje, Järvesuu ja Satserinna v. Petseri maakonnast).

Viljandi ringkonnakohus.

Viljandi, Posti t., Rahukogu maja.

Tööpiirkond: Viljandi ja Pärnumaa.

Jaoskonnakohtunikud.

Viljandi 1. jaosk. — Viljandi, Rahukogu maja. (Viljandi linn. Vald: Viljandi).

Viljandi 2. jaosk. — Viljandi, Rahukogu maja. (Mustla alev. Vallad: Aidu, Heimtali, Holstre, Kaarli, Kärstna, Kõpu-Suure, Loodi, Puiatu, Päri,

Pärsti, Riidaja, Suislepa-Uue, Suislepa-Vana, Tarvastu, Tuhalaane, Uue-Võidu, Uusna, Vana-Tänasilma, Vana-Võidu, Viiratsi, Õisu).

Suure-Jaani jaosk. — Suure-Jaani al., Veski t. 2. (Suure-Jaani alev. Vallad: Kabala, Kõo, Olustvere, Sürgavere, Taevere, Vastsemõisa).

Pärnu 1. jaosk. — Pärnu, Rüütli t. 19. (Pärnu linna tänavad: Aia, Aida, Aisa, Akadeemia, Aleksandri, Allika, Annenhofi, Araka, Arru, Brackmanni, Bööke, Elevandi, Elisabethi, Elisabethi Uus, Elisabethi Väike, Gilde, Harju, Henno, Hommiku, Hospidali, Hõbe, Ilvese, Jalaka, Jerusalema, Järva, Jõe I, II, III, IV, Jõe Suur-, Jõe Väike-, Kaarli, Kaevu, Kalameeste, Kalda, Kalevi puistee, Kanaali, Karja, Karjamaa, Karuselli, Kase, Kauba, Kiriku-aia, Kirsi, Kivi, Kuke, Suur-, Kuke Väike-, Kuninga, Kure, Kuressaare, Kuu, Kuuse, Kägu, Kännu, Kõie, Laine, Latsareti, Lehe, Lembitu puistee, Liblika, Liilia, Liiva, Lilla, Lina, Lootsi, Lääne, Lääne puistee, Malmi, Maarja, Mere, Meremetsa, Meremetsa jooned 1—12, Munga, Mäe, Männa, Männiku, Niidu, Oja, Ohvitseri Suur-, Ohvitseri Väike-, Papiniidu, Papli, Pargi, Pannu, Pikanõmme, Polli, Pinni, Poska, Possieti, Posti Väike-, Promenaadi, Pärja, Pärna, Põhja, Pühavaimu, Raba, Raja, Ranna, Raana puistee, Raua, Riia, Roheline, Rohu, Roos, Rähna, Rääma, Rüütli, Sadama, Savi, Seedri, Sepa Suur, Sepa, Väike, Sillutuse, Supeluse, Suur-Jõe, Suur-Kuke, Suur Ohvitseri, Suur Sepa, Suur Veske, Suvitus, Sääse, Tallinna, Tallinna Posti, Tammiste, Tehase, Telliskivi, Tui, Tähe, Ukku, Ussi, Uus Elisabethi, Vahtra, Vase, Vee, Veske, Veske Suur, Vilmsi, Vingi, Viru, Väike, Väike Elisabethi, Väike Jõe, Võimlemise, Võitjate, Väike, Kuke, Väike Ohvitseri, Väike Posti, Väike Sepa, Õhtu).

Pärnu 2. jaosk. — Pärnu, Rüütli t. 19. (Pärnu linna tänavad: Angerja, Avi, Doome Suur-, Doome Väike-, Emajõe, Hangu, Hobuse, Jaani, Jakobi, Jannseni, Jänesselja, Jüri, Kana, Katarina, Kesk, Kilgi, Kitse, Kooli, Kulla, Lille (kaks uut numbrita maja), Lubja, Lõo, Maarja, Maarja (maja nr. 2), Pannu (majad nr. 1 ja 2), Peetri, Piiri, Piiskopi, Pikk, Pärja, (maja nr. 29), Põllu, Püssi, Raua (maja nr. 1—4), Rohu (majad nr. 1—3), Sanga, Uus-Sanga, Vana-, Soldi, Soo, Suur Doome, Taru, Uus, Uus Sanga, Vahe, Vaha, Sauga, Voorimehe, Väike Doome, Õli.

Vallad: Are, Enge, Hallinga, Jõõpre, Kaelase, Kaisma, Kihnu, Koonga, Lelle, Sauga, Seli, Suigu, Tammiste, Tõstamaa, Vee Viluvete, Võlla).

Pärnu 3. jaosk. — Pärnu, Rüütli t. 19. (Sindi alev, Vändra alevik. Vallad: Häädemeeste, Kilingi, Laiksaare, Orajõe, Taali, Tahkuranna, Tori, Uue-Vändra, Uulu, Vana-Vändra).

Mõisaküla jaosk. — Mõisaküla alev, Kesk t. 7. (Kilingi-Nõmme alev, Mõisaküla alev. Vallad: Abja, Audru, Jäärja, Kariste-Uue, Kariste-Vana, Karksi, Laatre, Pati, Penuja, Polli, Pornuse, Põõgle, Talli, Uue-Kariste, Voltveti).

Põltsamaa jaosk. — Põltsamaa, Lossi t. (Põltsamaa linn. Vallad: Adavere, Imavere, Kurista, Lassivere, Pajusi, Põltsamaa-Uue, Põltsamaa-Vana, Rutikvere, Soosaare, Uue-Põltsamaa, Võisiku).

Nõudmispalvete näidiseid.

Sissejuhatuseks.

Nõudepalved tulevad esitada kohtule kirjalikult. Nõudepalve peab sisaldama:

- 1) kohtu nimetuse, kellele nõudmine sisse antakse (vt. kohtualluvus);
- 2) nõudja eesnime (kui nõudjaid on mitu, siis kõikide), nime ja aadress (aadressid);
- 3) kostja ees- ja perekonnanime (kui mitu, siis kõikide nimed) ja aadress (aadressid);
- 4) nõudehind, mis määratakse:
 - a) rahalistes nõuetes nõuetava rahasumma suurusega, juurde arvates protsente kuni nõude esitamise päevani;
 - b) kinnis- ja vallasvara nõude asjus nõudja hindamise järele;
 - c) tähtajaliste maksude ja kohustuste nõudmisel maksude ja kohustuste kogusummaga.
- 5) Asiolude lühikene ja kokkuvõtlik kirjeldus, millest nõudmine tekkinud ja miks nõudja arvab omal õiguse olevat nõuet esitada;
- 6) palvepunkt, s. o. mida nõudja kohtult palub;
- 7) tõenduste ja dokumentide (kui viimaseid on juurde lisatud) nimetuse ja
- 8) nõudja allkirja.

Kui nõudmine antakse sisse volitusel teise eest, siis tuleb nõudepalves see asiolu ära märkida, ning nõudepalvele juurde lisada ka volikiri.

Nõue lihtvõlakohustuse järele.

Tallinna I ja oskonnakohtunikule.

Karl Saar'e, elukoht Tallinnas,
Märdi 1—2,

nõude asjas

Jaan Tamm'e vastu, elukoht Tallinnas,
Kinga t. 15.

Nõudehind kr. 150.—

Nõude palve.

Nagu ligilisasatud võlakohustisest näha, võlgneb kostja minule 150 krooni, mida tema kohustatud oli 1. detsembriks 1934. a. ära tasuma. Et kostja võlgnevat summat seni tasunud pole, palun:

- 1) välja mõista Jaan Tamm'elt minu kasuks 150 krooni ühes seadusliste %%, arvates nõude esitamisest äramaksmiseni;
- 2) kohtu- ja asjaajamiskulud kostja peale panna minu kasuks;
- 3) asja arutada ka minu mitteilumumisel ja kostja mitteilumumisel tagaseljaotsusega;
- 4) otsus lubada eeltäitmisele.

Lisa: Võlakohustis.

Karl Saar (allkiri).

Märkus: Palvekirjal esitamise kuupäeva ei ole vaja, sest esitamisel palve registreeritakse, mis päevast arvatakse palve ka esitatuks.

Nõue protestitud veksl'i järele sundtäite korras.

Lihula ja oskonnakohtunikule.

Jüri Palm'i, elukoht Tallinnas, Tähe t. nr. 5,

nõudmine

Julius Pahk'i, elukoht Lihula alevikus ja Eduard Alumäe, elukoht Tallinnas, Soo t. 7, vastu sundtäite korras veksl'i järele.

Nõudehind 606 kr. 37 snt.

Palve.

Ligi lisades käesolevale Julius Pahk'i poolt 17. maist 1927. a. Eduard Alumäele väljaantud vekslit tähtpäevaga 17. juunil 1934. a. Kr. 600 peale, mis protestitud Tallinna notari Ed. Juuriku kontoris 19. juunil 1934. a. reg. nr. 1362 all, palun:

- 1) sisse nõuda sundtäitekorras kostjatelt Julius Pahk'ilt ja Eduard Alumäelt solidaarselt minu kasuks 600 krooni kapitaalvõlga ühes 8% aastas, arvates veksli tähtpäevast kuni äramaksuni, 3 krooni 80 senti protestikulu, 1 kr. 51 senti $\frac{1}{4}\%$ vekslitasu, ja kohtu- ning asjaajamiskulud.

Lisa: Protestitud veksel ühes ära kirjaga.

Jüri Palm (allkiri).

Nõudehind moodustub:

- 1) kapitaalvõlg + 8% veksli tähtpäevast nõude esitamise päevani;
- 2) notari protestikulu;
- 3) $\frac{1}{4}\%$ vekslitasu vekslikapitali summalt.

(allkiri).

Nõue kohtuliku kokkuleppe järele sundtäite korras.

Rapla ja oskonnakohtunikule.

Elmar Roosaar'e, elukoht Tallinnas
Õle t. 2—5,

nõude asjas

Peeter Enn'i vastu, eluk. Raplas,
Roosaar'e majas.

Nõudehind 40 krooni.

Nagu ligilisasatud kohtulikust kokkuleppest nähtub, pidi kostja tema käes üüriloleva korteri Rapla alevikus Roosaar'e majas vabastama 15. augustiks 1935. a.

Et kostja seni seda täitnud ei ole, seepärast palun sunnitaitekorras:

- 1) kostja Peeter Enn'i ühes varanduse ja temast sõltuvate isikutega Rapla alevikus Roosaar'e majast ja selle kõrvalruumidest välja tõsta, ja
- 2) tema peale panna kohtu- ja asjaajamiskulud minu kasuks.

Lisa: Ära kiri kohtulikust kokkuleppest.

Elmar Roosaar (allkiri).

**Nõue omandusõiguse tunnustamiseks ja varanduse arestist
vabastamiseks.**

Rakvere I jaoskonnakohtunikule.

Nõudja Egon Munk'i, elukoht Rakveres, Tallinna t. 47.

nõude asjas

Helmi Oks'a vastu, kelle elukoht Palmse vallas ja Enn Noa vastu, Rakveres, Tallinna t. 22.

Nõudehind 500 krooni.

Nõude palve.

1. juulil 1935. a. on kostja Helmi Oks'a nõude rahulduseks Enn Noa vastu Rakvere jaosk. kohtupristavi poolt arestitud ja 25. augustil 1935. a. müügile määratud, minu protesti peale vaatamata, minu vallasvara, mis asub Rakveres, Tallinna t. nr. 22, kostja Enn Noa korteris ja mis koosneb: klaverist, puhvetist ja saaligarnituurist. Kohtupristavi üleskirjutusnimekirja järele on need asjad märgitud nr. nr. 1—3 all ja hinnatud 500 kr. peale.

Kõik see vallasvara on minu omandus, mida võivad tõendada allpooltähendatud tunnistajad, ega või seepärast Helmi Oks'a nõude rahulduseks arestitud ja ära müüdud saada, mispärast palun:

- 1) Kindlustada käesolevat nõudmist Helmi Oks'a ja Enn Noa vastu 500 krooni suuruses summas Rakvere jaosk. kohtupristavi poolt 1. juulil 1935. a. Rakvere I jsk.-kohtuniku täitelehe nr. 205 põhjal Helmi Oks'a nõude rahulduseks üleskirjutatud vallasvara, mis märgitud üleskirjutusnimekirjas nr. nr. 1—3 all, müügi seisma-panekuga asja lõpliku otsustamiseni;
- 2) tunnistajatena kutsuda välja ja kuulata üle Selma Hiir ja Helene Andrei, kes elavad Rakveres, Käo t. 6.
- 3) Rakvere I jsk.-kohtuniku täitelehe järele 12. V 1935. a. nr. 205 Rakvere jsk. kohtupristavi poolt 1. juulil 1935. a.

üleskirjutatud varanduse nimekirjas nr. nr. 1—3 all tähendatud asjad: klaver, puhvetikapp ja saaligarnituur, minu omanduseks tunnistada ja aresti alt vabastada;

- 4) kõik kohtu- ja asjaajamiskulud kostjate peale panna;
- 5) otsus eeltäitmisele lubada, ja
- 6) asja arutada ka poolte mitteilumisel, kostjate mitteilumisel asja tagaseljaotsusega.

Lisa: 1) ärakiri kohtupristavi üleskirjutusnimekirjast;
2) oksjonikuulutus.

Egon Munk (allkiri).

Märkus: Nõudehind määratakse siin
üleskirjutatud varanduse hinde järele.

Nõue arveraamatu järele.

Tõrva jaoskonnakohtunikule.

Harald Tuvike, elukoht Tõrva lin-
nas Helme t. 5—5,

nõude asjas

Hans Tuul'e vastu, kelle elukoht
Tõrvas, Tallinna t. nr. 2.

Nõudehind 21 krooni 15 snt.

Nõude palve.

Kostja Hans Tuul võttis minu poest 1935. a. mitmesuguseid toitaineid ja võlgneb nende eest 21 krooni 15 senti, mis ligilisatud arveraamatust nähtub. Seda summat kostja vabatahtlikult tasuda ei taha, seepärast palun:

- 1) välja mõista Hans Tuul'elt minu kasuks 21 kr. 15 senti ühes 8⁰%, arvates nõude esitamisest äramaksupäevani;
- 2) kostja peale panna kõik kohtu- ja asjaajamiskulud;
- 3) asja arutada ka minu mitteilumisel ja kostja mitteilumisel tagaseljaotsusega, ja
- 4) otsus eeltäitmisele lubada.

Lisa: arveraamat.

Harald Tuvike (allkiri).

Nõue äri raamatu järele.

Tartu II ja oskonnakohtunikule.

A.-S. „Sine“, Tartus, Rüütli t. 6, voliniku Hans Toru, kelle elukoht Tartus, Tähe t. 21,

nõude asjas

Jaak Kuusk'i vastu, kelle elukoht Tartus, Tallinna t. nr. 2.

Nõudehind 87 kr. 17 s.

Nõude palve.

Nagu esitatud notari J. Kallas'e poolt õigeaks tunnistatud A.-S. „Sine“ äri raamatute väljavõttest nähtud, võlgneb kostja Jaak Kuusk, kes samuti kaupmees, minu volitajale 6. augustist k. a. alates 87 krooni ja 17 senti, millise summa maksmisest kostja mitmekordsetele nõuetele vaatamata loobub. Neil asjaoludel palun:

- 1) välja mõista Jaak Kuusk'ilt A.-S. „Sine“ kasuks 87 kr. 17 senti ühes 6% aastas, arvates nõudmise esitamisest äramaksupäevani;
- 2) kõik kohtu- ja asjaajamiskulud kostja peale panna;
- 3) minu mitteilumisel asja arutada ja kostja mitteilumisel tagaselja otsus teha;
- 4) otsus eeltäitmisele lubada, ja
- 5) minu volitaja nõudmist Jaak Kuusk'i vastu kindlustada 87 kr. 17 sendi suuruses summas kostja vallasvaraga, mis koosneb mööblist, kaupluse sisseseadest ja kaupadest — arestimisega tema elukohas Tartus, Tallinna t. nr. 2, ja selleks minule täiteleht välja anda.

Lisa: 1) volikiri,

2) väljavõte äri raamatust.

Hans Toru (allkiri).

Kahjutasu nõue kohalt ennetähtajalise töölt vabastamise puhul.

Tallinna 7. jaoskonnakohtunikule.

Jüri Kana, elukoht Tallinnas, Gilde t. 3—4,

nõude asjas

Peeter Lemm'i vastu, kelle elukoht Tallinnas, Poska t. 12.

Nõudehind 24 kr. 40 snt.

Nõude palve.

Mina teenisin kostja juures määramata aja peale tehtud suusõnalise teenistuslepingu alusel ja pidin palka saama tunni viisi à 30 senti tund. Tööpäeva kestvus 8 tundi. 6. augustil s. a. vallandas kostja mind ette ütlemata ja mingisuguse põhjuse ta, sellepärast on minul õigus kahe nädala palga raha nõuda. Neil põhjustel palun:

- 1) tunnistajana välja kutsuda ja üle kuulata Johann Taar, kes elab Tallinnas, Raudtee t. 10; ja kes palgalepingut teab tõendada;
- 2) välja mõista kostjalt Peeter Lemm'ilt minu kasuks 24,40 krooni ühes 8% nõude esitamisest kuni äramaksupäevani;
- 3) kostja peale panna kõik kohtu- ja asjaajamiskulud;
- 4) minu mitteilumisel asja arutada ja kostja mitteilumisel tagaseljaotsus teha;
- 5) otsus lubada eeltäitmisele.

Jüri Kana (allkiri).

Märkus: Tunnistaja on tarvilik töötin-
gimuste tõenduseks.

Teenistustasu nõudmine.

Tallinna 6. jaoskonnakohtunikule.

Peeter Vallak'u, elukoht Tallinnas,
Terase 3—3,

nõude asjas

Leo Tamm'e vastu, kelle elukoht Tallinnas, Veski t. nr. 4.

Nõudehind 500 krooni.

Nõude palve.

Kostja palkas mind oma ärisse kontoriametnikuks palgaga 50 krooni kuus. Teenistus algas 20. märtsist 1934. a. ja kestis kuuviisi 20. juunini 1935. a., mil mind teenistusest vallandati.

Teenitud palgast olen mina kostjalt mitmel ajal osa kätte saanud, kuid ülejäänud palgaraha 200 krooni on mul seni saamata.

Et kostja seda summat minule vabatahtlikult ära maksta ei taha, seepärast palun:

- 1) tunnistajana välja kutsuda ja üle kuulata Jaan Savi, kes elab Tallinnas, Teras 27—8.
- 2) välja mõista kostjalt Leo Tamm'elt minu kasuks teenitud palgaraha 200 krooni, ühes seadusliste 0/0/0 kuni äramaksupäevani;
- 3) kõik kohtu- ja asjaajamiskulud kostja peale panna;
- 4) minu mitteilmumisel asja arutada ja kostja mittealmumisel tagaseljaotsus teha;
- 5) otsus eeltäitmisele lubada.

Peeter Vallak (allkiri).

Märkus: Tunnistaja on tarvilik palgatingimuste ja teenistusaja tõenduseks.

Teenistus- ja kahjutasu nõue.

Tallinna II jaoskonnakohtunikule.

Albert Mäela, elukoht Tina t. 5,
nõude asjas

N. N. Põlevkivitööstuse vastu, mille
asukoht Tallinnas, Valli t. 41.

Nõudehind 95 krooni.

Nõude palve.

Nagu lisandatud palgaraamatust näha, võlgneb kostja minule palgaraha 90 krooni, mida vabatahtlikult ei tasuta. Peale selle on kostja kohustatud mulle maksma veel $\frac{1}{3}$ 0/0 viivitusraha iga öö-päeva eest, mis palgamaksmisega üle tähtaja vii-

vitatud (tööstusliku töö sead. muutm. sead. „RT“ nr. 175/176 — 1925. a.) 1. maist s. a. äramaksupäevani. Neil põhjustel palun:

- 1) välja mõista kostjalt minu kasuks palgaraha 90 krooni ühes 8% nõude avaldamisest äramaksupäevani ja peale selle 1/4% viivitusraha 90 krooni pealt iga päeva eest alates 1. maist s. a. äramaksupäevani;
- 2) kõik kohtu- ja asjaajamiskulud kostja kanda määrata minu kasuks;
- 3) minu mitteilumisel asja arutada ja kostja mitteilumisel tagaseljaotsus teha;
- 4) otsus eeltäitmisele lubada.

Lisa: Palgaraamat.

Albert Mäela (allkiri).

Märkus: Nõudehinna väljaarvamisel tuleb saamata palgale juurde arvata maksmata palga summast 1/3% iga ööpäeva pealt nõude palve esitamiseni.

Nõue pärandustombu vastu.

Keila ja oskonnakohtunikule.

Martin Loss, elukoht Tallinnas
Raua t. 16—3,

nõude asjas
surnud Ants Pruun'i pärandustombu vastu, mille asukoht Keila vallas.

Nõudehind 100 krooni.

Nõude palve.

Ants Pruun laenas minult 15. aug. 1935. a. 100 krooni ja lubas selle minule kuu aja jooksul ära tasuda, mis nähtub juurdelisatud Pruun'i kirjast. Et Ants Pruun aga 20. aug. 1935. a. ära suri ja tema pärijad vabatahtlikult võlga ära ei maksa, seepärast palun:

- 1) välja anda minule tunnistus Keila valla Vaestelastekoh-
tule esitamiseks, surnud Ants Pruun'i pärandustombule
hooldaja määramiseks;
- 2) välja mõista surnud Ants Pruun'i pärandustombult minu
kasuks 100 krooni ühes 8% nõude esitamisest ära-
maksuni;
- 3) kõik kohtu- ja asjaajamiskulud kostja peale panna;
- 4) asja arutada ka minu mitteilumisel ja kostja mitteil-
mumisel tagaseljaotsusega;
- 5) otsus eeltäitmisele lubada.

Lisa: 1) Ants Pruun'i surmatunnistus.

2) Ants Pruun'i kiri.

Martin Loss (allkiri).

Märkus: Pärast hooldaja määramist
tuleb kohtule teatada, kes on hoolda-
jaks määratud ja kus ta elab, mille jä-
rele siis alles asi kohtus sisulisele aru-
tusele tuleb.

Kahjutasu nõue kuriteo järeldusel.

Tallinna 6. jaoskonnakohtunikule.

Martin Kase, elukoht Tallinnas,
Kunderi t. 6—7,

nõude asjas

Helene Müür'i vastu, kelle elukoht
Tallinnas, Kopli t. 15.

Nõudehind 35 krooni.

Nõude palve.

1. mail 1935. a. ostsin mina Helene Müür'i käest tema pak-
kumisel ühe meesterahva pruugitud talvepalitu 35 kr. eest.
Ostmise juures seletas kostja, et palitu tema mehest, kes sur-
nud, järele jäänud. Pärast ostmist aga selgus, et Helene Müür
oli palitu varastanud ja see võeti minu käest ära Tallinna 2.
jaoskonnakohtuniku otsuse põhjal, 16. okt. 1935. a. kr. a.
nr. 1360, mis seadusjõus, ning anti kahjusaaajale välja. Minu

nõude tõenduseks on tarvilik käesoleva asja juurde liita Tallinna 2. jaoskonnakohtuniku krim. akt. nr. 1360 — 1935. a. Et mina palitu hinda 35 krooni senini kostjalt kätte pole saanud, seepärast palun:

- 1) välja kutsuda ja üle kuulata tunnistajana Marie Moor, kes elab Tallinnas, Õle t. 6; kes viibis palitu ostmise juures;
- 2) kostja Helene Müür'ilt minu kasuks sisse nõuda kahjutasu 35 kr. ühes 6% aastas, arvates nõude esitamisest äramaksupäevani;
- 3) kõik kohtu- ja asjaajamiskulud kostja peale panna;
- 4) minu mitteilmumisel asja arutada ja kostja mitteilmumisel tagaseljaotsus teha;
- 5) otsust lubada eeltäitmisele, ja
- 6) minule tunnistus välja anda Tallinna 2. jaoskonnakohtunikule esitamiseks selles, et Helene Müür'i süüteoasi varguses, krim. akt. nr. 1360 — 1935. a. saadetak스 tõendusena käesoleva nõudeasja juurde lisamiseks.

Martin Kase (allkiri).

Käsiraha tagasinõudmine.

Tallinna 7. jaoskonnakohtunikule.

August Lõvi, elukoht Tallinnas,
Mundi t. 2—3,

Peet Kere vastu, kelle elukoht Tallinnas, Narva mnt. nr. 27.

Nõudehind 30 krooni.

Nõude palve.

14. novembril 1935. a. ostsin mina kostja Peet Kera'lt käsikäru ja maksin temale 15 krooni käsiraha. Kostja pidi minule käru ära tooma 15. novembril 1935. a., kuid jättis toomata, ning avaldas, et loobub müügist. Neil põhjustel on minul õigus kostjalt kahekordset käsiraha tagasi nõuda, mispärast palun:

- 1) välja kutsuda tunnistajana Jüri Fuks, kelle elukoht Tallinnas, Narva mnt. 87;

- 2) kostja Peet Kera'lt minu kasuks sisse nõuda kahekordne käsiraha 30 krooni, ühes 8% nõude esitamisest äramaksupäevani;
- 3) kostja peale panna kõik kohtu- ja asjaajamiskulud minu kasuks;
- 4) Minu mitteilumisel asja arutada ja kostja mitteilumisel tagaseljaotsus teha, ja
- 5) otsus eeltäitmisele lubada.

August Lõvi (allkiri).

Tarvitada antud asja tagasinõudmine.

Valga 2. jaoskonnakohtunikule.

Andres Suursild, elukoht Tõlliste vallas,

nõude asjas

Aleksei Mitt'i vastu, kelle elukoht Sooru vallas, Männiku t.

Nõudehind 250 krooni.

Nõude palve.

7. märtsil 1935. a. andsin mina kostja Mitt'ile meie omavahelisel kokkuleppel oma uue heinaniidumasina firma „Deering“ nr. 35876, mille tema 1. mail 1935. a. minule tagasi lubas tuua. Masinat, mille väärtus on 250 krooni, ei ole kostja minu mitmekordsete meeldetuletuste peale vaatamata seni tagasi toonud, mispärast palun:

- 1) kuulata üle tunnistaja Tõnis Nõmm, kes elab Sooru vallas, Kuninga talus;
- 2) kostja Aleksei Mitt'i kohustada minule välja andma heas korras, heinaniidumasin firma „Deering“ nr. 35876, või selle mittetäitmisel tema käest sisse nõuda minu kasuks selle masina väärtus 250 krooni ühes 6% aastas nõudeavaldamisest kuni äramaksupäevani;
- 3) kõik kohtu- ja asjaajamiskulud kostja peale panna;

- 4) minu mitteamumisel asja arutada ja kostja mitteamumisel tagaseljaotsus teha;
- 5) otsus eeltäitmisele lubada.

Andres Suursild (allkiri).

Lihula ja oskonnakohtunikule.

Jaan Soob'a, kelle elukoht on Penningi vallas, Pikavere Suursoo asunduses,

nõudmise asi

Johannes ja Liisa Einberg'ide vastu, kes elavad Veltsa vallas, Oidermaa as.

Nõudehind 650 krooni.

1932. a. maikuul laenasid kostjad minult 650 kr., millest laenu lubasid tagasi tasuda hiljemalt ühe aasta jooksul, või — pärast seda tähtaega — kohe esimesel nõudmisel.

Eeltähendatud ühisvõla tõenduseks andsid kostjad minule välja nende poolt allakirjutatud veksliplanke samuti kr. 650 peale.

Enne aga kui mina sain võlga sisse nõudma hakata, osutus, et võla tõenduseks antud veksliplangid olid kaotsi läinud, ning kohe seejärel hakkasid ka kostjad seletama, et nemad oma võlga ei tasu, sest „üks kõik, kas kaotad blankoveksli või puhta raha“.

Mina ei saa sellise seletusega rahulduda ja silmas pidades, et võlg veel senini kostjate poolt tasumata, vaatamata nõudmistele:

Palun:

- 1) välja mõista kostjatelt solidaarselt minu kasuks 650 kr. ühes seadusliste %%% ja kohtukuludega. Otsus eeltäita ja asja arutada ka poolteta ning kostja mitteamumisel tagaselja;
- 2) tunnistajatena palun üle kuulata: Jaan Krüger, Oskar Nason ja Hans Melis, kellede elukohad Hageri vallas, ning Jüri Säga, kes elutseb Võhma alevikus, Tallinna t. nr. 27.

Jaan Soob (allkiri).

Pärandustombu nõudmine.

Tallinna 4. jaoskonnakohtunikule.

Surn. Jaan Lausson'i päranduse-
tombu hooldaja Karl Lind, kes elab
Tallinnas, Valli t. nr. 4,
nõudmine

August Sims'i vastu, kes elab Tal-
linnas, Liiva t. 15.

Nõudehind 100 krooni.

Nõude palve.

Kostja A. Sims võlgneb J. Lausson'i pärandusetombule
Kr. 100, millise võla tähtpäevaks oli 1928. a. kevad. (lisana
tõendis).

Kostja senini seda võlga veel tasunud ei ole, mistõttu pa-
lun kohut:

Välja mõista Jaan Lausson'i pärandusetombu kasuks
100 kr. ühes seadusliste 0/0%, arvates nõude esitamisest kuni
äramaksuni, ja kohtu- ning asjaajamise kulud kostja peale
panna. Otsust palun lubada eeltäitmisele ja asja arutada ka
poolte mitteilmumisel ja tagaselja.

(Allkiri).

Lisad:

- 1) A. Sims'i allkiri.
- 2) Tunnistus hooldajaks määramise kohta.
- 3) Keila v. hoolekandekohtu protokolli ärakiri 18. 8. 34. a.

Vastunõudmine.

Tihti võib protsessides juhtuda, et ka kostjal on nõudja
vastu mingisugune nõudmine. Et kohtu tegevust hõlbustada
ja kiirustada, selleks ongi seaduse poolt ette nähtud kord, mis
võimaldab kostjal tema vastu esitatud nõudmises esitada nõudja
vastu nõudmist. Sarnane kostja poolt esitatud nõudmine
nõudja vastu nimetataksegi vastunõudmiseks. Asja selgituseks
toome ühe näite:

Majaperemees nõuab üürnikult üüriraha. Nõudmine on esitatud juba kohtule. Üürnikul aga on nõudmine majapere-mehe vastu, samas korteris tehtud remondi eest, mida pere-mees on lubanud tasuda. Käesoleval korral võib üürnik, kel-lelt nõutakse üüriraha, üürile andja vastu esineda vastunõud-misega. Sarnane vastunõudmine arutatakse koos algnõudmi-sega. Vastunõudmise esitamiseks on järgmine kord:

- 1) Kostja võib esitada vastunõuet ainult siis, kui esialgne nõudmine (algnõudmine) ja vastunõudmine on tekkinud ühisest alusest, või —
- 2) kui alg- ja vastunõudmine kompenseeruvad (s. o. vas-tastikusele mahaarvamisele kuuluvad).

Kui nõudmised (nii alg- kui ka vastunõudmine) on tekki-nud ühest juriidilisest vahekorrast, siis neid koos arutades kohus vabaneb kahekordsest sama vahekorra arutamisest. Seega saavutatakse kokkuhoid aja suhtes. Kui aga nõudmised kompenseeruvad, siis ei ole tarvis kahte täitmise lehte ning täitmise lehe saab ainult see, kelle nõudmine suurem. Samuti jääks ka ära kahekordne täite toimetus. Üldiselt on aga vas-tunõudmise esitamine kostja õigus, mitte aga kohustus, kuna ta võib vastunõuet mitte esitada, esitades seda iseseisva nõud-misena. Vastunõue peab esitatud saama hiljemalt esimese kir-jaliku seletusega (kui see sisse antakse) või (kui kirjalikku seletust ei anta) esimesel kohtuistungil, asjas, kuhu kostja on kutsutud, või kaja andmisega tagaselja otsuse peale.

Vastunõude esitamine teostatakse palve esitamisega, täi-tes kõiki nõudeid, mis on seatud nõude palvete kohta. Vasta-sel korral antakse vastunõude palve tagasi. Kui istungile ilmunise tähtaja lühiduse tõttu kostja ei ole saanud koguda vastunõudmise esitamiseks tarvilikke tõendisi ja teateid, siis määrab kohus tema palvel tähtaja kolmest kuni seitsme päe-vani, mille jooksul kostja on kohustatud esitama oma nõud-mise kirjalikult.

Vastunõudmine võib sisse antud saada ainult kostja poolt nõudja vastu. Samuti peab vastunõudmine alluma asjalise alluvuse järele samale kohtule, milles algnõudmist arutatakse.

Kui vastunõudmine ei allu sellele kohtule, kuid ta algnõudmisega on tihedalt seotud, siis lõpetab jaoskonnakohus asja-toimetuse ära ning saadab mõlemad nõudmised ringkonna-kohtule.

**Sisuline asja-
arutamine.** Pärast nõudepalve esitamist määrab kohus asja arutamisele, millisest päevast teatatakse pooltele. Nõudja, kellele antakse esimene sõna, on kohustatud tõendama oma nõudmist; kostja aga, kes vaidleb nõudmise vastu, peab tõendama oma vastuvaidlusi. Kohus ise tõendus ei kogu, ei kostja ega nõudja poolt, ning kui nõudmine on jäänud tõendamata, lükkab nõudmise tagasi. Jäävad aga vastuvaidlused tõendamata kostja poolt, rahuldab ta nõudmise.

Nõudmise tõendused on, olenedes nõude iseloomust, väga mitmesugused. Peamiselt võime aga neid jagada järgmistesse liikidesse:

tunnistajad, dokumendid, paikline ülevaatus, ekspertiis ja õigeksvõtmine.

**Tunnistajate sele-
tused.** Peaaegu igal pool puutub inimene oma kaasinimestega kokku, mistõttu tihtipeale toimingu juures viibivad ka, peale asjaosaliste, kõrvalised isikud või kutsutud tunnistajad. Vaidleb nüüd kumbki pooltest toimingu enese või teatud tehingu osa vastu, siis võib teine pool, kes tehingu (lepingu) täitmist nõuab, kohtus tunnistajad üles anda, kes selle juures olid ja selle tingimusi teavad. On tunnistajad üles antud nõudepalves, siis kutsub kohus need välja esimesele kohtuistungile. Tekib tarvidus aga tunnistajaid üles anda kohtulikul asjaarutamisel, võib paluja paluda asjaarutamist edasi lükata ning paluda tunnistajaid välja kutsuda. Jaoskonnakohtuniku juurde võib ka tunnistajad enesega kaasa viia. Iga kodanik on kohustatud tunnistajaks tulema. Tunnistuse andmisest keelduda, samuti ka kohtusse ilmumata jääda, võib ainult erandilistel juhtumel (näit.: võib abikaasa loobuda tunnistuse andmisest oma teise poole vastu, samuti võib kohtusse ilmumata jääda haiguse jne. korral). Ilma mõjuva põhjuseta kohtusse ilmumata jäänud tunnistajaid karistatakse rahatrahviga.

Kohtusse kutsutud tunnistajad saavad enne asja ettekandmist eraldatud tunnistajate ruumi. Enne seletuse andmist saavad tunnistajad vande võetud ning kohus teeb neile veel peale selle hoiatuse õigust kõneleda. Ilma vandeta saavad üle kuulatud:

1) lapsed 7—14-aastani.

2) vaimulikud ja

3) need, keda pooled ise vande alt vabastavad.

Tunnistuse andmisest võivad aga keelduda:

1) asjaosalise sugulased, otsejoones (näit.: poeg, isa, tütar jne.), abikaasad ning vennad ja õed,

2) samuti isikud, kes asjaotsustamisest kasu loodavad saada.

Tunnistajateks üldse ei või olla hullumeelsed, puuduliku mõistusega inimesed, lapsed vanemate vastu.

Vastaspoole palvel võib tagandada tunnistuse andmisest kõik vastaspoole:

1) sugulased otsekoheses joones ja kõrvaljoones, sugulased esimesest kolmest ja hõimlased esimesest kahest astmest;

2) asjaosalise eestkostjad ja eestkostetavad;

3) ühe asjaosalisega tsiviilkohtus käivad ja

4) volinikud oma voliandjate eest.

Tagandus tunnistajate mitteülekuulamise kohta peab kohutule esitatama enne tunnistajate vande võtmist, ehk kui nad vande võtmisele ei kuulu, siis enne nende seletuse andmist, (Ts. Kp. S. §§ 86 ja 87).

Tunnistajaid, kes elavad teises jaoskonnakohtuniku piirkonnas, kuulatakse üle jaoskonnakohtuniku poolt, kelle piirkonnas elab tunnistaja.

Sarnasest tunnistaja ülekuulamisest teatatakse pooltele kohtukutsetega ning nad võivad sinna kohtusse ilmuda tunnistajale küsimuste ettepanemiseks.

Sarnasel tunnistaja ülekuulamisel (teise jaoskonnakohtuniku piirides) asja sisuliselt ei arutata, ning tunnistaja ülekuulamisega lõpeb kohtu tegevus ja toimik saadetakse tagasi.

Pool, kes palub tunnistaja ülekuulamist, peab üles andma kohtule:

- 1) asjaolud, mis see tunnistaja teada võib;
- 2) tunnistaja nime, eesnime ja
- 3) elukoha.

Iga tunnistaja kuulatakse üle eraldi, poolte juuresolekul, kui viimased ilmuvad. Kahe tunnistaja seletuse lahkumineku puhul võib neid tunnistajaid asiolude täpseks väljaselgitamiseks silm-silma vastu seadida.

Tunnistaja seletus kantakse kohtu protokollis ning kirjutatakse tunnistaja poolt alla.

Ekspertiis. Eksperti välja kutsuda või ekspertiisi toimetada paluda võivad pooled asjus, kus on vaja eriteadmisi (maaparanduste, kahjude-tulude väljaselgitamisel). Ekspertide isiku kohta võivad pooled ise kokku leppida. Kokkuleppe mittesobimisel määrab kohus eksperdid ise.

Paikline ülevaatus, toimetatakse kohtu poolt kohapeal, milleks kohus tarbekorral välja sõidab kohapeale, kus siis ülevaatus toimetatakse ja tarbekorral ka tunnistajaid üle kuulatakse.

Ümbruselanikkude ülekuulamine (on kohtupraktikas kõrvalvõtte jäänud ja seega vähese tähtsusega).

Asitõendused, nagu dokumendid, vekslid, kviitungid, testamendid, kirjad jne., jne.

Dokumendid kui tõendid on kõige kindlamad nõude tõendid. Kuid dokument on ainult siis nõude tõendusena tähtis, kui selle ehtsuse kohta pole kahtlust.

Tekib vastaspoolle dokumendi ehtsuses kahtlus, peab ta sellest teatama kohtule kohe, kui kahtlustatav dokument esitatakse. Seejuures dokumendi esitaja võib veel dokumenti aktiivselt tagasi võtta ja sellele toetumisest loobuda. Ei võta aga dokumendi esitaja dokumenti teise poole kahtlustusile vaatamata tagasi, peab kohus järele katsuma dokumendi ehtsust, milleks ekspertiisi toimetada võib.

Vaidleb aga vastaspool dokumendi vastu, leides selle olevat võltsitud, siis peab võltsimise kindlaks tegema see, kes võltsimist tõendab. Võltsituks tunnistatud dokument kõrval-

datakse toimetusest ja asja otsustatakse nii nagu poleks seda dokumenti üldse esitatud.

Apellatsiooni-kaebus. Esimese kohtuinstantsi (jaoskonnakohtu või ringkonnakohtu I k. a.) otsuste peale võivad otsusega mitte rahule jäänud pooled esitada apellatsiooni-kaebusi.

Apellatsiooni-kaebus on palve kõrgemale kohtule (ringkonnakohtule II k. a. või Kohtukojale) asja uuesti sisuliselt läbi vaadata ning eelmise kohtu otsus kaevatud osas muuta.

Apellatsiooni-kaebust võivad esitada mõlemad protsessi pooled (s. o. nii nõudja kui ka kostja).

Apellatsiooni-kaebuse kohta on maksvad samad nõuded, mis nõudepalvete esitamiselgi, järgmiste eranditega:

1) Apellatsiooni-kaebus kirjutatakse kõrgema kohtu (s. o. kas ringkonnakohtu II k. a. või Kohtukoja) nimele, kuid antakse sisse otsust teinud kohtule.

Nii näit.: asi on otsustatud Tallinna 2. jaoskonnakohtuniku poolt, siis kirjutatakse apellatsiooni-kaebus Tallinna ringkonnakohtu II k. a. nimele, kuid esitatakse 2. jaoskonnakohtunikule, kes siis apellatsiooni-kaebuse ühes algoimikuga ringkonnakohtule edasi saadab.

2) Apellatsiooni-kaebuse esitamiseks on aega üks kuu, arvates otsuse tegemise päevast. Kaebust võib esitada kas isiklikult, voliniku kaudu või saata postiga.

3) Lõiv ja tempelmaks tuleb apellatsiooni-kaebusel tasuda samuti kui nõudepalve esitamisel.

4) Apellatsiooni-kaebusest ja selle lisadest tuleb kaebusele ligi lisada ära kiri ja nii mitmes eksemplaris, kui mitu on vastaspoolt.

5) Apellatsiooni-palves tuleb ära märkida, missuguses osas või mis põhjusil kaevatud otsust ei peeta õigeks ja mida kaebaja palub.

Apellatsiooni-palves võib ka uusi tunnistajaid üles anda või paluda juba ülekuulatud tunnistajaid täiendavalt üle kuulata.

Ringkonnakohtu II k. a. võib ka ise tunnistajaid kaasa tuua, milliseid kohus peab üle kuulama.

Päevast, mil apelleeritud otsus uuesti läbivaatamisele tuleb, teatatakse pooltele kutsetega. Asjaarutamisest võivad pooled kas isiklikult või volinikkude kaudu osa võtta ja seletusi anda. Poolte isiklik ilmumatus ei takista asja otsustamist ja seesugune otsus ei loeta tehtuks tagaselja.

Omas otsuses apellatsioonikohus kas kinnitab esimese instantsi otsuse, või muudab selle ära, tehes uue otsuse, pannes kaotaja poole peale vastaspoole palvel kohtukulusid ka teise kohtu astme eest.

Apellatsioon kostja poolt.

Tallinna Ringkonnakohtu II k. a. tsiv.-osak.

Helene Päss'i nõudes Oskar Mast'i vastu 35 kr. pärast (aadressid aktis) Rapla jsk.-kohtuniku otsuse peale 15. VI 35. (akt. nr. 266/1935.)

Edasikaebe hind 35 kr.

Edasikaebus.

Rapla jaoskonnakohtu otsusega käesolevas asjas ei ole kostja jäänud rahule ja palub seda otsust muuta osas, milles nõudja nõudmine 35 kr. suuruses summas tema vastu rahuldati.

Käesolevas asjas tõendati tunnistaja Sergei läbi, et nõudja on oma palga 1934. aasta eest kätte saanud, millega ühtlasi ka tõendatud, et nõudja on ebaõige nõude esitanud. Ka ilmneb nõudja nõudmise ebatõelisus selles, et ta tööinspektorile hoopis teistsugused summad oma nõude suuruse kohta on esitanud. Neid asiolusid arvesse võttes oleks jaoskonnakohtunik ka teatava umbusuga võinud kohelda nõudmise teist osa, s. o. palganõudmist 1935. aasta eest. Viimase kohta on kostja oma seletuse andnud ja ka seda tunn. Tedre'ga tõendanud, et nõudja 1935. a. polnud mitte palka teenimas, vaid tuli päevi „tagasi tegema“.

Kõigil neil põhjusil palun:

Kaevatud Rapla jaoskonnakohtuniku otsus osas, millega nõudmine minu vastu 35 kr. pärast rahuldati — ära muuta ja

nõudja nõudmine ka selles osas tagasi lükata, kohtukulud vastavalt mõlema kohtu astme eest nõudja peale pannes.

(allkiri).

Voliniku apellatsioon sundotsuse tühistamise asjas.

Tallinna ringkonnakohtu II k. a. tsiv.-osak.

Jaak Kaklus'e voliniku Karl Talu,
kelle elukoht Rapla alevikus,
edasikaebus

Tall. 4. jaoskonnakohtuniku otsuse
peale 23/26. juulist 1935. a. (tsv. t.
679/34.) Kristjan Pressmann'i vastu
sundotsuse tühistamise pärast.

Kaebhind: Kr. 100.—

Apellatsiooni kaebus.

Tallinna 4. jsk.-kohtuniku otsusega käesolevas asjas, millega minu volitaja nõue rahuldamata jäeti, ei ole Kaklus jäänud rahule ja palub seda otsust muuta järgmistel põhjustel:

Nagu algnõudepalvest nähtub, taotles minu volitaja kaevatud sundotsuse tühistamist põhjusel, et ta oli välja andnud vekslil oma kaardimängu võla katteks, millise asiolu tõenduseks palus üle kuulata tunnistajaid. Vastavalt sellele olukorrale ei saa ega või minu volitaja allkiri vekslil kohustuslist jõudu evida.

Juhiseks võttes Vs. § 33 j. t., tuleb järeldada, et nõudja on õigustatud seda asiolu tunnistajatega tõendama.

Kuna jaoskonnakohus tunnistajate ülekuulamise palve jätnud rahuldamata, siis ei või see otsus seepärast püsima jääda, mispärast palun:

Kaevatud Tallinna 4. jaoskonnakohtuniku otsus 23/26. juulist 1935. a. ära muuta ja nõudmine palutud kujul rahuldada, kohtu- ja asjaajamise kulud mõlema kohtu astme eest kostja peale pannes.

Palves tähendatud asiolude tõenduseks palun üle kuulata jaoskonnakohtus ülesantud tunnistajad.

(allkiri).

Kassatsiooni kaebus.

On asi apellatsiooni kohtus otsustatud, võib protsessi pool, kes leiab otsuse mitteseadusepärase olema, kaevata kassatsiooni korras selle otsuse peale riigikohtule.

Kassatsiooni kaebust võib sisse anda (Ts. Kp. S. § 185 ja 186):

1) Kui kohtu otsusega on rikutud seaduse otsekohest mõtet, või on seadust valesti tõlgitsetud.

2) Kui on rikutud kohtupidamise kombeid ja korda niivõrd oluliselt, et otsus selle tõttu jõusse jääda ei või.

3) Kui apellatsiooni kohus on astunud üle oma võimupiiridest.

Kassatsiooni kohus (Riigikohus) ei aruta vaidlusalust asja sisuliselt, vaid ainult eeltähendatuis piirides. Kassatsiooni kaebus peab sisaldama:

1) Isiku nime, kes kaebab.

2) Missuguses asjas kaevatakse.

3) Missuguse kohtu otsuse peale kaevatakse.

4) Äratähenduse selle kohta, missugused seadused või kohtupidamise kombed on kohtu poolt rikutud või mitte silmas peetud.

5) Palve Riigikohtule vaielusaluse otsuse tühistamiseks ning tagasisaatmiseks (üldreeglina) samale kohtule otsustamiseks teises kohtu koosseisus.

Kassatsiooni kaebusele lisatakse juure ära kirjad kaebusest ning kassatsiooni kautsjon. Kautsjoni kui ka ära kirjade esitamise kord ja tagajärjed on samased, kui apellatsiooni kaebuse esitamisel. Kassatsiooni kaebus antakse sisse hiljemalt kahe kuu jooksul pärast lõpuvormis kohtuotsuse valmissaamist*), samale kohtule, mis otsuse tegi. Kassatsiooni kaebused tulevad arutusele Riigikohtu tsiviilosakonnas. Pooltele kutseid kohtusse ilmumiseks ei saadeta, vaid asjade arutamisest kuulutatakse „Riigi Teataja“ lisas. Pooled võivad aga kohtusse ilmuda seletusi andma. Kohtus antavad seletused peavad ainult piirduma kassatsiooni kaebuse piirides ning uusi

*) Otsuse ära kiri kohtuotsusest lõpuvormis tuleb poolel eraldi paluda.

asjaolusid siin ette tuua ei saa. Kassatsiooni kaebuse sisseandmine ei takista kohtu otsuse täitmist, välja arvatud:

- 1) Abielulahutuse asjus.
- 2) Seadusliku sündimise taotlemise asjus.
- 3) Riigi- ja omavalitsuse asjades.
- 4) Kui otsuse täitmise tõttu hilisem tagasitäitmine võimatuks muutub või väga raskeks osutub.

Punkt 4 tähendatud korral tuleb kassatsiooni palve esitajal vastav avaldus esitada otsust teinud kohtule, milles paluda kohtu otsuse seisma panemist kuni kassatsiooni kaebuse läbivaatamiseni.

Kassatsiooni kaebusest ära kirja saamisel võib vastaspool oma seletusi saata kassatsiooni kaebuse kohta Riigikohtule. Sarnased palved saadetakse otsekohe Riigikohtu nimele. Kassatsioonide arutamisest võtab osa peale Riigikohtu kolleegiumi (vähemalt kolm kohtunikku) ka prokurör, kes peale asja ettekandmist ja poolte vaielust asja kohta oma arvamist avaldab.

Kassatsiooni kohus võib otsustada, kas kaebust tagajärjeta jätta või apellatsiooni kohtu otsust, kas osaliselt või tervelt tühistades, asja saata tagasi uueks otsuse tegemiseks.

Asjatoimetuse uuesti läbivaatamine. Juhtumeil, kui kohus oma otsuse on rajanud mingisuguste asitõenduste tunnistajate seletuse peale ning hiljem osutunud, et need tõendid on olnud kas võltsitud, valed jne., siis võib asjast huvitatud pool kümne aasta jooksul pärast otsuse kuulutamist selles asjas paluda nim. otsuse uuesti läbivaatamist.

Otsuse uuesti läbivaatamise palved on lubatud:

- 1) Uute olude ilmsikstulekul.
- 2) Aktide võltsimise, tunnistajate või asjatundjate valelikkuse, poole või selle esindajate süütegude ilmsikstuleku juhul asjas, milles kohtuotsus tehtud.

Otsuste uuesti läbivaatamist võib paluda ainult siis, kui paluja poolt avaldatud asjaolud seda otsust oluliselt muuta võivad. Sarnased palved antakse sisse nelja kuu jooksul peale uute asiolude avalikustulekut jaoskonnakohtuniku otsuste peale ringkonnakohtunikule ja ringkonnakohtu otsuse peale Riigikohtule.

**Kohtumäärused ja
kaebused nende
peale.**

Nõude asjades tekkinud küsimuste kohta, mis ei puutu mitte asja sisu, vaid eriküsimusi (näit. küsimusi: kas nõudepalvet vastu võtta, taandusi rahuldada või tagajärjeta jätta, kas vastunõuet vastu võtta, tunnistajaid üle kuulata jne.), saavad need küsimused lahendatud kohtu poolt, kas kohtu otsuses või jälle kohtu eri määrusega. Vahe kohtu otsuse ja määruse vahel on see, et kohtu otsus lahendab poolte vahekordi sisuliselt, kuna aga määrus lahendab protsessis tekkinud eri küsimusi. Kohtu määruste peale võib kaevata järgmistel juhtumistel erakaebe korras.

- 1) Määruse peale, nõude palve, apellatsiooni ehk kaja mittevastuvõtmise kohta.
- 2) Määruse peale, millega on jäetud tagajärjeta taandus asja mittealluvuse kohta.
- 3) Määruste peale, nõuete kindlustamise ja eeltäitmise kohta.
- 4) Määruse peale, apellatsiooni tähtaja uuendamise kohta.

Erakaebtused jaoskonnakohtuniku määruste peale antakse sisse 7-päeva jooksul pärast määruse kuulutamist. Palved esitatakse samale jaoskonnakohtunikule, kes määruse tegi. Palve kirjutatakse aga ise ringkonnakohtu nimele. Erakaebus peab sisaldama eneses:

- 1) Kaebaja nimetust.
- 2) Määrust, mille peale kaevatakse.
- 3) Põhjendist, miks kaebaja arvab, et määrus ei või jõusse jääda.
- 4) Palvet määruse muutmiseks.

Erakaebuse arutamisel ringkonnakohtus kutsutakse pooled kohtukutsetega kohtusse seletusi andma, kuid poolte mitteilumine ei takista asja otsustamist.

Igasuguste teiste määruste peale võib kaevata ainult apellatsiooni korras koos apellatsiooniga.

Erakaebuste pealt võetakse ainult tempelmaks, kuna kohutulõivu siin maksta ei tule.

Tagaselja otsused Kui kostja ei ole ilmunud isiklikult ega ka ja kaebamine voliniku kaudu kohtusse asjaarutamisele, nende peale, ega ole palunud ka kirjalikult asja ilma temata ära otsustada, võib kohus nõudja palvel teha tagaselja otsuse. Tagaselja otsuses mõistab kohus välja nõudjale kõik selle, mis tema poolt tõendatud. Tagaselja otsus kuulutatakse kostjale, otsusest ärakirja saatmisega, tema elukohta, mis nõudja poolt näidatud. Kui tagaselja otsus on tehtud kostja kahjuks, kelle elukoht teadmata, siis kuulutatakse kohtu resolutsioon, Riigi Teatajas ja ühes kohalikus ajalehes. Kostja, kelle kahjuks on tehtud tagaselja otsus, on õigustatud kahe nädala jooksul, arvates otsuse kättesaamise päevast, esitama tagaselja otsuse vastu kaja kohtule, kes otsuse teinud. Kui aga tagaselja otsus on pööratud eeltäitmisele, ning kostjale kätte antud otsuse täitmise teateleht, ja kui see varem kätte anti kostjale kui ära kiri kohtuotsusest, siis sellest ajast alates, kumb varem kätte antud. Kaja peab sisaldama eneses palvel, asja uuesti läbiarutamise kohta, vastuse nõude palve sisu kohta, ning põhjenduse, miks kostja varem kohtusse ilmuda ei saanud. Pärast kaja vastuvõtmist määrab kohtunik asja uuesti otsustamiseks, millest pooltele teatatakse. Asja uuel arutamisel teeb kohus uue otsuse, arvesse võttes kõiki asjaarutamisel ilmsikstulnud asiolusid. Kaja esitamisel kui ka hiljem, kuni kohus ei ole uut otsust teinud, võib kostja paluda tagaselja otsuse järgi lubatud eeltäitmise seismapanemist. Ühes täitmise peatamisega, võib kohus aga nõudja palvel nõudmist kindlustada.

Otsuste eeltäitmine. Kohtu otsus ei kuulu täitmisele enne seaduse jõusse astumist, kui see otsus ei ole määratud eeltäitmisele. Otsuse eeltäitmist võib aga nõudja paluda järgmistel juhtudel:

- 1) Kui nõudmise aluseks on mingi vastuvaidlematu võla kohustus (veksel, notariaalne võla dokument jne.), või kui nõudmise on kostja õigeks võtnud.
- 2) Kui üüri või rendi tähtaja möödumisel üürnik või rentnik on kohustatud üle andma või vabastama üüri või rendiloleva vara.

- 3) Kui nõutakse koduteenija või töölise tööpalka.
- 4) Kui asja erilise iseloomu tõttu otsuse täitmise viivitusest võib tekkida suur kahju asjaosalisele, kelle kasuks otsus on tehtud, või kui täitmine ise võib hiljem osutuda võimatuks.
- 6) Kui on välja mõistetud eriseaduste alusel kahjutasu õnnetusjuhtudel kannatanud töölistele, teenijatele, kui ka nende perekonna liikmetele.
- 7) Kui on rahuldatud nõue töölisõnnetusjuhtude kindlustusseaduse alusel (ts. Kp. S. § 937).

Peale eeltähendatud juhtude võib nõudja palvel lubada eeltäitmist ka, kui otsus tehakse:

1) tagaselja, 2) kui ka mitte tagaselja, vaid kaja tõttu, mis kostja on esitanud tagaselja otsuse peale, mille järelle eeltäitmine oli lubatud.

Nõude kindlustamine. Kui nõudjal tekib kahtlus selle kohta, et kostja oma varandust võiks kõrvaldada või hilisemalt kohtuotsuse täitmine võimatuks osutuda, siis võib nõudja paluda nõude kindlustamist.

Nõude kindlustamine toimub kohtu poolt täitelehe väljaandmisega, enne asja sisulist otsustamist, mille järel kostja varandus saab arestitud ning seega nõudja nõude täitmine kindlustatud.

Nõude kindlustamine on lubatav asja igasuguses seisukorras. Samuti ka nõude palve sisseandmisel.

Nõue kindlustatakse kohtu poolt ainult neil juhtumel, kui nõue esitatud tõenduste järgi on usaldusväärne ja kui selle mittekindlustamine võib võtta nõudjalt võimaluse saada rahuldust. On üks kindlustuspalve kohtu poolt tagasi lükatud, võib kindlustust paluda teistkordselt. Kohtu poolt kindlustatakse ainult nõuded, mis on tõendatud ja kindlasummaline.

Nõuded kindlustatakse:

- 1) Kas vallasvarale aresti peale panemisega.
- 2) kas kinnisvarale märkuse sissekandmisega või, kui eeltähendatud viisil kindlustada võimata, siis
- 3) kostjalt allkiri võtta ajutisest viibimise kohast mittelehkumiseks.

Kindlustuspalves tuleb ära tähendada kindlustusviis. Kostja võib paluda, vahetada üht kindlustust teise vastu, mis saab rahuldatud kohtu poolt, kui kohus jõuab veendele, et esildatavat kindlustus küllalt tagab nõudja huvi.

Nõudja palves, kostja vallasvara aresti peale panemisega peab olema tähendatud kostja vallasvara, kus see asub.

Aresti panemise kord kostja vallasvarale ja rahasummadele, mis on kolmandate isikute käes või ametiasutistes. Aresti panemine kostja vallasvarale või rahasummadele, mis on kolmandate isikute käes või ametiasutistes, teostub teatelehe kätteandmisega kolmandale isikule või ametiasutisele kohtupristavi poolt. Arest seisab selles, et kolmandal isikul või ametiasutisel on keelatud

välja anda kostjale tema vallasvara või rahasummasid, mis on kolmanda isiku käes või ametiasutises, vaatamata sellele, kas nende väljaandmise tähtaeg on juba kätte jõudnud või jõuab kätte edaspidi.

See teateleht sisaldab:

- 1) nõudja ees- ja perekonnanime ja tema elukoha ära-tähenduse;
- 2) täpse ärakirja kohtu resolutsioonist, millega kohus on otsustanud panna aresti kostja vallasvarale või rahasummale, mis on kolmanda isiku käes või ametiasutises;
- 3) kohtupristavi nimetuse;
- 4) Teadeande, et teatelehe kättesaamisega loetakse arest pealepanduks kostja vallasvarale või rahasummale, mis selle isiku käes või ametiasutises, ning, et selle tõttu nende väljaandmine kostjale on keelatud.
- 5) Teadaande, et kolmas isik või ametiasutus on kohustatud kohtupristavile seitsme päeva jooksul teatelehe kättesaamise päevast, kas tal on olemas kostja aresti alla pandavat vallasvara ja missugust nimelt, või rahasummasid ja kui suuri ning millal ja missugustel tingimustel nad kuuluvad väljaandmisele kostjale.

Teatelehe kätteandmisega loetakse aresti peale panemine teostatuks.

Peale eelpool tähendatud teatelehe kätteandmist kolmandale isikule, või ametiasutisele teatab kohtupristav viivita-

mata ka kostjale tema vallasvarale või rahasummadele aresti pealepanemisest kolmanda isiku juures või ametiasutises ja keelab talle ära selle vallasvara või nende rahasummade käsutamise.

Aresti alla pandud vallasvara või rahasummad võib kolmas isik või ametiasutis anda kohtupristavi korraldusse, kes vallasvaraga toimetab aresti alla pandud varade hoidmise korra kohta seatud eeskirjade järgi, kuna rahasummad kannab kohtu deposiiti.

Ettenähtud avalduse kohtupristavile mitteandmisel kolmanda isiku poolt või valeandmeid sisaldava avalduse andmisel, samuti ka avalduse andmisel pärast tähtaja möödumist, vastutab kolmas isik või ametiasutis kahjude eest, mis nõudjale on tekkinud sellest, et kolmas isik või ametiasutis vaatamata arestile on andnud välja kostjale arreteeritud vallasvara või rahasummasid.

Elukohast mitte-lahkumise allkirja võtmine.

Kui nõue ei ole kindlustatud kinnisvarale märkuse sissekandega kinnistusregistrisse või vallasvara arestimisega, võib nõudja paluda kohut, kes asja toimetab, viivitamata võtta kostjalt allkiri elukohast või ajutisest viibimiskohast mittelahkumise kohta.

Elukohast mittelahkumise allkiri antakse tagasi kostjale:

- 1) kui nõue kindlustatakse ühel eeltähendatud viisil;
- 2) pärast kahe kuu möödumist päevast, mil nõudja kasuks tehti eeltäitmisele pööratud kohtuotsus, või mil otsus astus seadusjõusse, kui neil juhtudel sissenõudja selle tähtaja möödumiseni ei ole palunud kohut välja kutsuda võlgnikku sissenõude rahuldamise vahendite avaldamiseks.

Isikutelt, kes teenivad kaitseväes või piirivalves, võetakse elukohalt mittelahkumise allkiri, nende vahenditu ülemuse kaudu. Kui teenistuses olev isik ümberpaigutamise või komandeerimise tõttu lahku oma väeosast või laevalt, siis väeosa või piirivalve ülem teatab sellest viivitamata vastavale kohtule.

Kolmandate isikute osavõtmine asjast.

Kolmas isik, kes avaldab vaidluse eseme peale oma iseseisvaid õigusi, mis ei olene nõudja või

kostja õigustest, peab andma selle kohta nõudepalve ühe või teise või mõlema poole vastu.

Seesuguse nõudepalve võib kolmas isik esitada ainult enne sisulise otsuse tegemist esimese astme kohtu poolt.

Kolmanda isiku kaasaastumine asjasse. Kolmas isik, kelle huvi oleneb asja otsustamisest ühe poole kasuks, võib kuni asja lõpliku otsustamiseni avaldada soovi võtta sellest osa koos nõudjaga või kostjaga.

Kolmanda isikuna asjasse kaasaastuja peab esitama sellekohase kirjaliku palve kohtuistungil, kas isiklikult või voliniku kaudu. Sama palve esitamine enne kohtu istungit on lubatud siis, kui paluja elukoht on linnas, kus asub asja toimetav kohus.

Kui asjasse kaasaastumise vastu vaidleb üks pooltest või mõlemad pooled, siis määrab kohus, kas lubada kolmandale isikule asjast osa võtta või mitte. Vaidluse puudumisel aga lubab kohus asjasse kaasaastumise.

Kohtu määruse peale, millega kolmandale isikule lubati või keelati asjasse kaasa astuda, võib kaevata lahus apellatsioonikaebusest.

Edaspidises toimetuses pärast asjasse kaasaastumist on kolmandal isikul õigus ette võtta kõiki toiminguid selle poole õiguse kaitseks, kelle abiks ta asjasse astus.

Kohtuotsuse jõud laieneb ka asjasse kaasaastunud kolmandale isikule.

Kolmanda isiku kaasatõmbamine asjasse. Kolmanda isiku kaasatõmbamine asjasse on lubatud samadel juhtudel kui kolmanda isiku kaasa astumine.

Kui kostja arwab enesel õiguse olevat paluda kohut kolmandat isikut kaasa tõmmata asjasse, siis peab ta sellekohase palve esitama hiljemalt esimesel istungil asjas.

Kui aga olud, mis teevad kaasatõmbamise tarvilikuks, on tekkinud või said kostjale teatavaks pärast nende tähtaegade möödumist, siis peab ta kaasatõmbamispalve esitama hiljemalt esimesel istungil pärast selle olu ilmsiks tulemist või teatavaks saamist, mis põhjustab kaasatõmbamise.

Nõudja, kes kostja vastuväidete tõttu soovib kolmandat isikut kaasa tõmmata asjasse, võib oma sellekohase nõude aval-

dada samal istungil, kus kostja need väited esitab, kuid peab esitama sellekohase kirjaliku palve hiljemalt järgmisel päeval pärast istungit.

Palves kolmanda isiku asjasse kaasatõmbamise kohta tähendatakse tema elukoht ning kirjeldatakse asjaolud ja alused, mille tõttu paluja arvates see isik tuleb kaasa tõmmata.

Kolmanda isiku elukoha tähendamata jätmisel ei kutsu kohus teda välja.

Vaidluse korral kolmanda isiku kaasatõmbamise vastu määrab kohus, kas lubada kaasatõmbamist või mitte. Vaidluse puudumisel aga rahuldab kohus poole palve.

Kohtuotsuse jõud laieneb ka asjasse kaasatõmmatud kolmandale isikule, kui ta võttis asjast osa.

Kui kaasatõmmatav isik ei ilmu määratud tähtajal, samuti ka kui ta keeldub osa võtmast, antakse asjale kõik poolte vahel. Sellejuures võib protsessija, kes kaasatõmbamist on palunud, kohut paluda kindlustada oma regress-nõuet kaasatõmmatu vastu.

Asjast osa võtmast keeldunud kolmanda isiku väljakutse kulud kannab see pool, kes palus tema kaasatõmbamist, kuid ta võib paluda nende tasumist kolmanda isiku poolt, kui ta pärast esialgse asja lõpetamist esitab viimase vastu regress-nõude.

Kui asjasse astub kaasatõmmatud isik, kelle vastu on esitatud regressnõudmine, siis lahendab kohus kõigepealt peanõudeasja ja pärast seda samal istungil ka regressnõudeasja, kui see on võimalik.

Kohtukulud.

Kohtukulud tsiviilasjade toimetusel on järgmised:

- 1) Tempelmaks.
- 2) Kohtulõiv.
- 3) Kantseililõiv.
- 4) Asjatoimetusmaksud.
- 5) Asjaaajamiskulud.

Tempelmaks tasutakse tempelmaksu seaduse alusel. Palve esitamisel, täitelehe, ära kirja või teatise saamiseks tuleb tasuda ka sellekohane tempelmaks. (Vaata Tempelmaksu seadus.)

Kohtulõivu võetakse nõude- ja vastunõude palvetelt, kolmandate isikute palvetelt, kes on avaldanud oma õigused vaiel-dava vara peale; kajadelt tagaselja otsuste pealt, apellatsioonikaebustelt, vastuapellatsioonidelt ja nõuete eelkindlustamise palvetelt järgmiselt:

- 1) Kui nõudehind ei ulatu üle 1000 kr. — 3% nõudehinnast,
- 2) „ „ ulatub üle 1000 kr., kuid mitte üle 10.000 kr., esimese 1000 krooni pealt 30 kr. ning ülejääva summa pealt 2½%;
- 3) kui nõudehind ulatub üle 10.000 kr., esimese 10.000 kr. pealt 255 kr. ning ülejääva summa pealt 2%. Summa alla 1 krooni loetakse täieks krooniks.

Tulevaste nõuete eelkindlustamise palvetelt, sundtäitmispalvetelt aktide järgi ja sundtäitmise pealekirjutise tühistamise nõudepalvetelt võetakse kohtulõivu pooles suuruses.

Lõivu sissenõudmise apellatsioonikaebuselt või kajalt ei võeta arvesse esialgset nõudehinda, vaid summat, mille sissenõudmist paluja taotleb või mille väljamõistmisele ta vastu vaidleb.

Lõiv lisatakse juurde nõudepalvele, apellatsioonikaebusele või kajale.

Kohtumarke müüakse Eesti Panga osakondades ja kohtuasutistes.

Kohtu sellekohase määruse järgi antakse palujale tagasi riigikassast kohtulõiv või äratarvitatud kohtulõivumarkide hind:

- 1) Kui tagasi antakse palve, kaja või kaebus;
- 2) kui kohtulõivu on makstud suuremal määral, kui nõuetav;
- 3) Kui protsessija palub jätta tema palve, kaja või kaebuse läbi vaatamata enne sellele käigu andmist;
- 4) kui kohus on asja arutamisele võtmisest keeldunud asja liigi mittealluvuse tõttu.

P. 2 ettenähtud juhul antakse tagasi ainult ülearu tarvitatud kohtulõivumarkide hind sularahas ülearumakstud summa.

Kantseleilõiv. Otsuste, dokumentide ning teiste paberite ära- kirjade, täitelehtede, tunnistuste, teatiste jne. väljaandmisel protsessijatele võetakse nende valdamise eest kantseleilõivu 25 senti leheküljelt. Lõivu võetakse kohtumarkides.

Kantseleilõiv makstakse kohtusse ühes tempelmaksuga.

Asjaajamiskulud. Asjaajamiskulud määratakse asja kaotanud poolelt võitja poole kasuks, olenemata sellest, kas pool on ajanud asja isiklikult või voliniku kaudu. Kulude suurus arvutatakse kohtute seaduses sisalduva advokaatide tasutaksi järgi.

Kohtukulude tasumine protsessijatele.	Protsessija, kelle vastu otsus tehtud, on kohustatud vastaspoole nõudmisel tasuma kõik kohtukulud, välja arvatud seaduses tähendatud juhud.
--	---

Taanduse tõttu asja lõpetamise juhul on kostjal õigus saada nõudjalt kohtukulud, nende seas ka asjaajamiskulud advokaatide tasutaksi järgi.

Asja otsustamisel osalt ühe ja osalt teise poole kasuks määrab kohus, missugusel määral igaüks protsessijaist omab õiguse kohtukulude peale ja kui palju tasaarvutuse tõttu tuleb anda sellele poolele, kelle kasuks on mõistetud kulude suurem summa.

Kohtukulud asjas, millest võtab osa mitu isikut, määratakse kohtu poolt võrdeliselt sellele, mida keegi on nõudnud, või mille vastu vaielnud. Juhul aga, kui nõue on rahuldatud mitme isiku vastu solidaarselt, vastutavad nad solidaarselt ka kohtukulude eest.

Kui kostja ei ole andnud põhjust nõude esitamiseks ja pärast väljakutset kohtusse viivitamata esitab ilma nõude vastu vaidlemata nõudele vastava rahulduse, siis vabastatakse ta kohtukulude maksmisest ja need pannakse kostja palvel tema kasuks nõudja peale.

Riigiasutised on kohustatud tasuma võitjale poolele kõik viimase poolt kantud kohtukulud üldistel alustel.

Kohtuotsus ja selle täitmine.

Kohtu otsused, mis on astunud seadusejõusse, või pööratud eeltäitmisele, täidetakse sellekohase täitelehe alusel.

Sundotsused. Sundtäitmisele kuuluvad:

1) Kinnistus- ja notariaalaktid ning Notariaalseaduse järgi tõestatud aktid raha maksmise või asjade või muu vallasvara tagasiandmise kohta, kui nendes aktides tähendatud võlakohustuste täitmine ei ole aktis endas tehtud olenevaks seesuguste tingimuste täitmisest, milliste saabumine peab enne seda olema tõendatud nõudja poolt.

2) notariaalsed või seatud korras tõestatud, samuti ka kinnistusraamatusse kantud rendi- või üürilepingud raha maksmise kohustuste suhtes, samuti ka rentniku või üürniku kohustuse suhtes vabastada või tagasi anda rendil või üüril olev vara lepingus määratud rendi- või üüritähtaja möödumise tõttu, kui selle juures eelkäiv ülesütlemine on toimunud notari kaudu.

Kui rendi- või üüriese on võõrandatud, siis kuulub sundtäitmise õigus uuele omanikule.

3) protestitud vekslid ja tšekid, mis on protestitud või millel on Tšekiseaduse § 19 p. ette nähtud pealekirjutus;

4) leppeaktid, mis on tõestatud õnnetusjuhtude tõttu kannatanud töölistele ja teenijatele, samuti nende perekonnaliikmetele tasu maksmise seaduse järgi.

Ei kuulu sundtäitmisele aga:

1) kui täitmine on sihitud riigi- või omavalitsusasutiste vastu;

2) kui aktis sisalduv võlakohustus on kustunud aegumise tõttu, mille olemasolu silmanähtavalt ilmneb akti sisust.

Õigus aktide järgi 1) isikule, kelle nimele akt on välja antud;
sundtäitmise peale 2) isikule, kellele akt on üle antud tõestatud
kuulub: nimelise pealekirjutisega või erilise kinnis-

tus-, notariaal- või tõestatud aktiga, või kelle käes akt on blanko pealekirjutise alusel;

3) tähendatud isiku pärijale, kui tema pärimisõigused on tõendatud määrusega pärandusõigustesse kinnitamise kohta või testamendiga, mis on astunud seadusejõusse;

4) käendajale, kes on võlgniku eest ära maksnud kohtuotsuse järgi või sundtäitmiskorras, või kelle maksmine on tõendatud pealekirjutisega akti või eraldi allkirjaga, kui viimased on tõestatud seatud korras;

5) kinnisvara rendi- või üürilepingu järgi selle kinnisvara omanikule;

6) protestitud vekslite ja tšekkide järgi vekсли- või tšekipidajale, kelle nimel on veksel või tšekk protestitud, samuti pealekirjutajale, käendajale ja vahendajale, kes on maksnud vekсли järgi ja esitab regressnõude. (Vt. Veksliseadus.)

Sundtäitmine 1) isiku vastu, kelle nimel akt on välja antud,
aktide järgi on protestitud vekсли ja tšeki järgi aga kõigi
lubatud: nende järgi kohustatud isikute vastu;

2) käendaja vastu, kui ta ise võlgnikuna on võtnud enda peale võlakohustuse;

3) isiku vastu, kellele on läinud üle kinnisvara kasutamine rendi- või üürilepingu järgi, kui seesugune üleminek tõendatakse lepingul oleva tõestatud pealekirjutisega või erilise kinnistus-, notariaal- või tõestatud aktiga;

4) kohustunud isiku pärijate vastu, kui päranduse vastuvõtt nende poolt on tõendatud kohtumäärusega nende pärandusõigustesse kinnitamise kohta või testamendiga, mis on astunud seadusjõusse.

Aktide järgi sundtäitmise palves raha maksmise kohta peab olema sõnaselgelt märgitud akti järgi sissenõutav kapitalisumma ja maksta tulev tagatistrahv ning protsendid, nii kokkulepitud kui ka seaduslikud, vekсли ja tšeki järgi aga ka protestiga seotud kulud ja seaduses määratud tasu.

Ühes palvega on sissenõudja kohustatud esitama akti enda, mis kuulub sundtäitmisele ja kohtulõivu pooles suuruses. Vekсли ja tšeki juures tuleb esitada ka protestiakt.

Sundtäitmispalve esitatakse vastavalt nõudehinna alluvuse järgi kas jaoskonnakohtunikule või ringkonnakohtule.

Sundtäitmispalvet rahuldamast keeldumise juhul annab kohus akti palujale tagasi ühes pealekirjutisega keeldumise põhjuste kohta, samuti ka teised esitatud dokumendid ning kohtulõivu.

Akt ühes sellele tehtud täitmispealekirjutisega pööratakse sissenõudja soovil sundtäitmisele eeskirjade järgi, mis on seotud otsuste täitmise kohta, kusjuures:

1) täitmiskutse saatmisel kostjale kätte toimetatakse ka sissenõudja poolt otsuse täitjale esitatud ärakirjad täidetavast aktist ja täitmise kohta järgnenud resolutsioonist;

2) aktitäitmise, täielikult või osaliselt, täitja märgib aktile, ning pärast täieliku rahuldamise saamist annab akti üle kostjale ja osalise maksmise juhul annab viimasele allkirja selle kohta; rendi- või üürilepingu juhul aga antakse akt tagasi sissenõudjale.

Kostja, kes tunnistab sissenõudja taotlused ebaõigeks, võib nõudehinnale vastava alluvuse järgi üldisel alusel kuue kuu jooksul, arvates sundtäitmisele pööratud akti ärakirja temale kätteandmise päevast, esitada nõude sissenõudja vastu, viimase nõude sisu ümberlukkamiseks. Esimese kuu jooksul või kui sundtäitmine veel ei ole lõppenud, siis selle täieliku lõpetamiseni võib seda nõuet esitada nii sissenõudja elukoha kui ka täitmistoimingu teostamise koha järgi, pärast seda tähtaega aga ainult sissenõudja elukoha järgi. Sellejuures on nõude esitajal lubatud paluda sundtäitmise peatamist või kui sissenõudja selles korras juba on saanud rahulduse, nõude kindlustust.

Sunnitäitmise korras sissenõutud summa või kostjalt ära võetud asjad või muu vara antakse üle sissenõudjale üksnes pärast seitsme päeva möödumist, kui ei järgne vastava kohtu määrust sissenõude peatamise või nõude kindluste kohta.

Jaoskonnakohtuniku korralduste peale sundtäitmispalvete suhtes võib sissenõudja esitada täitmistoimingute teostamise kohta ringkonnakohtule erakaebusi kõigis asjus, milles taotlused on jäetud rahuldamata.

Kaebused esitatakse seitsme päeva jooksul, arvates sissenõudja poolt esitatud akti tagasiandmise päevast.

Kohtuotsuste täit- Täitmisele kuuluvad:

mine.

1) kohtuotsused, mis on astunud seadusjõusse või pööratud eeltäitmisele;

2) kohtumäärused;

3) aktid, mis on kohtu poolt määratud sundtäitmisele.

Tagaseljaotsus, mis on pööratud eeltäitmisele, viiakse täide kohtuotsuste täitmise üldeeskirjade järgi, kuid vaieldavat vallasvara ega sularahasummasid ei anta üle sissenõudjale, vaid need pannakse ainult aresti alla; rahaliste sissenõuete rahuldamiseks aresti alla pandud üleskirjutatud vara ei kuulu aga müügile enne ühe kuu möödumist, arvates võlgnikule täitmise esimese kutse kätteandmise päevast.

Kohtuotsus täidetakse täitmislehe alusel, mis välja antakse kohtust, kes otsuse on teinud, suulise või kirjaliku palve peale.

Otsuse järgi, mis on tehtud mitme isiku vastu, antakse poolele, kelle kasuks otsus on tehtud, tema palvel üks või mitu täitmislehte, vastavalt kostjate arvule, ära tähendades, missuguses osas nimelt peab otsus viidama täide igauhe suhtes nende seast.

Otsuse täitmise viisid on järgmised:

1) vara üleandmine natuuras isikule, kellele ta on mõistetud;

2) sissenõude pööramine võlgniku vallasvarale;

3) sissenõude pööramine võlgniku kinnisvarale;

4) kohtu otsuses täpselt tähendatud toimingute teostamise või mitteteostamise sundimine.

Sissenõudmist võib pöörata ühteaegu mitmele varale, mis kuuluvad võlgnikule, üksnes niisugusel juhul, kui ühe hind neist täielikult ei kata sissenõudesummat.

Kõik otsuse täitmise toimingud pannakse selle kohturingkonna kohtupristavi peale, kus need toimingud teostamisele tulevad.

Kohtuotsused, mille järgi vallasvarast sissenõutav summa ei ületa 200 krooni ja mille täitmine toimub linnas, kus puudub kohtupristav, või väljaspool linna piire, täidab kohalik politseikomissar, abikomissar või konstaabel.

Politseiametnikud toimivad otsuste täitmisel eeskirjade alusel, mis maksvad kohtupristavite kohta, selle vahega, et nad kohtupristavite taksis ettenähtud tasu saavad pooles suuruses.

Nii sissenõudjale kui ka võlgnikule on lubatud kutsuda kõigi täitmistoimingute juurde tunnistajaid mitte üle kahe kummaltki poolt. Need tunnistajad ei saa tasu.

Sissenõudja, võlgnik ja kõik isikud, kelle õigustesse ja kohustustesse pristavi toimingud puutuvad, on õigustatud olema nende toimingute juures, tegema nende puhul avaldusi.

Kohtupristav on kohustatud kirjutama kõik oma toimingud otsuse täitmise kohta päevikusse.

Juuresolevale sissenõudjale annab kohtupristav otsuse täitmisel saadud raha välja kviitungi vastu, äraolevale saadab ta viimase nõudel ning arvel selle viivitamata välja posti kaudu. Kui seda raha ei või välja anda sissenõudjale, siis kantakse see kohtu deposiiti kohalikku Eesti Panga osakonda.

Mitme võlausaldaja poolt ühelt ning samalt võlgnikult ühel ning samal ajal sissenõutud või vara müügist saadud summa jagatakse, kui see on küllaldane kõigi esitatud nõuete rahuldamiseks, kohtupristavi poolt võlausaldajate vahel, ülejääk aga antakse võlnikule tagasi.

Kõik täitmiskulud, selle seas ka kohtupristavile kuuluv tasu, nõutakse sisse sellelt isikult, kelle vastu otsus täidetakse.

Kaebused otsuste ebaõige täitmise peale ja kõik vaidlused täitmisel, peale nende, mis puutuvad otsuse tõlgitsemisse, kuuluvad selle kohtu läbivaatamisele, kelle ringkonnas otsust täidetakse.

Vaidluse avaldamine või kaebuse esitamine ei peata pristavi täitmistoiminguid, olgu siis, ei täitmine on peatatud kohtumäärusega.

Palve kohtuotsuse täitmisele, pööramiseks vallasvarale.

Pärnu I jaosk. kohtupristavile.

Ants Rahumäe, eluk. Pärnus,
Jõe t. 37.

Palve.

Juurde lisades Pärnu I jaoskonnakohtuniku täitelehe 15. veebr. 1935 nr. 422 palun täitelehes väljendatud kohtuotsus täide viia. Mittevabatahtliku tasumise korral palun täitmine pöörata kostja vallasvarale, mis asub tema elukohas Pärnus,

Järve t. 22 ja koosneb korteri sisseseadest ja riidekraamist, ning see vallasvara müügile määrata.

(allkiri).

Lisa: Täiteleht.

Palve kohtuotsuse täitmise seismapanekuks.

Pärnu II jaosk. kohtupristavile.

Adu Kuresaare, elukoht Pärnus,

Alliku t. 7.^e

P a l v e.

Minu nõudeasjas Jaan Haavalehe vastu on Pärnu I jaoskonnakohtuniku täitelehe põhjal Teie poolt üleskirjutatud ja müügile määratud kostja Haavalehe vallasvara. Et kostja minule võlgneva summa lubas tasuda vabatahtlikult, palun:

Minu nõudeasjas Jaan Haavalehe vastu otsuse täitmine seisma panna kuni minu sellekohase palveni.

(allkiri).

Vallasvarale aresti panemine. Sissenõude pööramine vallasvarale teostub sellele varale aresti panemise kaudu. Aresti alla ei või panna vallasvara rohkem, kui see tarvilik võlausaldajate rahuldamiseks ja sissenõude kulude katteks.

Arest pannakse peale võlgniku, sissenõudja ja nende poolt kutsutud tunnistajate juuresolekul; kui keegi neist jääb ilmumata, ei peata see aresti peale panemist.

Vallasvara hindamist toimetatakse vara aresti alla panemisel ja hindamissummad märgitakse nimekirjas.

Iga üleskirjutatud asja hind määratakse sissenõudja ja võlgniku vastastikusel kokkuleppel. Juhul, kui seesugune kokkulepe puudub või pooled keelduvad osa võtmast hindamiselt, ja samuti, kui on ilmunud ainult üks pool, toimetab hindamist kohtupristav, kusjuures temale on lubatud pöörduda asjatundjate poole kaastegevuseks.

Aresti alla pandud vara hoidmine. Aresti alla pandud sularaha ja väärtpaberid antakse hoiule kohtu deposiiti. Muu aresti alla pandud vara antakse hoiule või paigutatakse eriti selleks riigi või omavalitsuse poolt sisseseatud ruumidesse.

Hoidja määratakse nõudja ja võlgniku kokkuleppel, vastasel korral aga pristavi poolt.

Kohtupristav on kohustatud määrama hoidjaks jõukaid isikuid ja eelistavalt neid, kes võtavad enese peale vara hoidmise seda ümber paigutamata. Jõukuse tingimus ei ole nõutav võlgniku ega tema perekonnaliikmete suhtes.

Hoidja, kui selleks ei ole määratud võlgnik, saab tasu hoiu eest.

Müüdud vara hoiukulud arvutatakse maha ja makstakse välja müügist saadud summast.

Äpardunud ja maksvusetus enampakkumised. Enampakkumine tunnustatakse äpardunuks: 1) kui ei ilmu pakkuda soovijaid; 2) kui ilmumisel keegi ei tee ülepakkumist hinnatud summale;

3) kui pärast enampakkumise lõppemist ostja, kes sisse maksis osa pakutud hinnast, ei maksa tähtajaks ära ülejäänud summat.

Kui enampakkumine on äpardunud, siis on võlgniku võlausaldajatel õigus kas paluda uue enampakkumise toimetamist või jätta müümata vara enesele hinnatud summa eest. Vara endale jätmise soovi peavad sissenõudjad pristavile avaldama enne uue enampakkumise määramise palve esitamist.

Uus enampakkumine määratakse teistkordse hindamiseta ja toimetatakse eeskirjade järgi, mis on seatud esimeseks enampakkumiseks ainult selle erinevusega, et teisel enampakkumisel võib vara müüa ka alla selle hinnatud summat.

Vara, mis ei ole müüdud teisel enampakkumisel, ja mida pärast seda enampakkumist võlausaldajad ei ole jätnud endale, vabastatakse arestist.

Vaidlused sissenõude pööramisel vallasvarale. Kohtupristavil ei ole õigust peatada aresti pealepanemist, kui võlgnik või kolmandad isikud väidavad, et võlgniku valdamisel olev vara temale ei kuulu; see peatamine on võimalik ainult juhul, kui on sisse makstud kogu summa, mis kuulub sissenõudmisele, või sissenõudja on peatamiseks avaldanud oma nõusoleku.

Kolmas isik, kes leiab, et temale kuulub mingisugune õigus üleskirjutuse ajal võlgniku valdamisel olnud vara või selle osa

peale, on kohustatud sellele vara või osa avaliku müügi või sellest juba saadud raha väljaandmise kõrvaldamiseks esitama nõude kohtusse, aresti pealepanemise koha järgi. Kui aga aresti alla pandud vara oli aresti pealepanemise ajal kolmanda isiku enda valdamisel, siis on kolmandal isikul lubatud aresti kõrvaldamiseks pöörduda erikaebusega kohtupristavi tegevuse peale kohtusse, kellelt pristav on täitmisülesande saanud, kusjuures kolmas isik erakaebuse mitteesitamisest seaduses tähendatud tähtaja jooksul, samuti ka juhul, kui see kaebus jäetakse tagajärjeta, võib ikkagi kaitsta oma õigusi aresti alla pandud vara peale nõude esitamisega, aresti pealepanemise koha järgi. Tähendatud nõude järgi kutsutakse välja võlgnik ja sissenõudja kostjatena.

Vahendite otsimine sissenõude rahuldamiseks. Neil juhtudel, kui võlgnikult midagi võtta ei ole, võivad sissenõudjad paluda kohut, kelle ringkonnas võlgnikul on elukoht või ajutine asukoht, välja kutsuda võlgnikku kohtu ees avalduse tegemiseks selle kohta, kas tal on vahendeid ja nimelt missuguseid sissenõude rahuldamiseks.

Võlgniku avaldus, samuti ka tema keeldumine avalduse tegemisest kantakse protokollis.

Kui võlgnik tema poolt tehtud avalduses tunnustab, et tal ei ole mingisuguseid vahendeid sissenõutava summa äramaksimiseks, või kui vastupidi võlgniku tunnustusele tema vara üldse ei leita, või see osutub sissenõude katmiseks mitteküllaldaseks, siis võib sissenõudja korrata palvet võlgniku väljakutsumise kohta kuni oma nõude täieliku rahuldamiseni.

Võlgnik on õigustatud sissenõudja palve järgi saadetavat kutset ära ootamata ilmuma kohtusse, kelle ringkonnas tal on elukoht või ajutine asukoht, ja paluma kohut kanda tema avaldus protokollis temal olevate maksuvahendite või nende puudumise kohta toimetatava sissenõude rahuldamiseks.

Juhul, kui võlgnik ei ilmu kohtusse või jätab jaoskonna kohtuniku poolt koostatud protokollis kaaluvate põhjusteta esitamata, teeb kohtunik korralduse võlgniku toomiseks kohtusse Kriminaalkohtupidamise seadustikus ettenähtud korras. Võlgnik, kes elab väljaspool linna, kus asub teda väljakutsunud

jaoskonnakohus, tuuakse jaoskonnakohtuniku juurde, kelle jaoskonnas ta elab.

Kui kohtusse toomise korraldus täitmisel osutub, et võlgnik on kadunud oma elukohast või ajutisest asukohast, siis teeb kohus korralduse võlgniku otsimiseks politsei kaudu. Kui võlgniku asukoha leidmiseks politsei poolt tarvitusele võetud abinõud jäävad tagajärjeta, võib kohus Kriminaalkohtupidamise seadustiku alusel teha korralduse võlgniku otsimiseks kuulutuse kaudu, kui ta tunnustab selle abinõu kasulikuks otsitava isiku asukoha leidmiseks. Kuulutuses tähendatakse ära otsus, mille täitmiseks sissenõuet toimetatakse.

Võlgniku, kes on leitud linnas, kus asub ringkonnakohus, kes tegi korraldused otsimiseks ja otsimise kuulutuse avaldamiseks, toob politsei tähendatud ringkonnakohtusse protokoll koostamiseks; võlgnik aga, kes on leitud väljaspool nimetatud linna, tuuakse samaks otstarbeks jaoskonnakohtuniku juurde, kelle jaoskonnas ta on leitud.

Volituste tühistamine. Volitus, mis on antud mitmesuguste toimingute teostamiseks teatavas kohtuasutises, tühistatakse volitaja või tema poolt selleks volitatud isiku sellekohase avaldusega, mis esitatakse samale kohtuasutisele.

Avaldus peab sisaldama:

- 1) volitaja ja tema elukoha ning voliniku äratäheenduse;
- 2) volituse sisu, väljaandmise aja ja koha ning selle asutise äratäheenduse, kus ta on tõestatud.

Suulise avalduse kohta koostatakse protokoll.

Kohtuasutis, kellele avaldus on antud või tehtud, võtab selle teatavaks ja kui volituse algkiri on kohtu toimetuste juures, teeb sellele pealkirja vastavalt avalduse sisule.

Seesuguse volituse tühistamise palve, mis on antud mingisuguste toimingute teostamiseks üldse, ilma et see oleks piiratud teatava kohtuasutisega, esitatakse paluja äranägemisel peale selle volituse maksvuse piirkonnas asuvale jaoskonnakohtunikule.

Peale palve vastuvõtmist teeb jaoskonnakohtunik volituse tühistamise määruse, millest teatab viivitamata ametikohale

või isikule, kes volituse on tõestanud, ja kuulutab Riigi Teatajas.

Peale selle võib kohus kuulutada volitaja äranägemisel ja valikul ühes või mitmes rohkem levinud kohalikus või pealinna ajalehes.

Kui voliniku viibimiskoht on teada, siis võib volitaja ühes volituse tühistamise kuulutuse palvega või ka ilma selleta paluda jaoskonnakohtunikku võtta volinikult volitus ära.

Selles asjas järgnenud jaoskonnakohtuniku määruse täitmiseks antakse täitmisleht.

Administratiiv-kohtu kord.

I.

Administratiiv-kohtud ja nende alluvus.

Kohtulik võim administratiiv-asjus on: jaoskonnakohtunikkudel, ringkonnakohtuil ja Riigikohtul.

Protesteerida ja kaevata administratiiv-asjus võib: valla-, alevi-, linna- ja maavolikogude ning vähemusrahvuste kultuur-nõukogude, valla-, alevi-, linna- ja maavalitsuste ning vähemusrahvuste kultuurvalitsuste, nende osakondade (komisjonide), samuti valla- ja alevivanemate, linnapeade ja maavalitsuste esimeeste ning valla-, alevi-, linna- ja maavalitsuste üksikute liikmete, üksikute ministrite, ministeeriumide ja nende peavalitsuste ja viimaste võrdsete allüksuste, politsei-prefektide, raudteepolitsei komissari, politsei komissaride ja teiste seaduses eraldi tähendatud valitsuse asutuste ning üksikute ametnikkude otsuste, korralduste ja määruste peale ja tegevuseta oleku vastu, kui selles avaldub maksvate seaduste või määruste rikkumine, ettekirjutatud kohuste täitmata jätmine või põhjendamatu viivitus.

Õigus protesteerida on valitsuse ametnikkudel, kellel seaduse järele ülesandeks on tehtud omavalitsuse ja teiste riigiasutuste seaduslikkuse järele valvata. Õigus kaevata on kõigil isikuil, seltsidel, ühisustel ja omavalitsuste asutustel, kui nende õiguslikud ehk varanduslised huvid administratiiv-asjus seadusevastaselt on puudutatud.

Jaoskonnakohtunikkudele alluvad: protestid ja kaebused kohalikkude valla- ja alevivalitsuste, nende osakondade (komisjonide), nende üksikute valitavate ametnikkude ning politseikomisсарide tegevuse peale.

Ringkonnakohtule alluvad: 1) protestid ja kaebused linna- ja maavolikogude ning vähemusrahvuste kultuurnõukogude määruste ja otsuste peale; 2) protestid ja kaebused linna- ja maavalitsuste ning vähemusrahvuste kultuurvalitsuste, nende osakondade (komisjonide), kui ka üksikute valitavate ametnikkude tegevuse peale.

Riigikohtule alluvad: 1) kaebused üksikute ministrite, ministriumide, nende peavalitsuste või viimastele võrdsete allüksuste ja teiste kõrgemate administratiiv-asutuste või ametnikkude otsuste, korralduste ja määruste vastu; 2) revisjoni-protestid ja revisjoni-kaebused jaoskonnakohtunikkude ja ringkonnakohtute otsuste peale administratiiv-asjus. Riigikohtu otsused on lõplikud.

Kõigi teiste asutuste ja ametnikkude tegevuse peale administratiiv-asjus antavate kaebuste ja protestide alluvus kohtutele määratakse vastavates seadustes.

II.

Protestide ja kaebuste kohtusse sisseandmise kord.

Kaebused ja protestid antakse kohtule sisse tähtaegadel, mis seaduses eraldi on kindlaks määratud; neil juhtumistel aga, kus seaduses tähtaega ära tähendatud ei ole, — kuu aja jooksul, arvatud sellest päevast, millal protesti ehk kaebust väljakutsuv määrus, korraldus ehk otsus teada anti, ehk kui ta teadaandmise ehk väljakuulutamise alla ei käinud, sellest päevast, millal määrus, korraldus, otsus, samuti ka tegevus, tegevusetus ehk hooletus kaebajale ehk protestitõstjale teatavaks sai. Viivituse peale kaebuse ehk protesti tõstmiseks tähtaeg piiratud ei ole.

Protestid ja kaebused antakse kohtule kirjalikult sisse. Neis peab sisalduma: 1) kohtu nimetus, kellele nad antakse; 2) protesteerija ehk kaebaja eesnimi, perekonnanimi ja täielik

aadress; 3) ametniku ehk asutuse nimetus ja asukoht (aadress), kelle vastu kaebus sihitud; 4) asjaolu lühikene kirjeldus ühes selle korralduse, määruse, otsuse ehk tegevuse äratähendamise, mille vastu protest ehk kaebus sihitud; 5) täpipealne äratähendamine, mis just protesteerija ehk kaebaja nõuab; 6) juurdelisatud paberite nimetus; 7) protesteerija ehk kaebaja allkiri.

Protestile ehk kaebusele tulevad ligi lisada tõendused kas algkirjas või ära kirjas, millele kaebaja toetub. Ei ole kaebajal võimalik esitada mõnda tõendust, peab ta kaebekirjas seletama selle sisu, ühes põhjuste tähendamisega, mispärast tal ei ole võimalik seda esitada ja kus see leidub. Peale selle lisatakse kaebusele või protestile juurde ära kiri kaebusest või protestist selle asutuse või ametniku tarvis, kelle peale kaevatud või kelle vastu protest esitatud.

Kaebused ja protestid kirjutatakse vastava kohtu nimele ja esitatakse sellele riigi- või omavalitsusasutusele või ametnikule, kelle peale kaevatakse.

Kaebus või protest saadetakse administratiiv-asutise poolt tagasi:

- 1) kui ta esitatakse seatud tähtaegade möödumisel;
- 2) kui ta esitatakse volinikult, kes selleks ei ole volitatud, või
- 3) kui kaebusel või protestil puudub allkiri.

Kaebuste sisseandmine kohtule ei takista iseenesest mitte otsuse, määruse jne. täitmist, mille vastu kaebus tõstetud, kuid kaebaja palve peale on kohtul õigus oma otsuse põhjal täitmist esialgselt seisma panna.

III.

Asjade arutusele nimetamise kord.

Pärast kaebuse või protesti kohtusse jõudmist määrab kohus asja arutamisele ning teadustab istungi ajast kutsekirjades kaebuse või protesti andjale ja kaebealusele.

IV.

Asjade arutamine.

Asjade arutamine sünnib avalikult kohtuistungisel. Ilmunud asjaosalised võivad ise ehk volinikkude läbi kohtule selgustusi anda ja tõendusi ette panna.

Ühe ehk teise fakti asjaosaliste poolt tõekstunnistamine ehk õigeksvõtmine ei ole kohtule asja otsustamise juures mitte kõitev ega kohustav.

Administratiiv-kohtul on õigus asjasse puutuvaid tõendusi üleüldisel alusel läbi katsuda, tunnistajaid üle kuulata jne., sealjuures mitte piiratud olles ainult nende tõendustega, mis asjaosalised ise ette toovad, vaid ta võib ka iseseisvalt asja selgituseks abinõusid tarvitusele võtta ja tõendusi koguda.

V.

Asjade otsustamine.

Kohus teeb otsuse oma sisemise äratundmise järele, mis seaduse ja kogu asjaolude peale peab põhjuma.

Administratiiv-kohus võib otsustada: 1) protesti ehk kaebust ilma tagajärjeta jätta; 2) protesteeritud ehk kaevatud korraldusi, määrusi, otsusi ehk tegevust kas täielikult ehk osaliselt tühjaks tunnistada, tarvilisel korral ette kirjutades, tühjastunistatud akti asemel uus korraldus, määrus ehk otsus välja anda, ehk uus tegevus ette võtta antud juhataste järele; 3) ette kirjutada vastavale asutusele ehk ametnikule, kas teatud tegevus ette võtta ja täita, kui see talle seaduse ehk valitsusvõimu kohustava määruse läbi sunduslik ehk kui seda paratamata tarvis on seadusliku korra ja kaebaja õiguste jalule seadmiseks, — ehk jälle teatud tegevusest hoiduda ja loobuda ja 4) ametnikke seaduses ettenähtud kordadel ametist tagandada.

VI.

Otsuse peale edasikaebamine.

Niihästi jaoskonnakohtuniku kui ka ringkonnakohtu otsuste peale võib revisjonikaebuse ehk -protesti teel Riigikoh-

tusse edasi kaevata ühe kuu jooksul otsuse kuulutamise päevast arvates.

Revisjonikaebus ehk -protest kirjutatakse Riigikohtu nimel ja antakse vastavale jaoskonnakohtunikule ehk ringkonnakohtule sisse, Riigikohtule edasisaatmiseks ühes kohtuaktiga.

Revisjoniprotest ehk -kaebus peab eneses sisaldama: 1) põhjuseid, mispärast protestitõstja ehk kaebaja otsusega rahul ei ole; 2) palvet, et Riigikohus otsust tühjaks tunnistaks ehk muudaks.

Revisjoni-protestile ehk -kaebusele tuleb kaevatava asutuse või ametniku tarvis lisada ligi ära kiri protestist või kaebusest, kui ka viimastele juurdelisatud dokumentidest. Peale selle tuleb revisjoni-kaebuse juures esitada revisjonimaks.

Riigikohus asja läbivaatamise juurde asjaosalisi välja ei kutsu. Asja arutamise ajal Riigikohtusse ilmunud asjaosalised ehk nende volinikud võivad suusõnalisi seletusi anda.

Riigikohus vaatab asja sisuliselt läbi ning otsustab kaebust ehk protesti tagajärjetuks jätta, kui see mitte põhjendatud ei ole; leiab aga ta kaebuse ehk protesti põhjendatud olevat, siis teeb ta otsuse tühjaks ehk muudab teda ja teeb uue otsuse kas ise ehk saadab asja uueks otsustamiseks esimese järgu kohtusse tagasi. Asja uuesti otsustamine sünnib teise jaoskonnakohtuniku ehk ringkonnakohtu poolt teises koosseisus.

VII.

Maksud ja kulud administratiiv-asjus.

Administratiiv-asjus võetakse kohtulõivu:

- 1) jaoskonnakohtunikule antavalt kaebuselt 2 krooni;
- 2) ringkonnakohtule antavalt kaebuselt 5 krooni;
- 3) riigikohtule antavalt kaebuselt 10 krooni.

Kaebuse rahuldamisel täielikult või osaliselt antakse kohtulõiv kaebajale tagasi sellekohase kohtumääruse põhjal.

Isikud, kellele antud vaesusõigus, on vabad kohtulõivust. Asjaajamise eest pooltele tasu ei määrata. Kohtukulud (Tsiiviilkohtupidamise seaduse §§ 839—867) kaotaja pool on kohus-

tatud vastaspoolele tasuma Tsiviilkohtupidamise seaduse §§ 868—873 alustel.

Eraisikud ja -asutised maksavad administratiiv-asjus tempelmaksu, kantseleimaksu ning tunnistajate ning asjatundjate tasu samal määral, nagu tsiviilasjus ja revisjonikaebuse esitamise puhul revisjonimaksu:

- 1) jaoskonnakohtuniku otsuse peale antavalt revisjonikaebuselt 2 krooni;
- 2) ringkonnakohtu otsuse peale antavalt revisjonikaebuselt 10 krooni.

Kaebuse rahuldamisel täielikult või osaliselt antakse revisjonimaks tagasi.

Isikud, kellele antud vaesuseõigus, on maksudest vabad.

Riigi- ja omavalitsusasutised on vabastatud tempelmaksust, kantseleimaksust, kohtulõivust ja revisjonimaksust; muud kohtukulud kannavad nad üldisel alusel.

III jagu.

Kaubandus-tööstuskoda.

Kaubandus-tööstuskoja eesmärgiks on ühendada avalik-õiguslikul alusel kaubandus-tööstusaladel tegutsevaid seltse, ühisusi ja isikuid nende üld- ja eritarviduste esitamise otstarbel ja valitsus- ning omavalitsusasutuste kõikkülgseks toetamiseks viimaste peale pandud sellekohaste ülesannete täitmisel.

Vastavalt oma eesmärgile on kaubandus-tööstuskoja ülesanded:

1) valitsus- ja omavalitsusasutustele oma arvamiste ja soovide teatamine kaubanduse ja tööstuse tarviduste ja vastavate seaduste ning määruste kavade kohta kaubandus- ja tööstusalal, ning välisriikidega sõlmitavate kaubandus-, tolli- ja teiste sarnaste lepingute kohta;

2) kaubandusregistri pidamine;

3) börside valitsemine ja asutamine;

4) kaubandusele ja tööstusele üldkasulikkude asutuste ellukutsumine, ülevalpidamine ja valitsemine;

5) kaubandus- ja tööstusesitajate valimine neisse valitsus- ja omavalitsusasutustesse, kus koosseisus niisugune esitus ette nähtud;

6) kaubandusse ja tööstusse puutuvate tunnistuste ja teadete väljaandmine;

7) kaubanduse ja tööstuse kohta igasugu teadete ja andmete kogumine, nende statistiline ümbertöötamine ja avaldamine;

8) kaubandusliikude kommete ja mõistete selgitamine ja registreerimine;

9) vahekohtute asutamine ja asjatundjate juhatamine;
10) krediitvõime kohta teadete kogumise ja andmise korraldamine;

11) administratsiooni või konkursi alla kuuluvate kaubandus- ja tööstusettevõtete nimekirja pidamine;

12) kõigi teiste, koja eesmärgile vastavate ja seadustega koja peale pandavate kohustuste täitmine.

Kaubandus-tööstuskoda asub Tallinnas, osakonnad aga Tartus ja Pärnus.

K o o s s e i s: Kaubandus-tööstuskoda koosneb valitud kaubandus-tööstuslike asutiste esindajatest. Õigus valida on: 1) Eesti kodanikkudel, kes on mitte alla 25 aasta vanad ja tegutsevad kaubandus-töünduslikul alal vähemalt 3 aastat; 2) ühingutel (välja arvatud kooperatiivühingud), kes lunastavad 1.—3. järgu kaubandusliku või 1.—8. järgu töündusliku äritunnistuse ja 3) kauba- ja päästelaevade omanikkudel. Koja liikmeid ei või olla alla 48 ega mitte üle 130. Liikmete valimine sünnib kuues liigis: 1) pangad, krediitasutised, kinnitusseltsid ja kinnitusühingud; 2) kaubandusettevõtete pidajad, kellel I või II järgu äritunnistus; 3) kaubandusettevõtete pidajad, kellel III järgu äritunnistus; 4) töündusettevõtete pidajad, kellel I—IV järgu äritunnistus; 5) töündusettevõtete pidajad, kellel V või madalama järgu äritunnistus, ja 6) kauba- ja päästelaevade pidajad, kelle laevad Eesti laevade registrisse üles võetud.

O r g a n i d. Kaubandus-tööstuskoja organid on: 1) peakoosolek, 2) nõukogu ja 3) revisjonikomisjon. Üksikutel sektioonidel on organiteks sektsioonide liikmete koosolekud ja bürood. Lisaks neile on moodustatud veel järgmised komisjonid: 1) eelarve, 2) majanduspoliitiline, 3) sotsiaalpoliitiline, 4) juriidiline, 5) väliskaubanduse, 6) arhiivi, raamatupidamise ja ajakirjanduse, 7) teede- ning 8) leppe- ehk lepituskomisjon.

T u l u d. Tulud saab kaubandus-tööstuskoda sundmaksudest, mida ta võtab kõigilt äridelt lisaks nende ärimaksudele (4%—5%), millest arvatakse $\frac{2}{3}$ koja üldisteks ja $\frac{1}{3}$ sektsioonide tuludeks.

Äride ja registreerimise seadus.

Oma firma peavad registreerima isikud, ühingud ja seltsid: 1) kellel on kaubanduslik ettevõtte, mille pidamiseks lunastatud 1.—3. järgu kaubanduslik äritunnistus; 2) kellel on tööstuslik ettevõtte, mille pidamiseks lunastatud 1.—8. järgu tööstuslik äritunnistus.

Riigi ja omavalitsuse ettevõtted ja kooperasiivid ei kuulu käesoleva seaduse alla.

Äride registrit peab kaubandus-tööstuskoda kaubandus-tööstusministri poolt kinnitatud vormi järgi.

Eelpoolnimetatud isikud, ühingud ja seltsid peavad esitama hiljemalt neljateistkümne päeva jooksul pärast oma ettevõtte avamist kaubandus-tööstuskojale kirjaliku teadaande oma firma registreerimiseks.

Isik, kes peab ettevõtet ainuisikulisel oma arvel ja vastutusel, on kohustatud teatama oma teadaandes kaubandus-tööstuskojale: 1) oma ees- ja perekonnanime ja kodakondsuse; 2) firma nimetuse; 3) ettevõtte äriala, asukoha ja tegevuse algamise aja; 4) prokuura volikirja põhjal volitatud isikud; 5) ettevõttepidaja ja prokuristide allkirjad, mis seaduslikus korras tõestatud või ärideregistri pidaja juuresolekul kirjutatud.

TEADAANNE

Kaubandus-Tööstuskojale

ainuisikliku äripidaja firma registreerimiseks.

Mina, allakirjutaja, teatan oma firma registreerimiseks järgmist:

- 1) Firma *)
- 2) Ettevõtte asukoht
- 3) Ettevõtte äriala
- 4) Ettevõtte tegevuse algamise aeg
- 5) Ainuisikliku äripidaja ees- ja perekonnanimi, kodakondsus ja sündimisaeg
- 6) Prokuristi ees- ja perekonnanimi ja kodakondsus

Prokuristi (allkiri)

Äripidaja (allkiri)

Kui teadaande esitab äriühing või usaldusühing, on tarvis asutajate omavahelist lepingut, milles tuleb ette näha asutatav ettevõtte ja sisemine korraldus. Sellest lepingust tuleb teha väljavõtted ja saata kaubandus-tööstuskojale. Tuleb teatada: 1) kõigi täisosanikkude ees- ja perekonnanimed ja kodakondsus; 2) firma nimetus; 3) ettevõtte äriala, asukoht ja tegevuse algamise aeg; 4) ühingu osakapital; 5) ühingu lepingu tegemise aeg; 6) ühingu esindamise viis ja prokuura volikirja põhjal volitatud isikud; 7) täisosanikkude ja prokuristide allkirjad, mis seaduslikus korras tõestatud või äride-registri pidaja juuresolekul kirjutatud, kusjuures peab olema juurde lisatud tõestatud väljavõtte ühingu lepingust.

TEADAANNE

Kaubandus-Tööstuskojale

täisühingu, usaldusühingu või B. E. S. §§ 4266—4334 ettenähtud lepingühingu
firma registreerimiseks.

1. Firma nimetus
2. Firma asukoht
3. Ettevõtte äriala
4. Ettevõtte tegevuse algamise aeg
5. Täisosanik ees- ja perekonnanimi ja kodakondsus
6. Ühingu juriidiline iseloom : (täisühing, usaldusühing, B. E. S. §§ 4266—4334 ettenähtud lepingühing)
7. Ühingu osakapital
8. Ühingu esitamise viis
9. Prokuristi ees- ja perekonnanimi

Allkirjad :

Kui teadaande esitab, peale eelpool nimetatute, mõni muu selts või ühing, kes tegutseb seaduslikus korras registreeritud põhikirja alusel, peab teadaandes tähendama: 1) firma nimetuse

ja juhatuse asukoha; 2) ettevõtte äriala; 3) põhikapitali suuruse; 4) juhatusliikmete ja, kui asjaajajad-direktorid ning prokuristid on ametisse nimetatud, siis ka direktorite ning prokuristide ees- ja perekonnanimed ja kodakondsuse; 5) põhikirja registreerimise aja; 6) seltsi või ühingu tegevuse algamise aja.

Teadaandele peavad olema juurde lisatud liikmete seaduslikus korras tõestatud allkirjad. Kui Aktsiaseltsi varandus on võetud hooldamisele, siis tuleb teadaandele juurde lisada hooldajate allkirjad.

Välismaa seltside ja ühingute kohta antakse teadaanne Eestis tegutsemiseks volitatud esindaja poolt, milles samuti tähendatakse firma nimetus ja asukoht, seltsi või ühingu asukoht välismaal, ettevõtte äriala, põhikapitali suuruse kodumaal ja Eestis operatsioonideks määratud kapitali suuruse, ja vastutavate volinikkude ees- ja perekonnanimed ning kodakondsuse. Kui äri poolt antud teadaandes on sündinud mingi muudatus, siis peab ta sellest teatama kaubandus-tööstuskojale hiljemalt neljateistkümne päeva jooksul pärast ettetulnud muudatust.

Kui registrisse kantud äripidaja on kuulutatud maksujõuetuks, siis tuleb vannutatud hooldajal sellest teatada kaubandus-tööstuskojale; samuti teatab konkursivalitsus konkursi määramisest.

Äride registri pidamise kulude katteks tuleb maksta äride registrisse kandmise teadaande juures kaubandus-tööstuskojale maksu kaubandus-tööstusministri poolt kinnitatud taksi järgi.

Kaubandus-tööstuskoja otsuste ja korralduste peale registreerimise asjus võib kaevata kaubandus-tööstusministrile ühe kuu jooksul, arvates koja vastava otsuse või korralduse teadaandmise päevast.

Süüdlast selles, et ta käesoleva seaduse põhjal ei esita teadaandeid äride-registrisse kandmiseks, karistatakse rahatrahviga mitte üle viiekümne krooni. Kes esitas teadvalt valeteateid või korduvalt jättis esitamata käesoleva seaduse järgi nõutavad teated, karistatakse arestiga mitte üle kolme kuu või rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni.

Firmade seadus.

Firma on ettevõtte nimetus, mille all ta on registreeritud kaubandus-tööstuskojas. Firmat tarvitatakse ärisildel, ärist väljaantavail kirjadel ja dokumentidel ja allkirjana. Seadus kirjutab ette, et isikliku ettevõtte firma peab seisma ta omniku nimes ilma mingi lisanduseta, mis lubaks oletada ühingu. Täisühingu firma peab sisaldama vähemalt ühe piiramata vastutusega liikme nime, kui mitte ei ole nimetatud kõik täisliikmed. Usaldusühingus tuleb samuti nimetada üks või kõik täisliikmed. Ei tohi nimetada piiratud vastutusega osanikku. Kui astub uus liige juurde täis- või usaldusühingusse, ei ole vaja firmat muuta. Kui lahkub liige, kelle nime firmas tarvitatakse, võib jääda firma endiseks, kui lahkuja või pärijad annavad selleks nõusoleku. Isikliku ettevõtte, täisühingu ja usaldusühingu firmad peavad erinema samas linnas või maakonnas asuvatest firmadest, kuna aktsiaseltsi ja osaühingute firmad peavad erinema kõikidest teistest Eestis asuvatest A/S ja O/Ü firmadest. Firmat võib müüa selle ettevõttega, mille juurde ta kuulub. Ettevõtte pärija võib vabalt tarvitada endist firmat. See, kelle õigusi rikutakse firma lubamata tarvitamisega, võib kohtuteel nõuda firma tarvitamise keelamist ja kahjutasu. Et vigadest hoiduda, selleks kaubandus-tööstuskoda omas teatajas avaldab uute firmade, kui ka likvideeritud firmade nimetused. Kui keegi on tahtlikult tarvitanud võõrast firmat, võib talle määrata rahatrahvi viiskümmend krooni ja kui ta on teinud seda korduvalt või meeleldi teistele kahju tegemiseks, siis võib ulatuda karistus kuni viiesaja kroonini või 6 kuud aresti.

Maksuvõimetus.

Maksuvõimetus mõiste ja liigid. Maksuvõimetus all mõistetakse isiku säärast seisukorda, kus temal on kogusummas üle 1500 krooni maksmisele kuuluvaid võlgasid, missuguste tähtajaliseks tasumiseks puudub raha, ja kui seejuures ilmnevad tundemärgid, mis lubavad oletada, et tema varast võlgade tasumiseks ei jatku.

Oli maksuvõimetuks tunnistatu tegev äri alal ja maksmisele kuuluvad võlad tingitud tema ärilisest tegevusest, loetakse maksuvõimetus ärialaliseks.

1. Maksuvõimetus loetakse loomult ettenägematuks, kui võlgnik on sattunud maksuraskustesse mitte enda süü läbi, vaid ettenägematute väliste asjaolude tõttu. Ettenägemata välisteks asjaoludeks, mis põhjustavad maksuvõimetust tunnistama ettenägematuks, on: 1) veeuputus, tulekahi, kui sellest tingitud kahju ei olnud võimalik ära hoida kindlustamise läbi, ja vaenuvägede sissetungimine; 2) võlgnike äkiline laostumine. Peale selle võib võlausaldajate enamus, arvatud võlasumma järgi, tunnistada seesugusteks ka teisi asjaolusid, missuguseid ka parema tahtmise ja ettevaatuse juures ei olnud võimalik ette näha ja ära hoida.

2. Maksuvõimetus loetakse loomult ettevaatamatuks, kui maksuraskused tekisid võlgniku enda süü läbi, kuid ilma et ta oleks seda tahtnud või toimetanud võltsimist.

3. Maksuvõimetus loetakse loomult kuritahtlikuks, kui see on seoses võltsimisega või tekitatud tahtlikult.

Maksuvõimetuse loomu ja sellest tingitud tagajärjed võlgniku isiku suhtes määrab kohus maksuvõimetusasja lõpetamisel.

Maksuvõimetusas- Maksuvõimetusasjad alluvad ringkonnakohtade kohtualluvus. tule võlgniku alalise elukoha järgi. Igast ärialalisest maksuvõimetusest tuleb viivitamata teatada ringkonnakohtule, saates ühtlasi kohtu korraldusse kogu maksuvõimetusse puutuva materjali.

Maksuvõimetusasja võib alustada:

1) selles kohtus, kelle ringkonnas võlgnik viibib ajutiselt, kuid säärasel korral on võlgnikul endal ja igal tema võlausaldajal õigus nõuda asja üleviimist sellesse kohtusse, kelle ringkonnas võlgnikul on alaline elukoht;

2) selles kohtus, kelle võimkonnas toimetatakse sissenõudmist võlgniku varast;

3) selles kohtus, kelle võimkonnas toimetatakse võlgnikult sissenõutud summade jaotamist; kuid seejuures peab vastav

avaldus olema sisse antud enne Tsiv. kp. s. §§ 1222 ja 1892 ette nähtud k u u e n ä d a l i s e tähtaja möödumist.

Maksuvõimetuse ilmnemine. Maksuvõimetust ilmneb kas maksuvõimetu enda avaldusest või tema isiku ja vara seisukorrast.

Võlgnik tunnistatakse maksuvõimetuks tema enda avalduse põhjal:

1. Kui ta, tema vastu pöördud nõude arutamisel kohtus, teatab kohtule, et tema varandusest ei jätku kõikide tema võlgade katteks.

2. Kui ta teeb p. 1. tähendatud avalduse, kas enne või pärast mõne maksutähtaja saabumist, kohtule või ühele või mitmele oma võlausaldajaist ja viimased teatavad sellest kohtule.

Märkus: Võlgniku avaldust, et tal ei jätku võla tasumiseks sularaaha, ei saa lugeda tema maksuvõimetuse ülestunnistamiseks. Säärane avaldus annab võlausaldajale ainult õiguse alustada seaduses ettenähtud korras sissenõudmist.

3. Kui surnud isiku pärijad, päranduse ülekoormatuse tõttu võlgadega, loobuvad päranduse vastuvõtmisest, teatades sellest kohtule, või kui nad päranduse avanemise kuulutuse peale tähtajaks end üles ei anna, või kui võlausaldajad neid ei usalda.

Võlgnik tunnistatakse maksuvõimetuks tema varanduse ja isiku seisukorra tõttu:

1. Kui pandiga või käendusega kindlustatud võla nõudmisel pandist või käendusest võla rahuldamiseks ei jätku ja seetõttu sissenõudmine pööratakse võlgniku varandusele, kusjuures selgub, et sellest võlgade rahuldamiseks ei jätku, olgugi et võlgnik ise oma maksuvõimetust ei tunnusta.

2. Kui võlgniku vara hindamisel või müümisel mõne võlausaldaja pandiga kindlustamata nõude põhjal, teised võlausaldajad, olgugi et nende nõudmiste tähtajad ei ole veel saanud, teatavad kohtule, et võlgniku järelejäänud varast nende nõudmiste rahuldamiseks ei jätku. Sellise teadaande tõttu võlgniku vara müüki ei katkestata, kuid esialgse võlausaldaja kasuks sissenõutud rahasummad peetakse kinni ja võlgnik tunnistatakse kohtu äranägemisel maksuvõimetuks.

3. Kui võlgnik pärast võla maksutähtaja saabumist ja tema vastu nõude esitamist läheb oma elukohast peitu.

4. Kui võlgnik, olgugi enne võlgade maksutähtaja saabumist, salaja, võlausaldajate teadmata, lahkub oma elukohast teadmata kuhu, jättes oma asjad korraldamata, ja kui seega puuduvad andmed tema tagasituleku üle võlgade maksutähtaegade saabumiseks ja pole näha kindlaid sissenõudmise võimalusi tema varast.

Maksuvõimetuks tunnistamine ja kohus. Isikut võib maksuvõimetuks tunnistada ainult kohu korraldused.

Ärialalisel maksuvõimetusel kohus, läbi vaadanud maksuvõimetuse tunnused, kuulnud ära kohtusse kutsutud võlgniku seletused ja leidnud, et need ette toodud maksuvõimetuse tunnuseid ümber ei suuda lükata, — tunnistab veel samal kohtuistungil võlgniku maksuvõimetuks, koostades selle üle vastava määruse.

Ärialalisel maksuvõimetusel võetakse võlgnik viivitamata vahi alla. Erandiks sellest üldreeglist on juht, kus maksuvõimetuks tunnistamine järgnes võlgniku enda avaldusele enne veel, kui ta võlgasid hakati sisse nõudma, ja kui seejuures teadaolevad võlausaldajad avaldavad kohtu ees kas ise või volinike läbi üldise nõusoleku jätta võlgnik vabadusse, ja kui viimane esitab kohtule kindla käenduse selle üle, et ta linnast ei lahku.

Mitteärialalisel maksuvõimetusel võib võlgnikku enne maksuvõimetuse loomu kindlakstegemist vahistada ainult siis, kui ta oma määratud elukohast on lahkunud.

Kohtumääruse jõul, millega võlgnik tunnistati maksuvõimetuks, võlgniku õigus valitseda ja teha korraldusi vara kohta, mis kuulub konkursitompu, läheb üle tema võlausaldajaile; viimaseid rahuldatakse konkursikorras.

Sama määruse põhjal kuulutatakse maksuvõimetusest Riigi Teataja Lisas. Sama kuulutus pannakse üles kohturuumes ja, kui linnas on börs, börsil.

Tähendatud kuulutuse põhjal on maksuvõimetu võlausaldajad ja võlgnikud kohustatud nelja kuu jooksul, arvates maksuvõimetuse kuulutuse ilmumisest Riigi Teataja Lisas, tea-

tama kohtule, kus konkurss avati, kõikidest oma nõudmistest ja kohustustest maksuvõimetu vastu, nende alusele ja tähtaegadele vaatamata.

Sunduslikust teatamisest konkursikorras on vabastatud:

1) konkursitombust sinna mittekuuluvate asjade eraldamise nõudmised;

2) väljaspool konkursikorda rahuldamisele kuuluvad nõudmised;

3) konkursitombu enda võlgadest tingitud nõudmised ja

4) kõik ülejäänud nõudmised osades, mis kuuluvad tasaarvutamisele.

Kolmandad isikud on kohustatud nende käes, ükskõik mis alusel, olevatest maksuvõimetule kuuluvatest asjadest teatama pretensioonide sisseandmiseks määratud tähtajaks konkursivalitsusele, vastutades vastasel korral mitteteatamisest tingitud kahjude eest. See reegel ei ole maksev nende kohta, kes valdavad maksuvõimetule kuuluvat kinnisvara kinnistuseraamatuisse kantud õiguse alusel.

Maksuvõimetu asjadele määratakse hooldaja. Maksuvõimetu sugulasi hooldajaks määrata ei ole lubatud.

Maksuvõimetu vara üleskirjutamiseks ja tema võlgade umbkaudse suuruse teadasaamiseks kutsub kohus kokku kõik kohtule teadaolevad linnasviibivad võlausaldajad.

Ilmunud võlausaldajate või nende mitteilmumisel vannutatud hooldajate juuresolekul võetakse maksuvõimetult allkiri selle üle, et ta oma varast midagi ei ole peitnud ega ei peida, hoiatades teda, et vastasel korral langeb ta kuritahtliku pankroti eest ettenähtud karistuse alla.

Kui võlgnik teatab allkirja andmisel, et ta ise kõiki oma asju hästi ei tea, ja palub enda asemel üle kuulata tema juures teenivaid isikuid, kutsutakse viimased kohtusse ja vannutatakse.

Pärast seda läheb vannutatud hooldaja ühes ilmunud võlausaldajatega ja võlgnikuga viimase elukohta või kontoris, kus siis kohtupristavi juuresolekul alustatakse võlgniku vara üleskirjutamist ja võlgade kindlakstegemist. On võlgnik

peidus, kuulatakse üle tema enda asemel ta abikaasa ja täisealised lapsed, kuid vandeta.

Saadud andmete põhjal seatakse kokku võlgniku võlgade ja varanduse üle üldkokkuvõtte, millele kirjutavad alla vannutatud hooldaja ja kõik teised vara üleskirjutamise juures viibinud isikud. See kokkuvõtte esitatakse kohtule.

Eelpooltähendatud kokkuvõtte esitamisest arvates usaldab kohus võlgniku varanduse valitsemise kuni konkursi avamiseni vannutatud hooldaja ja teadaolevate võlausaldajate kätte.

Kõdunevaid ja rikkiminevaid asju võib hooldaja ühes teadaolevate võlausaldajatega müüa, kas börsimaakleri kaudu või avalikul enampakkumisel, kuid ainult kohtu loal.

Vahepeal jääb maksuvõimetu võlgniku kinnisvara keelu alla ja vallasvara aresti alla, välja arvatud asjad, mis konkursitompu ei kuulu. Maksuvõimetu enda ja ta perekonna ülalpidamiseks hädatarvilikud summad määravad teadaolevad võlausaldajad, kohtu kinnitusel, võlgniku varandusest.

On ärialalisel maksuvõimetusel võlgnik esialgsel maksuvõimetuks tunnistamisel võetud vahi alla, jääb ta vahi alla edasi. Kuid teadaolevail võlausaldajail on õigus, kui ei ole põhjust arvata, et maksuvõimetus on kuritahtlik, nende ühisel nõusolekul teda vahialt vabastada, kui ta esitab kindla käenduse linnast mittelahkumise üle kuni asja lõpetamiseni.

Konkursivalitsuse moodustamine. On võlausaldajate enamus, arvatud võlasumma järgi, kas isiklikult või volinike kaudu ilmunud, määrab vannutatud hooldaja kindlaks päeva konkursivalitsuse liikmete valimiseks.

Selleks tulevad kõik teadaolevad võlausaldajad kohtusse kokku, kus häälte enamusega valitakse võlausaldajate hulgast kaks või enam konkursivalitsuse liiget ja üks esimees. Sellest koosolekust võtavad osa ka konkursist osavõtvate riigi- ja krediidasutuste esindajad.

Maksuvõimetu võlgniku võlausaldajate üldkoosolekutel loetakse häälte enamust mitte hääletajate isikute arvu, vaid võlasumma suuruse järgi. Konkursivalitsuse liikmeiks võib valida ka kõrvalisi isikuid nende nõusolekul.

Kui kahe nädala jooksul, arvates esimesest võlausaldajate üldkoosolekust, konkursivalitsuse esimees ja liikmed ei ole valitud, määrab nad, sellekohase vannutatud hooldaja teadaande põhjal, kohus teadaolevaist võlausaldajaist.

Konkursivalitsus on ametiasutis ja temale usaldatud asjades rahukogu alam-astmeks. Kui seesugune ta käib iseseisvalt läbi kõikide kohtu- ja teiste asutistega, omab oma pitsati ja tarviliku arvu ametnikke, kes töötavad esimehe järelevalvel.

Konkursivalitsuse esimees määrab koosolekute päevad ja avab, juhatab ja lõpetab koosolekud. Konkursivalitsus otsustab asju häälteenamusega. Häälte poolekslangemisel on otsustav esimehe hääel.

Igasuguste konkursitompu puutuvate palvete ja küsimustega tuleb pöörduda otseselt konkursivalitsuse poole. Ühtlasi antakse konkursivalitsusele üle ka kohtu korralduses olevad maksuvõimetusasja puutuvad materjalid.

Kui teadaolevate võlausaldajate arv on alla kolme, siis konkursivalitsust ei moodustata ja tema aset täidab see kohus, kus alustati maksuvõimetusasi. Võlgniku vara kindlakstegevise, selle müümise, nõudmiste esitamise ja kostmise nende järgi paneb kohus säärasel korral vannutatud hooldajale; seejuures on võlgnikul ja võlausaldajail õigus paluda endise vannutatud hooldaja asemele määrata kedagi teist.

Igal võlausaldajal on õigus ilmuda konkursivalitsuse koosolekule ja konkursivalitsus on kohustatud neid igati informeerima konkursitombu seisukorrast.

Konkursivalitsuse ülesanded. Konkursivalitsuse tegevusse astumisel esitab vannutatud hooldaja viimasele aruande:

1) maksuvõimetu võlgade ja vara seisukorra üle, võttes aluseks esialgse üleskirjutuse ja hindamise andmed, ja 2) kõige selle üle, mida ta ühes teadaolevate võlausaldajatega oli seni teinud.

Konkursivalitsuse ülesandeks on:

- 1) maksuvõimetu varanduse valitsemine;
- 2) maksuvõimetu võlgade ja vara lõpulikult kindlakstegevise;
- 3) maksuvõimetu varanduse uue hindamise toimetamine;
- 4) üldise aruande koostamine ühes ettepanekuga võla-

usaldajate rahuldamise järjekorra ja neile väljamaksmisele kuuluvate summade üle;

5) arvamuse esitamine maksuvõimetuse põhjuste ja loomu kohta ja

6) maksuvõimetu isiku seisukorra määramine konkursi toimetuse kestel.

Võlgniku vara Konkursitompu arvatakse:

kindlakstegemine. 1) kõik see vara, mis konkursi avamisel kuulus võlgnikule, välja arvatud asjad, mis seaduste põhjal konkursi arvamisele ei kuulu;

2) vara, mille võlgnik tasuta omandas konkursitoimetuse kestel.

Maksuvõimetu abikaasa ja laste, samuti ka teiste isikute õigus nõuda konkursitombust sinna mittekuuluvate asjade eraldamist on määratud Eestis maksvates tsiviilseadustes.

Väljaspool konkursikorda kuuluvad rahuldamisele:

1) kinnistuseraamatuisse kantud pantõigused;

2) nõudmised, mis on kindlustatud käsipandiga;

3) nõudmised, milliste kohta Eestis maksvad tsiviilseadused näevad ette vallasvara kinnipidamise õiguse;

4) nõudmised, mis on pantõigusega kindlustatud Eestis maksvate kaubanduslike tavade alusel, nii nagu: komisjonäride ja ekspediitorite nõudmised — neile usaldatud kauba suhtes, ja isikute nõudmised, kes võtsid osa laeva või selle laadungi päästmisest või teiste poolt päästetud vara alalhoidmisest — päästetud või alalhoitud vara suhtes, ja

5) võlgnikule enne või pärast konkursiavamist üleläänud päranduse võlausaldajate ja legataaride nõudmised.

Enne konkursitombu jaotamist võlausaldajate vahel maksatakse sellest välja:

1) konkursitoimetuse kestel maksmisele kuuluvad jooksvad maksud ning era ja avalikud reaalkoormatiseid (Balti eraseaduse §§ 1307, 1320 ja 1321);

2) võlad, mis on tekkinud konkursivalitsuselt sõlmitud tehingutest või tehingutest, mis on konkursivalitsus võtnud endale täitmiseks; samuti rahasummad, milliseid nõutakse konkursitombus mitteleiduvate asjade asemel;

3) konkursi avamisest ja ülalpidamisest ja konkursitombu kindlakstegemisest, müümisest ja jaotamisest tingitud kulud;

4) vannutatud hooldaja ja konkursivalitsuse esimehe ja liikmete tasud;

5) maksuvõimetu võlgniku ja tema perekonna ülalpidamise kulud.

Kui kõikide käesoleva loetelu nõudmiste, võlgade ja kulutiste täielikuks rahuldamiseks konkursitombust ei jätku, rahuldatakse need toodud punktide järjekorras.

Võlgade kindlaks. Iga sisseantud pretensioon kantakse viibimata tegemine. nõorraamatusse ja märgitakse seejuures: 1) pretensiooni alus; 2) pretensiooni summa ja 3) võlausaldajalt nõutud pretensiooni rahuldusjärk. Iga sissekanne kinnitatakse konkursivalitsuse liikmete allkirjadega ja pitseriga. On pretensiooni aluseks dokumendid, määrab konkursivalitsus pretensiooni sisseandnud võlausaldajale mitte üle kahe nädalise tähtaja tähendatud dokumentide algkirjade või seaduslikus korras tõestatud ära kirjade esitamiseks.

Hiljemalt kahe nädala jooksul pretensioonide sisseandmiseks määratud tähtaja möödumisest arvates kutsub konkursivalitsus kokku võlausaldajate üldkoosoleku sisseantud pretensioonide läbivaatamiseks.

Tähendatud koosolekul vaadatakse pretensioonid läbi nende sissekandmise järjekorras nõorraamatusse.

Pretensioonid loetakse tunnustatuks niivõrd, kui võrd nende vastu ei ole vaielnud konkursivalitsus või keegi koosolekul viibivatest võlausaldajaist või võlausaldajate volinikest.

Puutub vaidlus säärase pretensiooni maksvusse või selle summasse, millise aluseks on:

1) lõplikud kohtuotsused;

2) veksliseaduses ettenähtud korras protestitud vekslid või vekslid, milliste protestitähptähtpäev ei ole veel saabunud; seejuures ärialalisel maksuvõimetusel peab selguma nende võrdlusel raamatutega ja toimetustega, et need on tõesti välja antud kas ostetud ja kättesaadud kaupade või vara eest, või endiste äri alal tekkinud ja raamatutest läbikantud võlgade katteks, või saadud ja raamatutest läbikantud rahasummade vastu;

3) avalikud aktid ja ärilisis asjus seaduslikus korras sõlmitud laenkirjad, lepingud ja võlakohustused, kui seejuures raamatutes ja toimetustes leiduvad sissekanded nende järgi saadud või makstud rahasummade, käsirahade, kasude või kahjude kohta;

4) seaduses ettenähtud korras peetud äriraamatute sissekanded — peab vaidlust tõstnud võlausaldaja või konkursivalitsus selle tõestama kohtuliku nõude korras, kusjuures kuni kohtult vaidluse lahendamiseni pretensioon loetakse üheväärseks kõikide teiste tunnustatud võlgadega. On aga vaidlus tõstetud mõne teise, punktides 1.—4. tähendamata, pretensiooni maksvuse või summa kohta, või ükskõik missuguse pretensiooni kohta, tema kuuluvuse pärast esimesse järku, peab pretensiooni sisse andnud võlausaldaja selle tunnustamiseks esinema kohaliku nõudega isikute vastu, kes tõstsid vaidluse. Selleks saab võlausaldaja konkursivalitsuselt tõestatud ärakirja nõorraamatu vastavast sissekandest.

Käesolevas paragrahvis tähendatud nõuded tuleb esitada vastavale kohtule kolme kuu jooksul, arvates pretensioonide läbivaatamiseks määratud koosoleku päevast.

Tunnustatud pretensioonide nimekiri on pretensiooni summa ja selle rahuldamisjärgu suhtes kohustav kõigile võlausaldajatele, keda rahuldatakse konkursikorras, ja sellele edasikaebust ei ole.

Esitatud dokumendid antakse võlausaldajale tema sellekohasel nõudmisel tagasi konkursivalitsuse liikme pealkirjaga pretensiooni läbivaatamise tulemuste üle.

Vara hindamine. Maksuvõimetu võlgniku vara hindamisel on konkursivalitsus kohustatud hoolt kandma selle eest, et asjade hindamisel määratud hind oleks võimalikult lähedane hinnale, mida on loota nende eest saada müümisel.

Üldaruande koostamine ja võlausaldajate rahuldamismäära kindlakstegemine. Pärast pretensioonide läbivaatamist asub konkursivalitsus üldaruande koostamisele ja võlausaldajate rahuldamismäära kindlakstegemisele.

Võlausaldajate rahuldamismäära kindlakstegemiseks jaotatakse tähtjaks sisseantud pretensioonid kahte järku:

1) eesõigustatud korras ja täielikult rahuldamisele kuuluvad võlad ja

2) võlad, mis kuuluvad rahuldamisele ühetaoliselt ja proportsionaalselt nende summale.

Tähtajaks sisseandmata võlad rahuldatakse summadest, mis on jäänud järele teise järgu võlgade tasumisest.

Esimese järgu võlgadeks arvatakse:

1) võlgniku matmisekulud;

2) võlgniku surma põhjustanud haigusest tingitud ravimis- ja põetamiskulud viimase aasta jooksul enne surma;

3) viimase aasta jooksul enne konkursi avamist maksmata jäänud: a) võlgniku majateenijate ja -tööliste tasud, b) tööliste õnnetusjuhtude ja haiguste vastu kindlustamise määrustest (Tööstusliku töö seaduse 1913. a. väljaande §§ 257—371 ja 372—491) tingitud maksud, c) Vabriku- ja mäetööstuse ettevõtete tööliste, teenijate ja nende perekondade õnnetusjuhtude kahjutasu määrustele (Tööstusliku töö seaduse 1913. a. väljaande §§ 541—597) põhjenevad kahjutasu nõudmised;

4) viimase kolme aasta jooksul enne konkursi avamist tasumata jäänud riigi- ja omavalitsusemaksud ja reaalkoormatise (Balti Eraseaduse §§ 1306 ja 1320);

5) administratiiv-asutistelt avaliku julgeoleku ja rahva tervishoiu kaitseks võlgniku kinnisvarale tehtud kulutised (Ehitusseaduse 1900. a. väljaande §§ 209—211);

6) viimase kolme aasta jooksul enne konkursi avamist maksmata jäänud era reaalkoormatise (Balti Eraseaduse §§ 1306, 1320);

7) talupoja seisusse kuuluva isiku maksuvõimetuks tunnistamisel viimase aasta jooksul enne konkursi avamist talukohtade rendilepingute mittetäitmisest ja rentnikelt tekitatud kahjudest tingitud maaomanike nõudmised;

8) võlgniku koduses majapidamises viimase nelja kuu jooksul ära tarvitatud toiduainete eest võlgu olevad summad;

9) viimase aasta jooksul enne konkursi avamist tasumisele kuuluv maks börsimaakleritele;

10) Liivimaa linnaõiguse järgi võlgniku lesele kuuluv mõrsja-anne, kui lesk on täitnud Balti Eraseaduse § 1821 ette nähtud tingimused;

11) maksuvõimetu võlgniku eestkoste või hooldamise all seisvate isikute, võlgniku alaelaliste laste ja, maakohtades, kus ei ole maksev abikaasade varaühisus, tema abikaasa nõudmised vara suhtes, mis oli maksuvõimetu võlgniku valitsemisel ja mida ei leidu konkursitombus. Kui konkursitompu ei jatku käesolevas (11) punktis tähendatud nõudmiste täielikuks rahuldamiseks, rahuldatakse need proportsionaalselt võla-summale;

12) Vabriku- ja mäetööstuse ettevõtetes teenivate tööliste, teenijate ja nende perekondade õnnetusjuhtude kahjutasumäärustele (Tööstusliku töö seaduse 1913. a. väljaande §§ 541—597) põhjenevad nõudmised.

Kõik teised pretensioonid peale eelmises paragrahvis loetletute arvatakse teise järgu võlgade hulka.

Ühistel alustel peavõlaga rahuldatakse kas esimeses või teises järgus: kõik peavõlaga seoses olevad kõrvalnõudmised (Balti Eraseaduse § 1351), välja arvatud: a) konkursi avamisest juurdekasvanud protsendid, b) konkursist osavõtust tingitud üksikute võlausaldajate kulutused, ja c) viivitusrahad ja trahvid, millised tasutakse summadest, mis järele jäävad pärast kõikide esimese ja teise järgu võlgade ja nendega seoses olevate kõrvalnõudmiste rahuldamist.

Maksuvõimetu võlgniku seisukorra määramine konkursi toimimise kestusel.	Tunnistab konkursivalitsus ärialalisel maksuvõimetusel maksuvõimetuse ettenägematuks, võib ta, ootamata võlausaldajate üldkoosolekut, teha määruse vahi all oleva võlgniku vabastamiseks, missugune määrus pööratakse täitmisele rahukogu kinnitusel.
--	---

Lõplikud korraldused võlausaldajate üldkoosolekul.	On konkursivalitsus kõik eelmises peatükis temale pandud ülesanded täitnud, määrab ta võlausaldajate üldkoosoleku päeva.
---	--

Üldkoosolekust lubatakse hääleõigusega osa võtta võlausaldajaid, kelle pretensioonid on tunnustatud, ja ka võlausal-

dajaid, kelle pretensioonide vastu on tõstetud vaidlused, kuni tähendatud vaidluste lahendamiseni.

Läbi vaadanud ja võtnud seisukoha konkursivalitsuse tegevuse üle, üldkoosolek:

1) määrab müümata jäänud vara müügitähtajad ja -korra, ja

2) otsustab lõplikult võlgade väljamaksmise aja.

Tähendatud otsuste täideviimise paneb üldkoosolek konkursivalitsusele.

Aluseks võttes pretensioonide läbivaatamisel määratud võlgade liigitamise, asutakse nende rahuldamisele. Eeskätt rahuldatakse esimese järgu võlad ja siis teise järgu omad. Viimased rahuldatakse ühetaoliselt, proportsionaalselt nende võlasummadele. Väljamaksusid toimetatakse neile sedamööda, kuidas on sisse tulnud summa, mis võimaldab iga võlasumma kroonilt välja maksta 10 senti. Kui võlausaldajail on iga nende võlasumma kroonilt saada vähem kui 10 senti, toimetatakse maksmist pärast seda, kui kõik saadaolevad summad on sisse tulnud.

On maksuvõimetu võlgniku kogu vara maha müüdud ja selle eest raha saadud ning tähtsamad tema võlad kindlaks tehtud ja rahuldatud, võib konkursivalitsus, et hoiduda konkursi pikalevenimisest, usaldada edaspidise võlgade järgi raha maksmise enda volinikule. Viimasele antakse konkursivalitsuselt konkursivalitsuse liikmete allkirjadega ja pitseriga varustatud raamat väljamakstud summade sissekandmiseks ja selle üle võlausaldajailt allkirjade võtmiseks. Asja lõpetamisel lisatakse tähendatud raamat konkurssi puutuvate teiste toimetuste juurde.

Vaadanud läbi konkursivalitsuse arvamuse maksuvõimetuse põhjuste kohta ja võtnud arvesse teisi asjaolusid, nagu võlgniku ülalpidamist ja väljaminekuid ajajärgul, mil tekkisid maksuraskused, maksuraskuste kestvust, äriramatute seisukorda jne., üldkoosolek otsustab lõplikult maksuvõimetuse loomu.

Maksuvõimetuse ettenägematuks tunnistamise tagajärjeks on:

1) ärialalisel maksuvõimetusel võlgniku vahialt vabastamine, kui ta ei olnud vabastatud enne seda konkursivalitsuse ettepanekul või tema eest antud käenduse vastu;

2) kõikide tema õiguste jaluleseadmine; ja

3) üldkoosolek võib, arvesse võttes võlgniku ülalpidamist maksuvõimetusetoimetuse kestel, määrata jaotamisele kuuluvatest summadest teatud osa temale ja ta perekonnale.

Maksuvõimetus eettenägematuks tunnistamine ei vabasta võlgnikku vastutusest võlausaldajate ees, kes ei saanud konkursis täit rahuldamist, varandusega, mille ta omandab pärast konkursitoimetuse lõpetamist, kuid temal on õigus saada sellest tarvilikku ülalpidamist (Balti Eraseaduse § 3626 ja järgm.).

Maksuvõimetus e t t e v a a t a m a t u k s tunnistamise tagajärjeks on:

1) Ärialalisel maksuvõimetusel võlgniku vahi all pidamine võlausaldajate äranägemisel kaheksast kuust kuni ühe aasta ja nelja kuuni. Tähendatud aja hulka arvatakse ka maksuvõimetusetoimetuse kestel võlgniku vahi all olemise aeg. Seejuures on aga võlausaldajate enamusel, arvatud võlasumma järgi, õigus, arvesse võttes maksuvõimetu endist korralikku tegutsemist äri alal, esineda rahukogu ees palvega temale vahiall olemise tähtaega lühendada või teda vabastada.

Mitteärialalisel maksuvõimetusel võetakse võlgnik vahi alla üksnes võlausaldajate palvel.

2) Äripidamise õiguse äravõtmine, kuid võlausaldajate enamusel, arvatud võlasumma järgi, on õigus esineda kohtu ees palvega, et tähendatud õigus antaks talle tagasi.

Varandusest, mille võlgnik omandab pärast konkursitoimetuse lõpetamist, rahuldatakse ühistel alustel nii need pretensioonid, mis olid konkurssi üles võetud ja ei rahuldanud täielikult, kui ka need pretensioonid, mis tekkisid pärast konkursi lõpetamist või mis tekkisid küll enne konkursi lõpetamist, kuid ei olnud sinna üles võetud.

Maksuvõimetus e k u r i t a h t l i k u k s tunnistamise tagajärjeks on:

1) võlgniku andmine kriminaalkohtu alla võltsimise eest ja kui võlgnik püüdis peita temale kuuluvat vara pärast sellekohase allkirja andmist kohtule, ka veel tähendatud allkirja rikkumise eest;

2) kõikide võltsimisest osavõtjate andmine kriminaalkohtu alla, ja

3) kui võlgade arvel, mis tunnistatakse võltsituteks, on tehtud mingeid väljamaksusid, nõutakse need asjaosalistelt sisse ja kantakse konkursitompu.

Märkus: Kui, pärast konkursi avamist või võlgniku kogu varandusele sissenõudmise pööramist, vara peitmist toimetas või võtis sellest osa võlgniku abikaasa, on viimane kohustatud, olenevata karistusest, peidetud vara andma tagasi, makstes seejuures vara peidusoleku aja eest vara hinna kohaselt protsente.

Üldkoosoleku otsused maksuvõimetuse loomu üle kuuluvad kohtult läbivaatamisele. Kohtu kinnitamisel pööratakse need täitmisele ja kuulutatakse üldiseks teadmiseks.

Märkus: On konkurss viidud lõpule, kuulutatakse sellest Riigi Teataja Lisas, ära tähendades selles Riigi Teataja Lisa numbrit, milles oli avaldatud esialgne võlgniku maksuvõimetuaks tunnistamise kuulutus. Ühtlasi märgitakse selles kuulutuses kohtult kinnitatud maksuvõimetuse loom. On konkurss lõpetatud kokkuleppe alusel, tuleb kuulutuses sellest tähendada.

Need kuulutused maksu alla ei käi ja nende avaldamise korra määrab kohtuminister.

Era- ja apellatsioonikaebused rahukogult maksuvõimetusasjades tehtud määrustele ja otsustele antakse sisse Tsiviilkohtupidamise seaduses ettenähtud korras, kusjuures need on vabad kohtulõivust. Konkursiasja lõpetamisel antakse sellesse puutuv toimetust ringkonnakohtusse, kellele konkurss allus, alalhoidmiseks.

Vannutatud hoolidaja ja konkursivalitsuse esimehe ja liikmete tasud. Vannutatud hooldajale makstakse tasuks tema ametisoleku eest kuni konkursi avamiseni 1% võlgniku varanduse müügist saadud kogusumma, kui see on alla 90.000 krooni, ja 1/2% kui see on üle selle summa.

Konkursivalitsuse liikmeile ja konkursi esimehele, kui ta kuulub võlausaldajate hulka, määratakse konkursi lõpetamisel tasuks nende tegevuse eest kõikide peale kokku 2% võlgniku varanduse müügist saadud kogusumma.

Veksliseadus.

(R. T. nr. 17 — 1932. a. hakkas maksma 4. märtsil 1932).

Veksel on seaduses määratud vormis avaldatud kirjalik ühepoolne ning abstraktne kohustus maksta dokumendi valdajale tähtajal või nõudmisel selles nimetatud summa, kas otse või kolmanda isiku kaudu.

Veksleid on: 1) lihtveksel ja 2) käskveksel (Tratte). Lihtvekslite kohta käivad eeskirjad on maksvad ka käskvekslite kohta ühes viimaste kohta ettenähtud eriliste eeskirjadega.

Lihtveksel kirjutatakse selleks määratud tempelpaberile ja temas märgitakse:

- 1) vekсли kirjutamise koht ja aeg (aasta ja kuupäev);
- 2) vekсли nimetus tekstis sõnaga „veksel“ või, kui veksel pole eestikeelne, vastav nimetus selles keeles, milles veksel kirjutatud;
- 3) veksliandja avaldus vekсли tekstis, et ta kohustub maksma vekсли järgi;
- 4) selle isiku nimi või firma, kellele veksel antakse, — teda nimetatakse esimeseks vekсли omandajaks;
- 5) maksmisele kuuluv rahasumma;
- 6) maksutähtpäev;
- 7) veksliandja allkiri.

Lisaks eelloetule nõuab seadus veel, et vekсли järele maksmisele kuuluv rahasumma saaks kirjutatud sõnadega, et terve vekсли kohta oleks üks ja ainuke maksutähtpäev, et vekslisumma poleks killustatud, et vekslkohustus poleks antud tingimusi jne.

Milline kaaluv tähendus neil vorminõuetel on vekslkohustuse tekkimisel, ilmneb eriti VS § 14, kus kinnitatud, et neile

eelloetud vorminõuetele mittevastavat dokumenti ei loeta vekslis ja seesugusele dokumendile asetatud all- ning pealkirjadel pole vekslilõudu, ehk teiste sõnadega — kui dokument on täidetud kõrvalekaldumisega VS (§§ 3, 4, 5, 9, 10, 11 ja 13) eeskirjadest, siis sarnane dokument on veksliseaduse järele tühine ja maksvusetu.

Tähtpäev 20. det. 1935

Hind 10 senti.

Tallinn, 10. oktoob. 1935

Veksel kr. 50.—

Kahekümnendamal detsembril

ükstuhat üheksasada

Kolmekümne viiendal

aastal ole n kohustatud

selle vekslil järgi maksuma *Tallinnas*

K-m. Jaak Pärimees ja P^r

Viishümmend krooni

Adu Kuresoo.

Tallinnas, Põik t. 36.

**Lihtvekslite and-
nine ja edasiand-
mine.**

Et veksel astuks jõusse esimese omandaja suhtes, selleks on vaja, et veksliaandja annaks selle üle esimesele omandajale.

Veksel loetakse üleantuks veksliaandja poolt esimesele omandajale, kui veksel on viimase valduses, välja arvatud juhud, kus selgub, et üleandmist tõeliselt ei olnud ja omandaja seda teadis.

Esimesel veksliaandjal on õigus anda edasi veksel teisele isikule omanduseks. Sama õigus on ka igal järgneval veksliaandjal. Veksel võidakse anda edasi ühele või mitmele, kuid vekslisummat killustamata. Veksel võidakse ka anda edasi sellele, kes juba võtab osa vekslit. Viimane võib vekslit uuesti anda edasi, kuid mitte veksliaandjale, kellele veksel võidakse anda tagasi ainult kustutamiseks.

Veksli edasiandmine märgitakse pealkirjaga, mida nimetatakse edasiandepealkirjaks. Edasiandepealkiri peab sisaldama veksli edasiandja allkirja ja on kas nimeline, kui selles on märgitud uus omandaja, või blanko-pealkiri, kui selles teda ei ole märgitud. Viimasel juhul on igal veksliomandajal õigus anda edasi veksle ka ilma uue pealkirjata.

Igal veksliomandajal on õigus muuta blanko-pealkiri nimele, märkides veksli järgmise omandaja.

Vekslipealpealkirjal on õigus veksli edasiandmisel edasiandepealkirja mahutada sõnu „ilma minu vastutusest“ või muud samasisulist märget. On see märgi kriipsutatud läbi, siis loetakse ta kustutatuks ainult sel juhul, kui läbikriipsutamine on tõendatud isiku allkirjaga, kes tegi vastutamata pealkirja.

Veksliandja, samuti iga pealekirjutaja võib veksli edasiandmist keelata erilise märkmega. Seesuguse keelu vastu tehtud edasiandepealkiri ei ole maksev isiku suhtes, kes keelas veksli edasiandmist.

Edasiand-pealkiri.

a) nimeline:

Minu asemel makske Tallinna Krediitpangale.

Ado Puusepp.

b) blanko:

Jüri Laius, Paides.

c) vastutusest:

Ilma minu vastutusest.

Peeter Kuusiksoo.

Lihtvekslite pidajad.

Vekslipealpealkirjaks loetakse veksli valdaja, kui ta veksilil on märgitud esimese omandajana või kui veksel temale on antud edasi edasiandepealkirjaga, kuid tingimusega, et juhul, kui on mitu edasiandepealkirja, kõik need kujundaksid katkestamatu rea, alates esimese omandaja pealkirjast ja lõppedes nimelise või blanko-pealkirjaga. Vekslipealpealkirja ei ole kohustatud tõendama eelmiste pealkirjade ehtsuses.

Vekslipealpealkirjal on kõik vekslit järgnevad õigused sõltumata eelmise pealpealkirja õigusest, välja arvatud juhul, kui eelmine

pidaja vastu oma tahtmist on kaotanud valduse vekslile peale ja vekslipidaja seda teadis.

**Vastutus liht-
vekslite järgi** Veksliandmisega võtab veksliaandja endale vastutuse vekslile maksmise eest.

Peale veksliaandja lasub vastutus vekslile järgi ka kõigil vekslile allakirjutajail ja pealekirjutajail, nagu oleks igaüks neist eraldi võtnud endale iseseisva kohustuse, välja arvatud käesolevas seaduses otse ettenähtud juhud. Vekslile järgi vastutaja ei ole õigustatud kontrollima pealkirjade ehtsust.

Iga üksik vekslile järgi kohustatu, nende hulgas ka vekslile allkirjast või pealkirjast osavõtja, vastutab nii täie vekslile summa kui ka kõige muu eest, mida vekslipidajal on õigus nõuda.

Vekslile mittemaksmisel, kui see on tõestatud seaduse korras, on vekslipidajal õigus oma äranägemisel esitada nõue vekslile järgi saadaoleva summa ulatuses kas kõigi vekslile järgi vastutajate vastu koos või mõnede vastu neist samuti koos või ühe vastu, kusjuures viimasel juhul vekslipidaja ei kaota oma õigusi nende vastu, kelle vastu ta ei ole veel esitanud nimetatud nõuet.

Kui selgub, et allkiri vekslile on võltsitud või ei ole kohustav isikule, kes selle kirjutanud või kelle nimel see kirjutatud, või et vekslile on kirjutanud alla isik, kel puudus õigus kohustada vekslile, siis ei kõrvalda see vastutust vekslile leiduvate teiste allakirjutajate järgi.

Vekslile järgi esitatud nõudmise vastu võib vastutaja end kaitsta ainult niisuguste vastuväidetega, mis põhjenevad käesoleva seaduse eeskirjadel või vastutaja ja vekslipidaja vahenditult suhteil.

Kui veksel anti edasi isikule, kes oli osaline vekslis juba enne selle edasiandmist temale, siis ei ole sellel isikul õigust esineda nõudmisega vekslile järgi nende vastutajate vastu, kelle ees ta ise vastutas enne vekslile omandamist.

**Maksmine liht-
vekslite järgi.** Enne tähtpäeva ei ole vekslipidaja õigustatud nõudma maksmist vekslile järgi ega ole kohustatud võtma vastu maksu. Kokkuleppel ennetähtpäevalise maksmise kohta on vekslile järgi maksmine lubatud nii kogusum-

mas kui ka osadena, mis mõlemal korral sellekohaselt märgitakse vekslile. Kes aga enne tähtpäeva on maksnud ebaõigele vekslipidajale, see ei vabane vekslit maksmise kohustusest tähtpäeval.

Tähtpäeva saabumisel esitatakse veksel maksmiseks kas veksliaandjale või, kui tema määranud erilise maksja, siis viimasele.

Veksel, mille tähtpäev on määratud kindlale päevale või kindla aja möödumisele pärast vekslit kirjutamist või kindla aja möödumisele pärast ettenäitamist, esitatakse maksmiseks tähtpäeva saabumise päeval või ühel kahest järgnevast tööpäevast.

Veksel tähtpäevaga ettenäitamisel, kui sellel on märgitud ka eritähtaeg, esitatakse maksmiseks enne selle tähtaja möödumist, seesuguse tähtaja mittemärkimise korral aga hiljemalt kaheteistkümnene kuu jooksul, arvates vekslit kirjutamise päevast.

Vekslit maksmiseks esitamisel on vekslipidajal õigus nõuda ainult vekslisummat.

Vekslipidajal on õigus nõuda maksmist vekslit järgi ainult seaduslikult liikvel olevas rahas.

Vekslipidajal ei ole õigust keelduda vastu võtmast osalist maksu, mida temale pakutakse vekslit maksmiseks esitamisel, kuid sel korral jääb veksel, millel märgitakse toimetatud maksmine, vekslipidaja kätte ja maksja nõudmisel vekslipidaja on kohustatud andma kviitungi makstud summa kohta. Täie summa tasumisel vekslit järgi vekslipidaja on kohustatud vekslit andma üle maksjale ja viimase nõudmisel ka vekslile tähendama saadud summa ja maksja nime.

Lihtvekslite mitte- Maksmiseks esitatud, kuid maksmata jäetud
maksmise taga- veksel protestitakse mittemaksmise pärast
järjed. regressõiguse alalhoidmiseks.

Vekslipidaja, kes laskis vekslit protestida mittemaksmise pärast, võib nii veksliaandjalt kui ka regressõiguse põhjal pealekirjutajalt nõuda:

1) maksmata vekslisummat ühes kaheksa protsendiga aastas, arvates maksutähtpäevast tasumise päevani;

2) protestidega seotud kulud;

3) tasu veerandprotsenti üldisest (punktid 1 ja 2) maks-mata summast.

Maksmata jäetud ja selle tõttu protestitud vekсли pidajal on õigus nõuda tasumist regressõiguse alusel igalt pealekirjutaja-lt, sõltumatult pealkirjade järjekorrast, kuni täieliku rahul-damiseni.

Pealekirjutaja, kes on maksnud vekсли, võib nõuda regress-õiguse alusel omal valikul kas vekслиandjalt või eelmistelt pealekirjutajailt:

1) summat, mis ta oli kohustatud maksuma vekslipidajale ühes kaheksa protsendiga aastas sellelt summalt, arvates päe-vast, mil ta maksis vekсли, kuni rahuldamise päevani;

2) tasu veerandprotsenti üldsummast;

Kui maksmata veksel jäi protestimata, siis vabanevad pealekirjutajad protesti ärajätmise tõttu vastutusest vekсли järgi, kuid vekслиandja jääb vekсли järgi vastutavaks ja vekсли-pidajal on õigus nõuda temalt maksmata summat ühes kaheksa protsendiga aastas, arvates nõude esitamise päevast kohtule.

Protestitud või protestimata veksel, mille tähtpäev möö-dunud, võidakse anda edasi pealkirjadega üldisel alusel, kuid sel korral ei vastuta niisugust üleandmist toimetanud pealekir-jutajad regressõiguse põhjal, kui see üleandmine toimus pärast protestimist või pärast protestimiseks ettenähtud aja möö-dumist.

Lihtvekslite Vekсли protestib nõudmise korral notar.

protestimine. Vekсли protestimisel mittemaksmise pärast täi-detakse järgnevad eeskirjad:

1) vekslipidaja esitab vekсли notarile protestimiseks päe-val, mis on nähtud ette vekсли maksmiseks esitamiseks;

2) samal päeval esitab notar isiklikult või kirjalikult mak-sunõudmise vekслиandjale või vekслиandjaile, kui veksel on antud mitme poolt, või nende poolt nimetatud erilistele maks-jatele;

3) kui järgmise päeva kella kolmeks ei maksta vekslit, protestib notar sel päeval vekсли, tehes sellekohase sissekande

registrisse ja märkme vekslile, kusjuures märkme tegemise ajast loetakse veksli protestituks, kuid protest hakkab maksma pärast sellekohase erilise akti koostamist.

Ühteaegu protestimisega mittemaksmise pärast saadab notari sellekohase kirjaliku teate neile vekslil järgi vastutajatele, kelle aadressid märgitud vekslil või on notarile teada või temale teatatud protestimist nõudja poolt. Seesuguse teadaande kulud arvatakse protestikulude hulka.

Tähtajad kohtulikkude nõuete esitamiseks lihtvekslite järgi.

Vekslipidaja võib esitada kohtuliku nõude vekslil järgi veksliaandja vastu viie aasta jooksul, arvates vekslil maksutähtpäevast, ja pealekirjutajate ning käendajate vastu ühe aasta jooksul, arvates protestimise päevast vekslil mittemaksmise pärast.

Pealekirjutaja, kes maksis vekslil, võib eelmiste pealekirjutajate vastu esineda kohtuliku nõudega kuue kuu jooksul, arvates päevast, mil ta maksis vekslil. Pealekirjutajal, kelle vastu esitatud seesugune nõue, on õigus oma nõudmistele kaitseks tõmmata asjasse kolmandate isikutena eelmisi pealekirjutajaid kas kõik, mõned või ühe neist.

Pärast kolme aasta möödumist, arvates vekslil maksutähtpäevast, ei ole lubatud kohtulikkude nõuetega esinemine pealekirjutajate vahel ega käendajate vastu.

Eelpooltoodud tähtaegade jooksul ei peatu mingil tinogimusel; see katkeb ainult nõude esitamisel vekslil järgi kohtu või konkursi korras, ja ainult selle isiku suhtes, kelle vastu on esitatud nõue kohtu või konkursi korras. Kolmanda isiku tõmbamine asjasse kostja poolt on samajõuline kohtu või konkursi korras esitatud nõudega, kusjuures kostja poolt regressnõude esitamise tähtaeg algab päevast, mil tema vastu tehtud kohtuotsus on astunud seadusjõusse.

Vekslil järgi vastutajate vastu nõude kohtule esitamise tähtaja möödalaskmisega vabanevad igasugusest vastutusest sama vekslil järgi kõik need, kelle suhtes tähtaeg on lastud mööda.

**Kaotatud liht-
vekslid.** Veksli kaotamise juhul võib kaotaja paluda maksukoha asjaomast kohut keelata veksliaandjale või erilisele maksjale selle veksli maksmise.

Kui kohus on pannud seisma maksmise kaotatud veksli järgi, võib veksliaandja või eriline maksja pärast maksutähtpäeva anda hoiule samasse kohtusse veksli järgi saadaoleva rahasumma selle isiku kahjuohul ja kulul, kes esitas maksmise keelu palve.

Kui kohus on pannud seisma maksmise kaotatud veksli järgi ja pärast seda ilmub sama veksli valdaja, siis viimase palvel see kohus, kelle korraldusel maksmine pandi seisma, määrab veksli kadumisest teatanud isikule tähtaja kohtule nõude esitamiseks veksli tagasisaamise kohta. Kui määratud tähtaja jooksul ei esitata seda nõuet, siis muudab kohus määruse või korralduse maksmise seismapanemise kohta, ootamata aastase tähtaja möödumist. Kadunuks kuulutatud veksli valdajal on õigus eeltähen datud palvet avaldamata esineda kohtus nõudega veksli kadumisest teatanud isiku vastu.

Maksmise keelu palvest sõltumata võib kaotaja paluda asjaomaselt kohtult luba kaotatud veksli järgi maksu saada.

Kohus võib anda veksli kaotajale loa tähen datud maksu saamiseks küllaldase kindlustuse vastu järgmistel juhtudel:

1) kui veksliaandja või eriline maksja on veksli järgi saadaoleva summa andnud hoiule ja kohus tunnustab, et vekslikaotaja palve saada veksli järgi maksu on rahulduseväärne;

2) kuigi veksliaandja või eriline maksja ei ole tähen datud summat hoiule andnud, kuid pärast nende väljakutsumist ja ülekuulamist kohus veendub kaotatud veksli tõelises väljaandmises ja selle järele veksliaandja või eriline maksja annab veksli järgi saadaoleva summa hoiule.

Kindlustuse esitab vekslikaotaja kas sularahas, riigi väärt-paberites või valitsuse poolt kindlustatud obligatsioonides. See kindlustus antakse tagasi, kui viie aasta jooksul, arvates veksli maksutähtpäevast, ei esitata nõudmist veksli järgi maksu saamiseks.

Käskvekslitest.

Käskvekslite kirjutamine. Käskveksel (tratt) kirjutatakse selleks määratud tempelpaberile *) ja temas märgitakse:

1) veksli kirjutamise koht ja aeg (aasta ja kuupäev);
2) veksli nimetus tekstis sõnaga „veksel“ või, kui veksel pole eestikeelne, vastav nimetus selles keeles, milles veksel kirjutatud;

- 3) vekslimaksja (trassaadi) nimetus;
- 4) käsk maksjale maksta veksli järgi;
- 5) veksli esimene omandaja;
- 6) maksmisele kuuluv rahasumma;
- 7) maksutähtpäev;
- 8) maksukoht või maksja elukoht;
- 9) vekслиandja (trassandi) allkiri.

Lihtvekslite koostamise eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele järgnevate täiendustega ja muudatustega:

1) vekслиandja võib enese määrata esimeseks omandajaks (veksel enese käsul); ta võib enese määrata ka maksjaks, kui on märgitud maksukoht teisel;

2) vekslis võib näidata mitu maksjat;

3) vekслиandjal ei ole õigust anda maksukäsku tingimisi, kuid ei ole keelatud teha vekslis märget, et maksmine peab teostuma pärast teatamist vekслиandja poolt;

4) vekslis märgitud maksja elukoht loetakse vekсли maksukohaks, kui vekслиandja ei ole märkinud vekslis oma allkirja ees teist maksukohta.

Dokumenti, mis ei vasta mõnele veksliseaduses ettenähtud nõudele, ei loeta veksliks ja seesugusele dokumendile tehtud allkirjadel ega pealkirjadel ei ole vekslilõudu. Samuti ei ole vekslilõudu allakirjutatud veksliplangil seni, kuni ta pole täidetud ettenähtud vekslisisuga.

*) Käskvekslid kirjutatakse vekсли tempelpaberile. Siin kohal peab aga märkima, et välismaal väljaantud vekslid, nii käskvekslid kui lihtvekslid, võivad olla kirjutatud ka lihtpaberil. Ka Eestis on see lubatud, kuid tuleb neid tempelmaksustada enne kui esimene Eestis olev pidaja vekсли käest anab, hiljemalt aga nädala jooksul pärast kättesaamist.

Käskvekslite andmine ja edasiandmine.

Lihtvekslite andmise ja edasiandmise eeskirjad kohaldatakse ka käskvekslitele, kusjuures veksliandja kohta on maksev ka veksli maksmiseks vastuvõtja kohta.

Käskvekslite vastuvõtmine maksmiseks.

Igäihel, kelle käes veksell, on õigus esitada see maksjale vastuvõtmiseks (aktsepteerimiseks).

Veksli esitamisel vastuvõtmiseks täidetakse koha ja aja suhtes järgnevad eeskirjad:

1) veksell esitatakse vastuvõtmiseks kohas, mis on näidatud vekslis maksjat märkides, ja kui see koht näitamata, vekslis märgitud maksukohas;

2) veksli võib esitada vastuvõtmiseks igal ajal enne maksutähtpäeva.

Maksja võib veksli võtta vastu kas terves summas või osalt. Ta võib ka määrata erilise maksja, samuti ka näidata vekslil ruumi, kus maksmine peab teostuma, kui veksliandja ei ole määranud erilist maksjat või maksmisruumi.

Veksli vastuvõtmine (aktsept) märgitakse maksja poolt allakirjutatud sellekohase pealkirjaga või ainult tema allkirjaga veksli esiküljel.

Kui aktseptipealkiri sisaldab kõrvalekaldumisi veksli sisust, välja arvatud summa piiramine, või kui aktseptipealkiri on kriipsutatud läbi, loetakse veksell maksmiseks mittevastuvõetuks. Aktseptipealkirjas tehtud parandused tõestatakse veksli vastuvõtja allkirjaga.

Veksli vastuvõtmisega võtab vekslimaksja enesele kohustuse maksta summa, mille ulatuses ta võttis vastu veksli maksmiseks. Veksli vastuvõtmisega võtab vekslimaksja enesele vekslkohustused ka veksliandja ees, kuid viimase vastu temal ei ole vekslioigusi.

Kui veksli vastuvõtmiseks esitamisele ei järgne kahekümne nelja tunni jooksul veksli vastuvõtmine või kui veksell võetakse vastu osaliselt, siis on vekslipidajal õigus lasta veksel protestida mittevastuvõtmise pärast. Protestiga vekslipidaja omandab õiguse ennetähtpäevalise rahulduse saamiseks eeskirjade järgi.

Kui veksel võetakse vastu pärast tähtpäeva, siis vastutab vastuvõtja niisama, nagu sel korral, kui ta oleks vekslit võtnud vastu enne tähtpäeva.

Käskveksli vormid.

Tallinnas, 20. okt. 1935. a. Veksle 500.— krooni.

Kahekümnendal detsembril 1935. aastal makske selle käskveksli järele Tallinnas Ado Põderile viissada krooni.

Peeter Savile. Juhann Väljaots.

Tallinnas, Pikk t. 50.

Vastuvõetud (aktsepteeritud): Peeter Savi.

Tallinnas, 20. okt. 1935. a. Veksle 500.— krooni.

Tänaest päevast kolme kuu pärast makske selle käskveksli järele Tallinnas Ado Põderile viissada krooni.

Peeter Savile. Juhann Väljaots.

Tallinnas, Pikk t. 50.

Tallinnas, 20. okt. 1935. a. Veksle 500.— krooni.

Selle käskveksli esitamisel makske Tallinnas Ado Põderile viissada krooni.

Peeter Savile. Juhann Väljaots.

Tallinnas, Pikk t. 50.

Tallinnas, 20. okt. 1935. a. Veksle 500.— krooni.

Selle käskveksli esitamisel makske minule või minu käsul *) Tallinnas viissada krooni.

Peeter Savile. Juhann Väljaots.

Tallinnas, Pikk t. 50.

Tsekiseadusest.

(R. T. nr. 54 — 1927. a.)

Tsekiga teeb tsekiandja tsekimaksjale ülesandeks maksta tsekipidajale tseki ettenäitamisel teatud rahasumma.

Maksjatena võib tsekil tähendada ainult krediitasutisi, kellel on õigus võtta hoiusummasid jooksvale arvele.

*) Kui Väljaots vekslit edasi annab, siis märgib ta vekslit teisele küljele: Minu asemel makske Tallinna Krediitpangale. (allkiri.)

Tsekil tähendatakse:

- 1) dokumendi nimetus „tsekk“;
- 2) tsekimaksja;
- 3) tsekiandja käsk tsekimaksjale maksta summa, milline käsk ei tohi sisaldada tingimusi ega tähtaegu maksmiseks;
- 4) väljaandmise koht;
- 5) väljaandmise aasta, kuu ja päev ja
- 6) tsekiandja allkiri.

Dokumendi, mis ei vasta neile nõuetele, ei loeta tsekiks. Tsekil ei ole lubatud oluliste paranduste tegemine.

Tsekki võib välja anda ettenäitaja või teatud isiku nimele. Tsekki võib kirjutada ka tsekiandja enda nimele.

Maksukohaks loetakse tsekimaksja nime või firma juures tähendatud koht. Kui maksja nime või firma juures koht tähendamata, loetakse maksukohaks tseki väljaandmise koht.

Tsekk makstakse välja selle ettenäitamisel, kuigi see ei järgne ta sisust.

Tsekk, millele väljaandmise kuupäev on tähendatud eeloleva aja peale, loetakse väljaantuks tsekimaksmiseks esitamise päeval, kui esitamine toimub enne tähendatud kuupäeva saabumist.

Eesti vabariigi piirides välja antud tseki peab maksmiseks esitama neljateistkümne päeva jooksul, arvates väljaandmise päevast. Välismaal, Euroopas, väljaantud tseki peab maksmiseks esitama ühe kuu jooksul, väljaspool Euroopat väljaantud tseki — kahe kuu jooksul.

Kui tseki esitamise tähtpäev lõpeb päeval, mil maksja asutus suletud püha tõttu või muul põhjusel, ei võeta seda päeva arvesse.

Kui tsekk esitatakse ettenähtud tähtaja möödumisel, on tsekimaksja kohustatud maksma Eesti piirides väljaantud tseki kuue kuu jooksul, arvates selle väljaandmise päevast, ja välismaal väljaantud tseki aasta kestel, arvates väljaandmise päevast, kui temal tsekiandja arvel leidub vastav summa tsekimaksmiseks ja tsekiandja ei ole enne tseki esitamist tühist-

nud tähendatud tseki järgi maksmist. Nende tähtaegade möödumisel ei ole maksja kohustatud tsekki maksma.

Tsekki võib edasi anda (shireerida) nimelise kui ka blankopealkirjaga. Tseki edasiandmise keeld ei ole maksev. Ettenäitaja nimele väljaantud tsekki võib edasi anda ilma edasiande pealkirjata.

Tsekimaksja nimele tehtud tseki shiirol on allkirja tähendus temalt maksu kättesaamise üle. Tseki shiirode suhtes talitatakse vastavalt veksliseaduse järgi.

Tsekipidaja, kellele ei makstud tsekki, ei ole õigust nõuda selle maksmist tsekimaksjalt. Tal on õigus seda nõuda tseki andjalt.

Tseki järgi mittemaksmise korral, mis tõestatakse määratud korras, on tsekipidajal õigus omal äranägemisel pöörata nõudmisega võlgneva tsekisumma maksmiseks kas kõigi tseki järgi vastutajate vastu üheskoos või üksikute vastu nende hulgast, kusjuures viimasel kahel juhtumisel ei kaota tema oma õigus nende suhtes, kelle vastu ta veel pole esinenud nõudmisega.

Tseki järgi regressnõudmise õiguse teostamiseks peab tsekipidaja tõestama, et tsekk õigel ajal esitatud tsekimaksjale, kuid viimase poolt maksmata jäetud. Seda asjaolu tuleb tõestada notariaalse protestiga.

Tseki protesti asjas talitatakse vastavalt veksliseaduse eeskirjade ettenäitamisel maksetavate vekslite suhtes.

Jääb tsekk protestimata või ilma tsekimaksja pealkirjata, vabanevad tseki shireerijad vastutusest, ja tsekipidaja võib maksmist nõuda ainult tsekiandjalt.

Tseki järgi juhustatud isik võib esitada tsekipidajale ainult niisuguseid vastuväiteid, mis puutuvad tema pealkirja tõelikkusse tsekil või mis tekivad tseki enese sisust või vahe-
tuist suhetest tsekipidajaga.

Kui tsekimaksja juures tsekiandja arvel puudub vastav summa väljaantud tseki maksmiseks, siis vastutab tsekiandja tsekipidaja ees kahjude eest, ja on peale selle kohustatud maksma viimasele tsekitrahvi 5% suuruses tseki maksmata summast.

Kui tsekiandja ei tasu trahvi vabatahtlikult kolme päeva jooksul pärast tseki protestimist või varustamist pealkirjaga, siis mõistetakse tsekipidaja kasuks tema sellekohasel kohtulikul nõudmisel tsekitrahvi 10% tseki maksmata summast.

Kui tseki väljaandmisel on kuriteo tundemärgid, siis talitatakse üldiste kriminaalseaduste alusel, olenemata käesolevas paragrahvis ettenähtud tsekitrahvist.

Vale või võltsitud tseki väljamaksmisest tekkinud kahju kannab vale- või võltsitud tseki arvatav väljaandja, kui tema peale langeb süü valetseki väljaandmises, või tseki võltsimises, või kui valetseki väljaandmine või tseki võltsimine võimaldus tema, tema volinikkude või teenijate tegevuse või hooletuse läbi; muidu kannab kahju tsemimaksja.

Kaotatud ja haaratud tsekid tunnustatakse jõukaotanuks väljakutse korras.

Tsekiandja surm või teguvõimetuks tunnustamine pärast tseki väljaandmist ei tühistata tsekki.

Regressnõudmine tsekiandja vastu esitatakse tsekipidaja poolt 6 kuu jooksul, arvates tsekimaksjale tseki esitamiseks määratud tähtaja lõppemise päevast, tseki shireerijate vastu aga ühe kuu kestel, arvates samast tähtajast.

Kui tseki tsekimaksjale esitamiseks määratud tähtaja lõpust kuus kuud möödunud, ei lubata nõudmiste esitamist tseki shireerijate vahel.

Välismaal väljaantud tseki oluliste nõuete üle, kui ka iga-suguse välismaal tsekile tehtud pealkirja üle otsustatakse selle maa seaduste järgi, kus tsekk välja antud või tsekile pealkiri tehtud.

Tsekid on vabad tempelmaksust.

Tseki seaduses ettenägemata juhtumisel tuleb käia veksliseaduse järgi.

Tempelmaksu seadus.

I. Tempelmaksu maksmise kohustus.

Maksuseadusi ei või tõlgitseda laiendavalt ega neid käsitada maksukohuslase kahjuks sarnaste juhtude kohta, mis ei ole otsekohe ette nähtud seaduses (Sen. ts. d. 54/1895, Sen. üldk. 35/1889, R. K. o. nr. 25/1925).

Tempelmaksu objektid. Riigi heaks tempelmaksustamisele kuuluvad tempelmaksu tariifis üksikasjaliselt loetletud:

1) riigi- ja omavalitsuseasutustele ja nende ametnikkudele antavad ning nende poolt väljaantavad paberid; 2) Eestis kokku-seatavad ja väljaantavad igat liiki dokumendid; 3) Eestis oma-valitsuste ja igasuguste ühingute poolt väljalastavad väärtpa-berid, ja 4) väljaspool Eestit tehtud ja väljaantud dokumendid ning välismaa väärtpaberid ettenähtud alustel.

Väljaspool Eestit tehtud dokumendid kuuluvad tempel-maksustamisele: a) niipalju kui nad käivad Eestis olevate või Eestisse saadetud objektide kohta; b) objektide asukohast ole-nemata, niipalju kui Eestis täita tulevad nende läbi tõestatud toimingud, olgugi ainult ühe lepinguosalise poolt.

Väljaspool Eestit asuvate objektide kohta ettevõetud jurii-diliste toimingute juures, juhtudel, mis ei ole ette nähtud, tekib tempelmaksu kohustus ainult siis, kui nende kohta tehtud do-kumente tarvitatakse Eestis kohtusse nõude esitamiseks või kui nende alusel muul teel Eestis õigusi põhjendatakse.

Välismaa väärtpaberid (aktsiad, obligatsioonid jne.) kuulu-vad tempelmaksustamisele, kui nad vabatahtlikkude toimingute objektiks Eestis.

Dokumentide tempelmaksustamise põhialused. Tempelmaksu kohustus oleneb dokumentide sisust, vaatamata, kuidas need nimetatud. Tempelmaksu kohustus tekib dokumentide tegemise momendist, välja arvatud välismaa väärtpaberid. Tingimuste juurdelisamine, toimingute tühistamine ega täitmatajätmine ei vabasta dokumenti maksustamisest.

Lepingdokumendiga võrdselt kuulub tempelmaksustamisele iga kiri, telegramm, vahetalitaja täht (sedel), meelespidamise täht jne., mis väljendub kokkulepet (accepti) äritoimingute kohta, kui ühe kuu jooksul pärast sarnase paberi väljaandmist või ärasaatmist ei ole tehtud tempelmaksustatud lepingdokumenti ja kui pärast nende väljaandmist või kättesaamist peab algama äritoimingute täitmine.

Muud kirjad, telegrammid jne. ei kuulu tempelmaksustamisele, kui nendega ei suurene tempelmakstud toimingute summa.

Dokumendid kuuluvad tempelmaksustamisele, kui nad kannavad väljaandja (väljaandjate) isiklikku või firma (firmade) allkirja, olgugi see väljendatud mehaaniliselt (fac simile), kuid allakirjutaja tahtmisel või teadmisel.

Arved kuuluvad tempelmaksustamisele ka siis, kui nad allakirjutamata, kuid üle antud teisele poolele maksmiseks.

Tempelmaksustamisele kuuluvate dokumentidemaksuvuse uueks tähtajaks pikendamise või uuendamise (novatio) tingimused, ühes igasuguste uute maksetega kuuluvad eraldi tempelmaksustamisele, olgu nad tehtud eraldi dokumendina või pealkirjana endisel dokumendil, kui tariifis ei ole ette nähtud kergendust. Sarnased tingimused ilma uute maksuteta kuuluvad tempelmaksustamisele ainult tariifis otsekohe ettenähtud juhtudel.

Mõnesuguste dokumentide tempelmaksustamine. Tempelmaksustamisele ei kuulu:

1. Dokumendid, mille objekti väärtus ei ületa 50 krooni, välja arvatud igasugused arved, kviitungid, aktsiad, osatähed ja osamaksu tähed.

2. Dokumendid, mis vabariigi välisesinduste poolt välismaal tehtud ja täidetud ning siia saadetud tõendavate dokumentidena.

3. Konkursivalitsusele ja vannutatud hooldajate maksu-
jõuetute kreditoride poolt esitatud avaldused ja vastused
nende peale.

4. Riigikogu valimiste, rahvahääletamise ja rahvaalgata-
mise asjus ning omavalitsuste valimiste asjus kokkuseatavad
dokumendid.

5. Dokumendid varanduse sundvõõrandamise asjus.

6. Eesti Panga ja selle osakondade poolt riigikassa ope-
ratsioonide alal väljaantavad dokumendid.

7. Dokumendid väeteenistuse kohuse asjus kaitsevække,
reserv- või maakaitsevække teenistusse kutsumise või astumise
ja teenistusest vabastamise, veo- ja liikumisvahendite kaitse-
väele võtmise ja sellest vabastamise, samuti igasuguse rekvi-
reerimise asjus.

8. Dokumendid, mis maksustatud konsulaarmaksuga või
mis vabaks loetletud konsulaartariifis konsulaarmaksust.

9. Maakorralduse seaduse (RT nr. 23— 1926. a.) § 81 ette-
nähtud kinnistused ja lepingud.

10. Riigihoiukassa asjaajamine ja hoiuleandjate avaldused
hoiukassale.

11. Maa- ja Pikalaenupankadele esitatud palved ja kõik
nende tegevusse puutuv kirjavahetus.

12. Ühe ja sama asutuse või ettevõtte sisemise asjaajamise
dokumendid.

13. Kirjavahetus vaestelaste- ja hoolekandekohtutes.

14. Kõik maksva hoolekande seaduse alusel tehtavad pa-
berid ja dokumendid.

15. Tempelmaksustamisele kuuluvatest dokumentidest
need, mis tariifis tempelmaksust vabastatud.

Tempelmaksu lüü. Tempelmaks on kahte liiki: 1) lihtne, mis võe-
takse kindlal määral dokumendi igalt poog-
nalt või tervelt dokumendilt, ja 2) proportsionaalne, mis võe-
takse teatud protsendi määral dokumendis väljendatud toi-
mingu väärtuse (summa) järgi.

Poognaks loetakse neljaküljeline paberileht, mille lehe-
külje suurus ei ületa 40 sentimeetrit pikuti ja 25 sentimeetrit
laiuti.

Toimingu objekti väärtuse määramine. Toimingu objekti väärtuse tempelmaksustamiseks määramisel arvastetakse selle objekti kokkuleppehind toimingu sõlmimise ajal, kui ta määratud rahas; on tasu määratud ainetes või teos, arvestatakse need kohalikkude hindadega, mis maksavad toimingu sõlmise ajal.

Kui kinnisvarade omandusõiguse ülemineku korral kokkuleppehind on vähem pärandusmaksu seaduses ettenähtud seaduslikust hinnast, arvatakse tempelmaks viimase järgi.

Kui toimingu sõlmimisel ühele kokkuleppivatest pooltest õigus antud määrata teatud piirides seda või teist täitmise ulatust, arvatakse tempelmaks toimingu objekti kõige kõrgemalt võimalikult hinnalt.

Rahaliste nõudmiste juures loetakse toimingu objekti hinnaks maksustatavas dokumendis tähendatud rahasumma, väärt-paberite juures Tallinna börsi kursiväärtus („tehtud“ või tehingute puudumisel „ostjad“); ei ole kursiväärtus börsil noteeritud toimingu eel käiva kuu kestes, võetakse aluseks rahaministeeriumi poolt määratud ja Riigi Teatajas kuulutatud hinnad; viimaste puudumisel tempelmaksustatakse väärtpaberid nime-lise väärtuse järgi.

Aktsiate, osatähtede, obligatsioonide ja muude väärtpabe-rite väljamaksmisel loetakse nende hinnaks nominaal- või välja-laskehind selle järgi, kumb neist suurem, kusjuures ei arves-tata väljalaskehinnale juurdearvatud väärtpaberite tempel-maksusummat.

Välisrahas määratud rahasummad arvatakse ümber Eesti rahaks Tallinna börsi kursi järgi („tehtud“ või tehingute puu-dumisel „ostjad“).

Kasutamisoiguste üheaastane hind määratakse 5 protsendi suuruses kasutatava objekti hinnast, kui dokumendist ei või järeldada teistsugust kasutamisoiguse väärtust.

Alalise ja eluaegse kasutamisoiguse, sunniste ja perioodi-liste maksete hind arvatakse pärandusmaksu seaduses ettenäh-tud normide järgi.

Toimingu objekti hinna selgusetus. Kui sõlmitud toimingus objekti hind sedavõrd selgusetu, et võimata seda kohe määrata ligi-kaudseltki, siis peab tempelmaksu kohustuslik isik kuu aja

jooksul esitama toimingu kohta käiva dokumendi ühes ära kirjaga vastavale maksuinspektorile või otsekoheste maksude peavalitsusele, kes valvab tempelmaksu tasumise üle. Lepingud, mille juures üheks pooleks riigi- või omavalitsuseasutus, ei kuulu esitamisele.

Tähendatud lepingud tempelmakstakse järgmises korras:

a) lepingute sõlmimisel, kus summa hoopis määrata, makstakse lihttempelmaksuna 1 kroon;

b) kui lepingu järgi on võimalik määrata mingisugust lepingusumma osa lepingusumma arvel antud käsiraha summat, makstakse lepingu sõlmimisel proportsionaalselt tempelmaksu suurema summa järgi;

c) hiljemalt kuu aja jooksul pärast iga lepingu-aasta möödumist, lepingute juures aga, mille järgi arvete õiendamiseks määratud või jäänud lühemad tähtajad, — hiljemalt ühe kuu jooksul pärast nende tähtaegade möödumist, makstakse täiendavat tempelmasku proportsionaalselt tähendatud tähtaegadeks selgunud maksete summadele, arvesse võttes varemõendatud tempelmaksu;

d) igal täiendaval tempelmaksmisel peab lepingu aktil märgitama, maksumaksja poole allkirjaga varustatult või muul teel tõendama, missugusel määral lepingut täidetud kuni viimase täiendava tempelmaksmise päevani.

Eelpool tähendatud korras tempelmaksustatakse täiendavalt lepingud, kus peale nende summade täpset äratähendamist sisalduvad tingimused kohustuste üle — teha tarbekorral lisatöid, toimetada lisahankeid jne. lepingutes tähendatud hindadega, kui need lisatingimused tõelikult täidetakse ja üldse kõik lepingud, mis täidetakse suurema summa peale kui need tehtud.

**Tempelmaksustamiseks
tarvilik-
kude teadete ja
seletuste andmise
kohustus.**

Tempelmaksu maksjad on kohustatud esitama maksuasutuste või teiste tempelmaksu võtmiseks kohustatud riigiasutuste- ja ametnikkude poolt nõutavaid seletusi, teateid ja dokumente maksuobjekti hinna kohta, niisama esitama oma raamatuid ja asjaajamise materjale.

Ülaltähendatud nõudmiste mittetäitmise korral on otsekoheste maksude peavalitsus õigustatud toimetama lepingu või

toimingu summa määramist tehtud tööde, hangitud materjalide ja teiste lepingus või toimingus tähendatud toimuste või asjade kohalikkude kõrgemate hindade järgi, aga tehtud tööde ulatust või määra või hangitud asjade hulka lepingu sihi järgi kõrge-
mal määral. Niisama võib otsekoheste maksude peavalitsus lasta toimida asjatundjaid hindamist.

Kõik riigi- ja omavalitsuseasutised ja nende ametnikud on kohustatud andma maksuasutustele ja teistele tempelmaksu võtmiseks kohustatud riigiasutustele ja -ametnikkude tarvi-
likke teateid tempelmaksu määra kindlakstegemiseks.

Ühe ja sama asja ja toimingu kohta tehtud mitme dokumendi tempelmaksustamine. Kui ühe ja sama asja ja toimingu kohta on tehtud mitu ühesuguse sisuga dokumenti, tempelmaksustatakse ainult üks neist, nimelt peaksemplari või algkirja nimega dokument, teised eksemplarid tempelmaksustatakse ära-
kirjade kohta käiva tariifinumbri järgi.

Kui dokumendis tähendamata, missugune eksemplar tunnustatud peaksemplariks või algkirjaks, loetakse selleks see eksemplar, mis isiku käes, kes dokumendi järgi saab raha või kellel õigus kõige suurema summa saamiseks, kui rahasaajaid mitu.

Kauba ostu-müügi lepingute, maaklerite sedelite ja arvete mitmes eksemplaris tegemise korral loetakse peaksemplariks või algkirjaks see eksemplar, mis rahamaksja käes, kui dokumendis tähendamata, missugune eksemplar tunnustatud peaksemplariks (algkirjaks).

Kui üks toimingu-osaline pool on välismail, loetakse igal juhul peaksemplariks või algkirjaks Eestis oleva poole eksemplar.

Ühes ja samas dokumendis sisalduva mitme objekti tempelmaksustamine. Kui dokument sisaldab mitu toimingut, tempelmaksustatakse iga toiming eraldi ja dokument maksustatakse nende tempelmaksude kogusummaga. Kui ühele poognale kirjutatakse mitu dokumenti või ärakirja, siis tempelmaksustatakse eraldi iga dokument või ära kiri.

Kui aga üksikud, ühes dokumendis sisalduvad toimingud moodustavad ainult ühe ja sama toimingu koosseisu osasid,

võetakse tempelmaksu ainult selle toiminguga jaoks tariifis ettenähtud määral.

Kui toiminguga sõlmimisel tempelmaksu mitme erimäära alla kuuluva objekti kohta kokku seatud üks dokument, toiminguga täitmise hinna kohta aga kokku lepitud üldises summas, iga üksiku objekti hinda määramata, tempelmaksustatakse kogu toiming kõige kõrgema määra järgi. Dokumendi kokkuseadjad võivad selle ära hoida dokumendis üksikute objektide hinna täiendava tähendamise, mis peab sündima kuu aja jooksul, arvates dokumendi kokkuseadmise päevast.

Tempelmaksu alammäär. Tempelmaksu alammääraks on 5 senti. Maks tasutakse täites sentides, kusjuures poolikud

sendid arvatakse täiteks sentideks. Proportsionaalmaksu arvutamisel, kui dokument oma summa järgi kuulub tempelmaksustamisele, võetakse maksu mitte alla viie sendi.

Tempelmaksu tasumise eest vastutavad isikud ja asutused. Solidaarselt otsekohe kohustatud isikutega ja asutustega vastutab tempelmaksu tasumise eest iga tempelmaksu võõr või puudulikult tempelmaksustatud dokumendi pidaja või ettenäitaja, kui temal on õiguslik huvi selle dokumendi alusel.

Solidaarselt otsekohe kohustatud isikutega ja asutustega vastutavad tempelmaksu tasumise eest välismaa firmade kohalikud esindajad oma firmade dokumentide suhtes ka siis, kui neil puudub õiguslik huvi maksustatavate dokumentide alusel.

Eraldi vastutavad ainult:

a) riigiasutustele ja -ametnikele antavate ja nende poolt väljaantavate paberite suhtes vastutavad ametnikud, kelle süü läbi tempelmaks jäänud sisse nõudmata.

b) kinnistus- või notariaal- või tõestamiseks avaldamise (ilmutamise) korras tehtavate või notari poolt tõestavate allkirjadega dokumentide juures vastutavad ametnikud, kes teevad või tõestavad niisuguseid dokumente või allkirju.

c) Oksjonitel — oksjonit toimetavad isikud.

d) Välismaalt Eestisse saadetavate dokumentide suhtes, — nende dokumentide kontrahendid, kelle huvides dokumendid Eestisse saadetud või nende esimesed saajad, kellel õiguslik huvi nende dokumentide alusel, samuti isikud ja asutised, kel-

lele tähendatud dokumendid üle läinud edasiandmispealkirjaga või muude toimingute põhjal.

e) Dokumentide suhtes, millised rahaminister teatud asutustele lubanud tempelmaksustada sularahas erikorra järgi — tähendatud kergendust saavad asutused.

f) Laevaäride, transportühingute ja raudteede lastikirjade, kviitungite ja lastikirjade teisikute (duplikaatide) kui ka iga-suguste kinnituskirjade suhtes — neid dokumente välja-andvad asutused ja isikud.

g) Eestis väljalastud väärtpaberite suhtes — neid välja-andvad asutused ja ühingud.

Kui koduse dokumendi osaliseks on riigi- või omavalitsuse-asutus ja võimata on tempelmaksu sisse nõuda nende asutuste kontrahentidelt, vastutavad tempelmaksu maksmise eest vasta-vad ametnikud. Niisugustel juhtudel makstud tempelmaksu on ametnikkudel õigus sisse nõuda otsekohe kohustatud poolelt.

Kui dokumendid, mille suhtes tempelmaksu seadus rikutud, on kinnitanud või alla kirjutanud ministrid või nende abid, vastutavad tempelmaksu maksmise eest ametnikud, kes esita-nud need dokumendid kinnitamiseks või allakirjutamiseks.

Tempelmaksu ko- Tempelmaksu maksmise aeg eraisikute ja
hustuse täitmise -asutuste poolt riigi- ja omavalitsuseasutuste
aeg ja kord. ja nende ametnikkude osavõtmiseta kokku-seatud dokumentidelt.

Eraisikute ja -asutuste poolt riigi- ja omavalitsuseasu-tustel ja nende ametnikkude osavõtmiseta kokkuseatud doku-mendid peavad tempelmakstud olema:

1) Avaldused nende sisseandmisel. Eraisik või -asutus, kes riigi või omavalitsuseasutuse või nende ametniku poole pöörab avaldusega, mis nõuab kirjalikku vastust, on kohustatud peale avalduse ja selle lisade tempelmaksmiseks tarvilikkude tempel-markide juurde lisama veel tempelmargid vastuse jaoks. Kui peale vastuse nõutakse veel riigi- või omavalitsuseasutuse asja-ajamises olevate dokumentide või ärakirjade väljaandmist, on avaldaja kohustatud juurde lisama tarvilikus summas tempel-marke tähendatud dokumentide või ärakirjade tempelmaks-miseks.

2) Arved ja kviitungid — enne kui väljaandja need käest annab.

3) Tempelmaksmata jäänud või puudulikult tempelmakstud kodustelt testamentidelt nõutakse tempelmaksu nende testamentide seadusjõuliseks tunnustamisel.

4) Kodused dokumendid — nende tegemisel, aga kõige hiljemini ühe kuu jooksul pärast tegemist, kuid igatahes enne lõplikku täitmist või kuhugile esitamist, olgugi ainult allkirjade või ära kirjade tõestamiseks.

5) Välismaalt saadud väärtpaberid — nende tarvitamisel vabatahtlikkude toimingute objektina.

Dokumentide ja Dokumendid ja paberid tempelmakstakse:

paberite tempelmaksmise kord.

a) tempelmarkidega,

b) tempelpaberiga,

c) sularahaga.

Dokumentide ja paberite tempelmaksmise kord määratakse sedavõrd, kuivõrd see järgmistes punktides erandlikult ei ole ette nähtud.

Riigi- ja omavalitsuseasutustele ja nende ametnikkudele antavad ja nende poolt väljaantavad paberid tempelmakstakse tempelmarkidega.

Esitajal on õigus tempelmarkidel tähendada avalduse kirjutamise aega (aasta ja kuupäev) ja oma nime. Paranduste ja juurdekirjutuste tegemine või muus korras tempelmarkide kustutamine ei ole lubatud.

Administratiivasutustes ei pane seisma tempelmaksu maksmata jätmine avalduste arutamist ja asjale antakse seaduslik käik, kuid avalduse või nõutava vastuse jaoks puuduv tempelmaks nõutakse sisse kahekordselt, lisade jaoks ühekordselt.

Kohtuasutustesse tempelmaksmata või puudulikult tempelmakstud avalduste ja teiste paberite esitamise korral toimivad need asutused Tsiviilkohtupidamise seaduses ettenähtud korras.

Eraisikute ja -asutuste omavahelisi koduseid dokumente tempelmarkidega tempelmakstes tulevad tempelmargid kleepida dokumendile enne allakirjutamist nii, et dokumendi tekst või vähemalt dokumendi ühe osalise allkiri (kuid mitte selle

allkiri, kelle kätte dokument jääb) kõigist tempelmarkidest läbi ulatub.

Erandina eelpool tähendatud määrusest on lubatud ainult arvetel ja kviitungitel tempelmakse kustutada ka järgmises korras: igale margile kirjutatakse kustutamise aeg (päev, kuu, aasta) ja markidest kirjutatakse läbi arve või kviitungi väljaandja nimi või firma nii, et kirjatähed ümberolevale paberile ulatuvad. Allkirja asemel kui ka kuupäeva tähendamiseks võib tarvitada templit.

Kui dokumendid ei ole nende tegemisel tempelmakstud ettenähtud korras või kui nad puudulikult tempelmakstud, siis tuleb toimetada tempelmaksu maksmist tempelmarkidega järgmises korras:

a) Dokumendis esitatakse nõutavas summas neile kleebitud kustutamata tempelmarkidega Eesti panga osakonnale, maksuinspektorile, notarile, või seal, kus neid ei ole: jaoskon-nakohtunikule, politsei jaoskonna komissarile, alevi- või valla-valitsusele. Nimetatud ametnikud või asutused kustutavad tempelmargid määratud korras ja teevad igale dokumendile pealkirja selle üle, kui palju ja millal tempelmaksu makstud. Selle pealkirja tegemise päev loetakse dokumendi tempelmaks-mise päevaks.

Dokumendi esitamist toimetatakse kirjaliku palve või teadaande esitamata niihästi dokumendi-osaliste poolt kui ka igaühe poolt, kellele selleks otstarbeks dokument usaldatud, olgugi kirjaliku volitusega.

b) Eelmises (a) punktis näidatud korras tempelmaksu maksmine peab sündima hiljemalt ühe kuu jooksul pärast dokumendi tegemist, kuid igal juhul enne täitmist või kuhugile esitamist, olgugi ainult allkirjade või ära kirjade tõestamiseks.

c) Tempelmarkide kustutamise aja tõestamisel (pt. a) ei ole ametnikud kohustatud kontrollima ega vastutama selle eest, kas dokument seatud tähtajal ja määral tempelmakstakse või mitte, välja arvatud maksuinspektorid, kes peavad kontrollima dokumendi tempelmaksmise seadusepärasust.

d) Kui p. a. ettenähtud korras tasutud tempelmaks ei ole makstud õigel ajal või täiel määral, siis see asjaolu, et tempel-

margid olid kustutatud nimetatud ametnikkude juures, ei vasta dokumendi-osalist trahvist, välja arvatud maksuinspektori juures tempelmakstud dokumendid.

Kui dokumendid lõigatakse välja talongraamatutest või talongvihikutest, nii et raamatusse või vihikusse jäävad talongid, duplikaadid või ära kirjad, siis tulevad tempelmargid enne dokumendi talongist äralõikamist kleepida joone kohta, mis lahutab dokumendi talongist, niiviisi et väljaantava dokumendi lõikamise järele tempelmargi pahem pool jääb talongile ja parem pool dokumendile. Raamatud või vihikud peavad olema brosheeritud ja nende lehed järjekorras nummerdatud enne dokumentide väljaandmist.

Dokumenti sularahas tempelmakstes tuleb dokument esitada Eesti panga osakonnale. Viimane annab tempelmaksu maksjale üldises korras kviitungi ja teeb dokumendile märkuse selle üle, kuipalju, millal ja missuguse kviitungi vastu sellelt dokumendilt tempelmaksu makstud. Sellele märkusele peab vähemalt kaks ametnikku alla kirjutama ja see peab olema varustatud panga osakonna pitseriga. Ilma selle märkuseta ei loeta dokumenti tempelmakstuks.

Panga ametnikud ei ole kohustatud kontrollima, kas dokument seatud määral ja tähtajal tempelmakstakse või mitte ega vastuta selle eest, kui see ebaõigelt tempelmakstud.

Isikutel või asutustel, kellele tempelmaksmata või puudulikult tempelmakstud dokumendid edasi antud pealkirjaga või muu toimingu järgi, on õigus neid dokumente tempelmaksta ettenähtud korras. Kuuajaline tähtaeg loetakse siin edasiandmise päevast. Selles korras ei lange trahvi alla tempelmaksu maksja ega järgmised dokumendi omandajad, kuid eelmised dokumendiosalised vastutavad üldisel alusel.

Eelpool tähendatud korras tulevad tempelmaks maksta ka välismaalt saadud dokumentidelt silmas pidades määratud tähtaega.

Täiendav tempelmaks ettenähtud dokumentidelt tuleb tasuda ettenähtud korras.

Kui tempelmaksu maksjal ei ole võimalik esitada dokumenti tempelmaksmiseks ettenähtud asutustele või ametnikku-

dele, siis võib ta esitada dokumendi asemel teadaande kahes eksemplaris, selles täpselt näidates, missuguselt dokumendilt tempelmaksu makstakse (missuguse sisulise, missuguse objekti kohta, kelle vahel, kus, kui suure summa peale jne. tehtud dokumendilt). Selle teadaande ühel eksemplaril kustutakse tempelmargid ettenähtud korras või tehakse sellele eksemplarile märkus, kui tempelmaksu sularahas makstakse ja see tempelmakstud eksemplar antakse tagasi maksjale. Teine eksemplar jääb asutuse või ametniku asjaajamise juurde.

Eestis väljaantavad vekslid tempelmakstakse üksnes vastavalt vekslite tempelpaberile kirjutamise teel.

Tempelmaksu maksmist tempelmarkidega arvetelt ja kvii-tungitelt ning muudelt kodustelt dokumentidelt, mille osali-seks on riigi- või omavalitsuseasutused, võib toimetada ette-nähtud korras, kui ka pärast arve või kviiitungi käestandmist või pärast dokumendi allakirjutamist tingimustel, et tempel-maks oleks makstud ettenähtud tähtajal ja et tempelmargid oleks kustutatud ja nende kustutamise aeg tõestatud määra-tud korras.

Eelpool tähendatud dokumentidelt tempelmaksmist sula-rahhas võib toimetada ettenähtud korras, kui ka sel viisil, et dokumenti ei esitata Eesti panga osakonnale, vaid tempel-maks makstakse viimasesse riigi- või omavalitsuseasutuse maksutähe juures ja märkuse teeb dokumendile see asutus.

Notarid võtavad tempelmaksu nende juures tehtavil või tõestatavil dokumentidelt tempelmarkide kustutamise teel või sularahas määratud korras.

Kinnituslepingud tempelmakstakse ainult sularahas mää-ratud korras.

Eestis väljaantavad kui ka välismaalt saadud väärtpabe-rid (aktsiad, ajutised tunnistused, uuendatavad kupongi lehed jne.) tempelmakstakse sularahas tervelt väljaande summalt korraga, kusjuures otsekoheste maksude peavalitsus tembeldab iga väärtpaberi.

Asutustele ja isikutele, kellel korralik raamatupidamine, võib rahaminister nende soovil lubada toimetada iga üksiku

dokumendi tempelmaksmise asemel teatud liiki dokumentide tempelmaksmist sularahas kord kuus. Selles korras tempelmakstud dokumendid peavad olema varustatud vastava märkusega. Rahaministri vastavad korraldused avaldatakse Riigi Teatajas.

Rahaministril on õigus kohustada teatud asutusi, ettevõtteid või isikuid tempelmaksma teatud dokumente ettenähtud korras.

Käesoleva peatüki ja selle käsitamiseks antud rahaministri juhtnõori vastaselt tempelmakstud dokumendid ja paberid loetakse tempelmaksmatuiks.

Ebaõigelt kustutatud tempelmargid võetakse arvesse tempelmaksu sissenõudmisel, välja arvatud eelpool vastaselt kustutatud tempelmargid.

Trahvimised tempelmaksu seaduse rikkumise eest.

Tempelmaksu maksmise kohta käivate määruste rikkumises süüdlased eraisikud, ühingud, seltsid ja asutused, kellel lasub vastutus tempelmaksu maksmise eest, langevad trahvi alla kas hoopis maksmata jäetud, ebaõigelt tähtajal või ebaõiges korras makstud tempelmaksu kümnekordses suuruses, kuid igaüks mitte rohkem kui 50% summast, mille järgi dokument tempelmaksustamisele kuulub. Seejuures nõutakse trahv poolelt, mitte aga igalt selle või teise poole hulka kuuluvalt isikult.

Poole hulka kuuluvad isikud vastutavad solidaarselt.

Kui seadus on rikutud ühingute, seltside ja asutuste poolt, tulevad trahvid määrata ühingutele, seltsidele või asutustele, nende maksujõuetusel aga eestseisuse või juhatusliikmetele, ei ole ühingul või seltsil eestseisust, siis ühingu või seltsi liikmetele, usaldusühingute juures aga täisõiguslikkudele osanikkudele. Kümnekordne trahv määratakse kõigile liikmetele kokku, mitte aga igale liikmele eraldi. Trahvitud vastutavad solidaarselt.

Täitmiseks vastuvõetud tellimise järgi langeb trahvi alla ainult see pool, kes tellimise täitmiseks vastu võtnud.

Maksmatajäetud tempelmaks tuleb järel maksta trahvist

olenemata. Ebaõigel tähtajal või ebaõiges korras makstud tempelmaks arvatakse maha trahvisummast.

Ametnikke, kes rikuvad tempelmaksu seadust kinnistus-, notariaal- või tõestamiseks avaldamise korras tehtavate dokumentide tegemisel või tõestamisel, trahvitakse maksmata tempelmaksu neljakordses suurus.

Notare, kes tõestavad allkirju koduste tempelmaksmata või seadusevastaselt tempelmakstud dokumentidel, või notare, kes tõestavad ära kirju niisugustest tempelmaksmata või seadusevastaselt tempelmakstud dokumentidest, trahvitakse tähendatud dokumentidelt maksmata või seadusevastaselt makstud tempelmaksu neljakordses suurus.

Eelpool tähendatud trahvisumma ei või olla suurem kui 2% summast, mille järgi dokument kuulub tempelmaksustamisele.

Maksmata tempelmaksu eest vastutavad ametnikud siis, kui võimata sisse nõuda maksukohuslaselt seda maksu.

Kui asutused ja ettevõtted, kes kohustatud sularahas tempelmaksu maksuma või kellele rahaminister on lubanud erilises korras õiendada tempelmaksu sularahas, ei anna edasi õigel ajal või täiel määral Eesti panga osakonda tempelmaksu summasid nende poolt tehtavatelt dokumentidelt, siis nõutakse neilt viivitusraha üks protsent kuus edasiandmata summalt, lugedes poolik kuu terveks.

Kui aga tähendatud asutused ja ettevõtted ei näita oma aruannetes nende poolt tehtud, väljaantud või vastuvõetud dokumentidelt kuuluvat tempelmaksu, siis kaks kuud pärast aruandeaastat nõutakse trahvi eelpooltähendatud alusel — näitamata tempelmaksu summa kümnekordses suurus.

Tempelmaksu seaduse rikkumise korral voliniku poolt määratakse trahv volitajale. Viimasele jäetakse õigus tagasi nõuda volinikult nõudekorras kõiki tähendatud rikkumise pärast makstud summasid maksvates seadustes ettenähtud alustel.

Trahvist vabastamine. Eelpool loetletud trahve ei määrata, kui dokument tempelmaks maksti maksuasutuste kirjalikkude juhataste järgi.

Tempeltrahvi määramised ja nõudmised aeguvad: a) administratiiv- ja omavalitsuseasutuste ametnikkude suhtes — kui rikkumise toimumisest möödunud kümme aastat ja b) eraisikute ja -asutuste suhtes, — kui tempelmaksu määruste rikkumisega tehtud paberid ja dokumendid on aegumise tagajärjel kaotanud maksvuse, tähtajata lepingute juures aga — kui rikkumise toimumisest möödunud kümme aastat.

Tempeltrahvi sissenõudmine aegub, kui selle määramisest möödunud 10 aastat.

Seaduse rikkuja surma puhul nõutakse ta pärijatelt ainult tasumatajäänud tempelmaks.

Aegumine tempelmaksu seaduse järgi.

Tempelmaksu maksmise kohustuse suhtes ei ole aegumist.
(Tempelmaksu tariif R. T. nr. 45 — 1928. a. ja muutmise ja täiendamise seadus R. T. nr. 43 — 1935.).

III jagu.

Kriminaalseadusest.

Süüteoeks loetakse tegu, mis selle kordasaatmise ajal seadusega keelatud karistuse ähvardusel.

Süütegu, mille eest seadus määrab raskema karistuse surmanuhtluse või sunnitöö, nimetatakse raskeks kuriteoks.

Süütegu, mille eest seadus määrab raskema karistuse vangimaja, nimetatakse kuriteoks.

Süütegu, mille eest seadus määrab raskema karistuse aresti või rahatrahvi, nimetatakse üleastumiseks.

I.

Üldosa.

Kedagi ei või süüteo eest kriminaalkohtulikult jälitada, kui ta seadusega määratud korras ei ole võetud vastutusele.

Kriminaaljälgitamise algatavad ametivõimud ja eraisikud.

Jaoskonnakohtule alluvais asjus kuulub süüdistamise õigus eraisikule, kes süüteo vahenditult kannatanud ja politseile ning seaduses eriti määratud piires ka teistele administratiivvõimudele.

Ringkonnakohtule, Kohtukojale ja Riigikohtule alluvais asjus on süüdistajaks kohtus prokuratuuri esindajad. (4).

Kriminaalseadustiku § 99, 391, § 437 esimese lõike p. 2, § 438, § 473 esimeses lõikes, § 474, 477, 494, § 495 teises lõikes, § 496, 498, § 499 teises lõikes, § 500, 506—512, 514, § 516 esimese lõike punktides 3 ja 4, § 517 esimese lõike p. 7, § 528 esimeses lõikes, § 583—586, 595 ja 596 loendatud süütegudes kuulub algatamise ja kohtus süüdistamise õigus ainult süüteost kannatanule või ta seaduslikule või selleks volitatud esindajale. Samadel isikutel on õigus neid asju kuni kohtuotsuse seadusjõusse astumiseni lõpetada leppimise teel. Sama kord maksab ka omastamise, varguse ja kelmuse kohta, kui need on korda saadetud abikaasade, ülenevate ja alanevate sugulaste vahel, ja ka seadusliku isa, ema, või muu üleneva sugulase ähvardamise, nende teotamise, nende kallal vägavalla tarvitamise ja neile kergete kehavigastuste tekitamise kohta. (5).

Kui eelpool loendatud süütegudest kannatanuks on alla 17-aastane alaealine, siis kuulub asja algatamise, süüdistamise ja leppimise õigus alaealise seaduslikule esindajale või viimase selleks volitatud volinikule.

Teenistuskohuste täitmisel või nende täitmise pärast riigi- või omavalitsusteenijate vastu kordasaadetud teotamise jälitamine alatakse ainult kannatanu või tema ülemuse kaebusel, kuid alatud jälitamist ei või lõpetada leppimise teel.

Samuti alatakse kriminaaljälitamist Kriminaalseadustiku § 467, 468, 476, 478, 480, 483, 484, 485 ja § 486 p. 2 ettenähtud süütegudes ainult süüteost kannatanu kaebusel, kuid alatud jälitamist ei või lõpetada leppimise teel.

Kui süüteost ainelist kahju kannatanu esitab kriminaalasja toimetuse ajal kahjutasunõude, siis tunnustatakse ta selles asjas tsiviilnõudjaks.

Süüteost kahju kannatanu, kes ei ole asja kohtuliku arutamise alguseni kriminaalasjas esitanud kahjutasunõuet, kaotab nõudeõiguse kriminaalkohtus kriminaalkohtupidamise korras. Ta võib oma nõude esitada aga tsiviilkohtule tsiviilkohtupidamise korras.

Kahjutasunõue, mis oli kriminaalkohtupidamise korras esitatud õigel ajal, jäetakse kriminaalkohtus läbi vaatamata krimi-

minaalasja lõpetamise, samuti ka kohtualuse õigeksmõistmise korral, kuid tähendatud nõue võidakse sel juhul esitada tsiviilkohtule tsiviilkohtupidamise korras. Samas korras võidakse kahjutasunõue esitada ka kriminaalasja peatamise korral, kui tsiviilnõudja ei soovi ära oodata kriminaalasja jätkamist.

Süüaluse pärijailt ja isikuilt, kes seaduse järgi vastutavad süüaluse poolt tekitatud kahjude eest, saab nõuda ainult tsiviilkohtus tsiviilkohtupidamise korras.

Ei või alгатada kriminaaljälitamist ja alгатatud jälitamine kuulub lõpetamisele:

- 1) süüaluse surma korral;
- 2) aegumise tõttu;
- 3) süüaluse leppimise tõttu kannatanuga erasüüdistusajus, tähendab asjus, mida võib lõpetada leppimise teel.

Samuti ei või alгатada kriminaaljälitamist erasüüdistusajus pärast süüteost kannatanu surma, kuid süüteost kannatanu poolt juba alгатatud kriminaaljälitamine peatatakse viimase surma korral ja kuulub lõpetamisele enne kohtuotsuse seadusjõusse astumist, kui ühe kuu jooksul pärast süüteost kannatanu surma ei ole ta abikaasa, ta ülenev või alanev sugulane, või ta vend või õde kohtule avaldanud soovi süüteost kannatanu asemele astumiseks.

Jälitamine lõpetatakse süütegudes, mille eest on ähvardamas vaid rahatrahv, kui süüalune kuni kohtuotsuse või -resolutsiooni tegemiseni tasub kõrgemal määral rahatrahvi, tasuraha, kohtukulud ja rahuldab kahjutasunõude.

Leppimine erasüüdistusajus vabastab süüaluse kriminaalvastutusest; ühtlasi loetakse leppimine ka loobumiseks kahjutasunõudest, kui kannatanu eriti ei ole jätnud endale õigust selle nõude esitamiseks.

Vastava kohtu seadusjõusse astunud otsusega õigeksmõistet vastu ei saa sama süüteo pärast teistkordselt alata kriminaaljälitamist, olgugi et hiljem avalikuks tuleb uusi süütõendusid tema süüdistamiseks.

Seadusjõusse astunud kohtuotsusega süüdimõistet vastu ei saa sama süüteo pärast teistkordselt alata kriminaaljälita-

mist, olgugi et hiljem avalikuks tuleb süüd raskendavaid asjaolusid.

Eelpoolöeldu ei ole maksev juhtudel, mil kohus tunnustab eelmise otsuse võltsimise, altkäemaksu või mõne muu süüteo tulemuseks.

Vastavas korras asja uuendamise seaduslikuks põhjuseks on süüdimõistetu süütuse avalikukstulek või selgumine, et süüdimõistetu on kohtu eksimise tõttu karistatud raskemini, kui seaduses säärase teo eest ette nähtud.

II.

Karistused.

Surmanuhtlus saadetakse täide mitteavalikult poomise või, surmamõistetu soovil, mürgitamise läbi.

Sunnitöö määratakse tähtajata või tähtaegselt neljast kuni viieteistkümne aastani.

Vangimaja karistus määratakse kahest nädalast kuni kuue aastani.

Arest määratakse ühest päevast kuni kuue kuuni.

Surmanuhtlusele või sunnitööle mõistmisega käib kaasas riigi- ja omavalitsuse teenistuskohalt tagandamine ja riikliku pensioni, kaitseväeliste auastmete, autähtede ning aumärkide kaotus.

Sunnitööle mõistetu kaotab õiguse:

- 1) olla riigi- või omavalitsuse teenistuses;
- 2) olla mittekohuslikus kaitseväeteenistuses;
- 3) olla eestkostjaks või hooldajaks;
- 4) olla juhatajaks, kasvatajaks või õpetajaks avalikkudes või eraõppe- või kasvatusasutustes;
- 5) olla vahekohtunikuks, konkursivalitsuse või administratsiooni liikmeks, vannutatud hooldajaks või vandekohtunikuks;
- 6) olla tunnistajaks lepingute või aktide tegemise juures, kus seaduse järgi nõutakse tunnistajate osavõtmist.

Vangimajja mõistmisega võib ühendada eelpool ettenähtud õiguste kaotust, kas kõik koos või üksikult, kui vangimaja karistuse ülemmäär seaduse järgi ületab ühe aasta; kui see ülemmäär ei ületa üht aastat, siis ainult seaduses eriti ettenähtud juhtudel.

Kaotatud õigused antakse tagasi: sunnitööle mõistetule — kümne aasta pärast ja vangimajja mõistetule — viie aasta pärast, arvates kinnipidamise lõpust.

Süüdimõistetule laimatu ülespidamise korral ja tema palvel võib lühendada neid tähtaegu, kui pool aega möödab.

III.

Karistuse kandmisest tingimisi vabastamine.

Süüdlast, kellele kohus määrab karistusena vangimaja mitte üle kolme aasta õiguste kaotuseta või aresti või rahatrahvi, võib karistuse kandmisest tingimisi vabastada, kui ta varemalt ei ole karistatud sunnitööga või vangimajaga ja kui see vabastamine kohtu arvamuse järgi süüdlase viib parandusele, nõnda et ta edaspidi enam ei andu kuritegevusele.

Karistuse kandmisest tingimisi vabastatule määratakse katseaeg ühest kuni kolme aastani.

Kui karistuse kandmisest tingimisi vabastatu katseaja kestel saadab korda uue süüteo, mille eest ta mõistetakse kas katseaja kestel või kahe aasta jooksul pärast seda sunnitööle või vangimajja, siis pööratakse sellega ka endine karistus täitmisele liitmismääruste järgi.

Kui ta aga mõistetakse aresti, siis võib kohus ühes sellega ka endise karistuse täitmisele pöörata liitmismääruste järgi.

Kui karistuse kandmisest tingimisi vabastatu enne katseaja määramist oli saanud korda süüteo, mille eest ta katseaja kestel mõistetakse sunnitööle või vangimajja, siis pööratakse ühes sellega ka endine karistus täitmisele koostusmääruste järgi.

Karistuse kandmisest tingimisi vabastamine ei takista kohtukulu ja kahjutasu sissenõudmist ega asjade äravõtmist.

Kui karistuse kandmisest tingimisi vabastatu katseajal ei ole saatnud korda uusi kuritegusid, siis loetakse karistus kustunuks.

IV.

Enne tähtaega tingimisi vabastamine.

Enne tähtaega võib tingimisi vabastada: tähtajata sunnitööle mõistetut, kui ta vähemalt kümme aastat, ja tähtaegsele sunnitööle või vangimajja mõistetut, kui ta vähemalt pool temale määratud karistusest ära on kandnud. Ühelgi juhul ei või vabastada enne, kui karistuslune vähemalt kolm kuud kohtuotsuse täitmiseks on kinni peetud.

Neisse tähtaegadesse arvatakse ka eelvangistuse aeg, mis kohus on arvanud karistusse.

Enne tähtaega võib tingimisi vabastada kinnipeetavat sel korral, kui ta kiiduväärne ülespidamine kinnioleku alal küllalt põhjust annab eeldamiseks, et ta pärast vabastamist enam ei andu kuritegevusele.

Enne tähtaega tingimisi vabastatule määratakse katseajaks kandmata jäänud karistusaeg.

Tähtajata sunnitööle mõistetule määratakse ennetähtaegse vabastamise korral katseajaks kaheksa aastat.

V.

Süüksarvamise ja kuritegelikkuse tingimused.

Süüks ei arvata süütegu, mille saatis korda isik, kes kordasaatmise ajal oma teo iseloomust ja tähendusest ei võinud saada aru või juhtida oma tegevust, olgu vaimu tegevuse haigusliku rikke, meelemõistuseta oleku või keha veast või haigusest ole-neva mõistusliku arenematuse tagajärjel.

Süüks ei arvata süütegu, mille saatis korda lapsealine, alla kaheteistkümnepäevases vanuses.

Süüks ei arvata süütegu, mille saatis korda kaheteistkümnepäevane kuni seitsmeteistkümnepäevane alaealine, kes oma teo

iseloomust ja tähendusest ei võinud saada aru või juhtida oma tegevust.

Neid alaealisi võib anda vastutusliku valve alla vanematele, nende eest hoolitsevatele isikutele või muudele ustavatele isikutele, kes sellega on nõus; raskete kuritegude või kuritegude kordasaatmisel aga võidakse neid paigutada ka parandusasutustesse.

Süüks ei arvata süütegu, mida kordasaatja ei võinud ette näha või ära hoida.

Selle asjaolu mitteteadmine, millel põhjeneb teo kuritegelikkus või vastutuse raskenemine, kõrvaldab teo või vastutust raskendava asjaolu süüksarvamise.

See määrus ei maksa ettevaatamatute tegude kohta.

Süüteoks ei loeta tegu, mis saadetud korda hädakaitse juures kaitsja enese või teise inimese isikulise või varandusliku hüve vastu sihitud seadusvastase kallalekippumise korral.

Hädakaitse piiridest üleastumine, kaitse liialdamine või ebaõigel ajal tarvitamise teel on karistatav ainult seaduses eriti ettenähtud juhtudel.

Süüteoks ei loeta tegu, mis saadetud korda enese või teise inimese elu päästmiseks hädaohust, mis tekkis ähvarduse, seadusevastase sundimise või muu põhjuse läbi, ja mida samal ajal ei saadud kõrvaldada muude abinõudega.

Süüteoks ei loeta ka tegu, mis saadetud korda enese või teise inimese tervise, vabaduse, sugulise puhtuse või muude isikuliste või varanduslikkude hüvede päästmiseks hädaohust, mis tekkis ähvarduse, seadusevastase sundimise või muu põhjuse läbi ja mida samal ajal ei saadud kõrvaldada muude abinõudega, kui sealjuures teo kordasaatjal küllalt põhjust oli pidada vähetähtsaks tema poolt sünnitavat kahju kaitstava hüvega võrreldes.

Need määrused ei maksa neil juhtudel, kus süüteoks loetakse hädaohu eest kõrvalkehoidumine ise.

Süüteoks ei loeta tegu, mis oli sihitud olematu objekti vastu, või siisuguse objekti vastu, mis silmnähtavalt kõlbmatu seda liiki süüteo kordasaatmiseks, nagu see oli kavatsatud.

VI.

Süüdluse liigid.

Süütegu loetakse tahtlikuks mitte ainult siis, kui süüdlane soovis selle kordasaatmist, vaid ka siis, kui süüdlane teadvalt sündida laskis tagajärje, millest tingitud selle teo kuritegelikkus.

Süütegu loetakse ettevaatamatuks mitte ainult siis, kui süüdlane seda ette ei näinud, ehk seda küll võis ja pidi ette nägema, vaid ka siis, kui ta küll ette nägi tagajärje, millest tingitud selle teo kuritegelikkus, kuid kergemeelselt eeldas hoida ära seda tagajärge.

Rasked kuriteod on karistatavad ainult tahtliku süü olemasolul.

Kuriteod on karistatavad tahtliku süü olemasolul, ettevaatamatu süü olemasolul aga ainult seaduses eriti ettenähtud juhtudel.

Üleastumised on karistatavad mitte ainult tahtliku süü, vaid ka ettevaatamatu süü olemasolul, välja arvatud seaduses eriti ettenähtud juhud.

VII.

Karistuse kergendamine ja asendamine.

Süüdlasele, kes süüid vähendavate asjaolude tõttu on tunnustatud karistuskergenduse vääriliseks, kergendatakse karistust.

Eelvangistust võib asja otsustav kohus arvata täielt või osalt karistusaja hulka, kui süüdlane mõistetakse vangimajja, aresti või rahatrahvi asenduseks aresti.

VIII.

Vastutust raskendavad asjaolud.

Kui ühe teo kohta on tarvitatavad mitu kriminaalseadust, siis karistatakse süüdlast selle seaduse järgi, milles ette nähtud raskem karistus.

Kes pärast karistuse kandmist saatis korda süüteo, võetakse vastutusele üldalustel. Saatis aga süüdimõistetu korda sama või endise süüteoga üksliikliku teo, siis tuleb uuesti määratavat karistust, välja arvatud juhud, kus seaduses on ette nähtud erilised karistused süütegude kordamise eest, suurendada seatud alustel, kui endise karistuse kandmise ajast kuni uue sama või üksliikliku süüteo kordasaatmiseni on möödunud: raske kuriteo eest määratud karistuse kandmise ajast — mitte üle viie aasta, kuriteo eest — mitte üle kolme aasta ja üleastumise eest — mitte üle ühe aasta.

IX.

Karistatavust kõrvaldavad asjaolud.

Aegumine kõrvaldab karistuse:

1) kui süütegude kordasaatmise päevast süüaluse vastu kriminaaljälgimise seaduskorralise alustuseni on möödunud järgmised tähtajad: raskete kuritegude korral — kümme aastat, kuritegude korral, kui seaduses ettenähtud karistuse ülemmäär ületab ühe aasta, — viis aastat, kui aga see ülemmäär ei ületa üht aastat — kolm aastat ja üleastumise korral — üks aasta;

2) kui raskete kuritegude ja kuritegude kordasaatmise päevast kohtuotsuse tegemise päevani käesoleva peatüki p. 1 nimetatud tähtajad on möödunud kahekordselt, üleastumiste kordasaatmise päevast kohtuotsuse tegemise päevani aga kolmekordselt;

3) kui kohtuotsuse tegemise päevast otsuse täitmisele pööramise päevani on möödunud käesoleva peatüki p. 2 nimetatud tähtajad, mida arvutatakse neil juhtudel kohtuotsuses määratud karistuse kohaselt.

Aegumine ei kõrvalda õiguste kaotust või kitsendust, mis on määratud süüdlasele seadusjõusse astunud, kuid aegumise pärast täitmata jäetud kohtuotsuses. Õiguste kaotuse või kitsenduse tähtajad arvutatakse sest päevast, mil kustus otsuses määratud karistus aegumise pärast.

Süüteo suhtes, mis koosneb mitmest teost, arvutatakse aegumise tähtajad viimase teo kordasaatmise päevast ja vahetpidamata vältava süüteo suhtes — selle lõpu päevast.

On seaduse järgi kriminaaljälgitamise alustamine võimatu enne asja otsustamist tsiviilkohtus või on alustatud asja edasi ajamine või kohtuotsuse täitmine seaduslikkudel alustel seisma pandud, ei arvata tsiviilkohtu asjaajamise aega ega seaduslikku seisakut aegumise tähtaja hulka.

Samuti ei arvata karistuse kandmisest tingimisi vabastamise korral aegumise tähtaja hulka aega kohtuotsuse tegemise või tingimisi vabastamise või ennetähtaega tingimisi vabastamise tagasivõtmiseni.

Armuandmine kuulub Riigivanema võimupiiri. Armuandmise ulatus määratakse Riigivanema otsuses, mis kergendab süüdlase saatust või ta täiesti vabastab karistusest.

Süütult süüdimõistetu au ja õiguse ennistamine on lubatud igal ajal, vaatamata aegumisele või süüdimõistetu surmale.

Valesüüdistuses või laimus, mille aineks on mõne süüteo kordasaatmine, ei alata kriminaaljälitamist, ning alatud jälitamine peatatakse kuni kohtuotsuse seadusjõusse astumiseni või seaduslikus korras kriminaaljälitamise lõpetamiseni alatud süüdistuses, milles leitakse valesüüdistust või laimu.

Kriminaalasjas tekkivad tsiviilõiguslikud küsimused lahendab kriminaalkohus tsiviilseaduste alusel kriminaalkohtupidamise korras.

